Stuk **156** (2004-2005) – Nr. 4

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

28 februari 2005

BELEIDSNOTA

Onderwijs en Vorming

2004-2009

VERSLAG

namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie
uitgebracht door mevrouw Cathy Berx

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Monica Van Kerrebroeck.

Vaste leden:

de heer Werner Marginet, de dames Katleen Martens, An Michiels, Marie-Rose Morel, de heer Joris Van Hauthem;

mevrouw Kathleen Helsen, de heer Luc Martens, de dames Sabine Poleyn, Monica Van Kerrebroeck;

de heren Karlos Callens, Gilbert Van Baelen, mevrouw Marleen Vanderpoorten;

de heer Ludo Sannen, mevrouw Anissa Temsamani, de heer Robert Voorhamme.

Plaatsvervangers:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Pieter Huybrechts, Stefaan Sintobin, de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

mevrouw Cathy Berx, de heer Jos De Meyer, mevrouw Veerle Heeren, de heer Jan Laurys;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van Der Borght;

de heren Jos Bex, Chokri Mahassine, mevrouw Elke Roex.

Toegevoegde leden:

de heer Jef Tavernier;

de heer Kris Van Dijck.

Zie:

156 (2004-2005)

– Nr. 1: Beleidsnota+ Bijlage

– Nrs. 2 en 3: Met redenen omklede moties

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door de heer Frank Vandenbroucke, vice-minister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming 4
II. Procedurele opmerkingen 6
III. Algemene bespreking 7
1. Maatschappelijke uitdagingen, beleidslijnen en methode 7
2. Vier speerpunten voor gelijke onderwijskansen 26
2.1. Een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt 26
2.2. Een nieuw financieringssysteem voor het onderwijs 34
2.3. Beleidsvoerend vermogen van scholen versterken 42
2.4. Loopbaan van leraren 45
3. Het onderwijsbeleid verbreden en verdiepen 45
4. Opleiding en vorming voor volwassenen 56
IV. Met redenen omklede moties 57

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Onderwijs, Vorming, Wetenschap en Innovatie besprak op 27 januari, 3 februari en 17 februari 2005 de Beleidsnota Onderwijs en Vorming 2004-2009.

Ter afsluiting van de bespreking van de beleidsnota werden – na schriftelijke aankondiging ter zitting – twee met redenen omklede moties ingediend (*Parl. St.* Vl. Parl. 2004-05, nrs. 156/2 en 3).

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE HEER FRANK VANDENBROUCKE, VICE-MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WERK, ONDERWIJS EN VORMING

De minister beperkt zich in zijn inleiding tot enkele algemene beschouwingen. Hij start met een historisch overzicht. De voorbije vijftig jaar is de welvaart in Vlaanderen gestegen en de deelname aan het onderwijs ook. Beide hangen samen, er is een gunstige wisselwerking. Door de stijging van de welvaart kan meer geïnvesteerd worden in onderwijs, anderzijds stijgt door een hogere scholingsgraad de welvaart. Vanaf het einde van de jaren vijftig kent Vlaanderen, in vergelijking met andere landen, een steile expansie van het onderwijs. De gemiddelde scholingsgraad van de bevolking nam sterk toe, wat heeft gezorgd voor een arbeidsmarkt met goed geschoolde arbeidskrachten. Expansie is echter niet gelijk aan democratisering. Het scholingsniveau is nog altijd de oorzaak van een breuklijn in de samenleving, die daardoor heel duaal blijft.

Recente vaststellingen, onder meer in het PISA (Program for International Student Assessment) -onderzoek, tonen aan dat er in Vlaanderen goed onderwijs geboden wordt, maar dat er een kloof tussen de prestaties van leerlingen is, die groter is dan in andere landen. De oorzaken daarvan liggen diep en zijn hardnekkig. Het is niet alleen op te lossen door meer geld of andere structuren. De oorzaken zijn structureel, in de zin dat ze samenhangen met de opbouw van het onderwijsbestel. Misschien zorgen dezelfde factoren, die een zeer grote groep leerlingen goed doen scoren, ervoor dat anderen het minder goed doen.

Als die kloof niet gedicht wordt, dreigt de gunstige wisselwerking tussen onderwijsexpansie en verbetering om te slaan in een vicieuze cirkel waarbij die groep leerlingen die het minder goed doet op onderwijsvlak, zal toenemen. De gemiddelde demografische evolutie en de demografische evolutie van de allochtone bevolking vooral in de steden, maken de kans groot dat het aantal jongeren, waarvan we nu vaststellen dat ze het moeilijk hebben in het onderwijs, zal toenemen. In een PISA-onderzoek over 10 jaar, zal, bij ongewijzigd beleid en ongewijzigde resultaten voor de verschillende deelcategorieën, Vlaanderen gemiddeld minder goed scoren. Dat is een rekenkundige conclusie.

Als het onderwijs het moeilijker krijgt, plaatst dat ook de welvaart onder druk, wat het dan weer moeilijker maakt om middelen te mobiliseren. Die vicieuze cirkel maakt duidelijk waarom gelijke kansen zo belangrijk zijn. De minister pleit voor een mobilisatie van onderwijs en samenleving voor dat idee.

In de nota is gelijke kansen niet een van de vele projecten, maar het richtinggevend beginsel voor alle aspecten van het beleid. Dat is ook de reden waarom er zoals in de discussienota vier speerpunten zijn. De minister wil over vijf jaar beoordeeld worden voor het al dan niet realiseren van die punten. Vooreerst is er de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Onderwijs, vorming, opleiding en werk zijn de bevoegdheden van één minister. Dat biedt unieke kansen. Er zijn echter fundamentelere redenen om de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt tot een speerpunt te maken. Gelijke kansen in het onderwijs blijkt immers uit de kansen van jongeren op de arbeidsmarkt. De mate waarin ze goede, interessante jobs vinden, die aangepast zijn aan hun talenten, is een toetssteen van de gelijke kansen die het onderwijs biedt.

Sommigen denken, volgens de minister onterecht, dat onderwijs daardoor ondergeschikt wordt aan het economische. Afstemming van onderwijs op de arbeidsmarkt is niet alleen fout, maar ook een illusie. Het gaat erom om bruggen te bouwen in twee richtingen. De arbeidsmarkt moet op een dynamische manier valoriseren wat het onderwijs doet. Het is dus een tweerichtingsverkeer. Het heeft geen zin om daar defensief op te reageren, want de mobilisatie voor onderwijs en gelijke kan-

sen vindt immers een onverwachte bondgenoot bij het bedrijfsleven. Bedrijfsleiders vinden het nodig alle talenten, ook van allochtone jongeren, aan te boren. Dat is misschien een voorbijgaand verschijnsel waarvan geprofiteerd moet worden.

Het onderwijs moet het aanbod van de culturele en welzijnssector aangrijpen om bondgenoten te zijn voor een aantal aspecten. De minister pleit voor een brede samenwerking. Het onderwijs mag dus niet defensief reageren.

Als het onderwijs en de arbeidsmarkt op elkaar aansluiten, vraagt minister Vandenbroucke in de eerste plaats aandacht voor de zwakste groep. Over de kwaliteit van om het even welk beleid kan men pas oordelen op basis van de resultaten voor de zwakste groep. De prestaties van het deeltijds beroepssecundair onderwijs moeten een belangrijke toets worden. De minister plaatst dat in een bredere context met deeltijds leren, de leertijd, de centra voor deeltijdse vorming en afwisselend leren. De eigenlijke ambitie is hoog. Jongeren die deeltijds leren, moeten een voltijds programma aangeboden krijgen en volgen.

Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt, leidt tot het thema technisch secundair onderwijs en beroepssecundair onderwijs. Beide moeten correct gewaardeerd worden. Ze moeten meer mogelijkheden krijgen. Dat kan heel praktisch zijn: uitrusting, infrastructuur, samenwerking met het bedrijfsleven, enzovoort.

Aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt, leidt ook tot de nodige kwalificatiestructuur. Die structuur moet helder en duidelijk aangeven welke kwalificaties verworven kunnen worden. Het moet duidelijk zijn binnen welke structuur deze kwalificaties verworven kunnen worden.

Ten slotte wordt binnen dit thema ook verder gekeken dan het leerplichtonderwijs. Nieuwe vormen van arbeidsgerichte certificering in het volwassenenonderwijs en in het post-secundair onderwijs moeten zorgen voor meer kansen.

Een volgend speerpunt is de hervorming in de breedte van de onderwijsfinanciering. De lat zal gelijk gelegd worden in het leerplichtonderwijs door omkadering en werkingsmiddelen te berekenen op basis van school- en leerlingenkenmerken. Voorts zullen voldoende middelen ter beschikking worden gesteld opdat kosteloosheid geen hol begrip zou zijn. De kosteloosheid wordt geleidelijk geïmplementeerd in het basisonderwijs. In het secundair onderwijs moet kostenbeheersing ervoor zorgen dat financiële drempels gelijke kansen niet in de weg staan.

In het hoger onderwijs wordt een nieuwe, geïntegreerde financiering ingevoerd om de kloof tussen hogescholen en universiteiten te dichten. Het volwassenenonderwijs krijgt een stabiel en stevig financieel groeipad zodat iedereen een tweede kans op een diploma kan krijgen. In om het even welke fase van zijn leven.

Geld, structuren en trajecten alleen zullen niet tot gelijke kansen leiden. Er moet gezorgd worden voor een onderwijscultuur die in al haar vezels begaan is met gelijke kansen. Dat betekent concreet goede scholen en goede leerkrachten.

Ten derde wordt het beleidsvoerend vermogen van de scholen versterkt. De minister beklemtoont dat het hem niet te doen is om autonomie om de autonomie. Hij wil dat scholen, hogescholen, universiteiten of opleidingscentra in staat zijn een beleid te voeren dat het beste geschikt is voor de omgeving waarin ze zich bevinden. Daarbij mogen doelstellingen naar voren geschoven worden, waarop de instellingen afgerekend zullen worden. Succesvolle scholen met een sterk beleidsvoerend vermogen zijn in staat om op de beste manier in te spelen op de uitdagingen waarvoor ze staan. Scholen moeten geconfronteerd en uitgedaagd worden op het vlak van gelijke kansen. De externe kwaliteitszorg moet hen een spiegel voorhouden

Onderwijs alleen zal deze grote ambitie nooit kunnen waarmaken. Onderwijs zal moeten samenwerken met Welzijn, Cultuur, enzovoort. Dat neemt de eigen verantwoordelijkheid van de scholen evenwel niet weg.

De leraren vormen het laatste speerpunt. Het succes van het Vlaamse onderwijs is eigenlijk het succes van de Vlaamse leerkrachten. Het succes is een tastbaar bewijs van hun inzet, engagement en stielkennis. Omdat kwaliteit gemotiveerde leer-

krachten veronderstelt, moet de overheid dat blijven stimuleren. Motivatie is absoluut noodzakelijk om gelijke kansen te realiseren.

Om die reden zal naast de lerarenopleiding, de volledige lerarenloopbaan een belangrijk thema zijn tijdens deze regeerperiode. Omdat de lerarenloopbaan dynamisch en flexibel moet zijn, moet er beweging komen in de vlakke loopbaan. Leiden de huidige opdrachten en prestatiestelsels tot een optimale inzet? De taken van leraren met veel ervaring moeten gedifferentieerd kunnen worden. Waar nodig en nuttig moeten leerkrachten aangemoedigd worden over te stappen naar een andere activiteit.

Op deze vier belangrijke thema's wil minister Vandenbroucke afgerekend worden. Dat betekent echter niet dat het beleid beperkt mag blijven tot deze vier grote doelstellingen. De beleidsnota bevat nog andere belangrijke elementen, die eveneens bijdragen tot het creëren van gelijke kansen. Voorbeelden daarvan zijn het aanmoedigen van burgerschap om de sociale samenhang te stimuleren, kinderen brede ontwikkelingskansen garanderen in een brede school, de kwaliteitszorg, de kwalificatiestructuur, mobiliteit, enzovoort.

Onderwijs kan ook gelijke kansen creëren op basis van een beleid dat op het eerste gezicht andere doelstellingen nastreeft. De BaMa-structuur is een belangrijke en positieve verwezenlijking van de vorige minister van Onderwijs. Vlaanderen is op dat vlak een voortrekker in Europa. Vlaanderen integreert zijn hoger onderwijs en levert diploma's af die passen in een transparant Europees kader. Deze hervorming pakt de waterval aan. Opleidingen van het korte type worden geherwaardeerd. Als Vlaamse jongeren optimaal begeleid worden bij het studiekeuze en als Vlaanderen alle mogelijkheden die deze hervorming biedt ook benut, zal ook het hoger onderwijs gelijke kansen creëren.

Het volwassenenonderwijs streeft deze doelstelling ook na. Voor minister Vandenbroucke zijn onderwijs en vorming één opdracht. Als levenslang leren een doelstelling is, moet het onderwijsbeleid op een volledig mensenleven gericht zijn. Het volwassenenonderwijs wordt gemoderniseerd. Het volwassenenonderwijs zal samengevoegd worden met andere onderwijs- en opleidingsvormen, wat de doelmatigheid van de investering zal verhogen. Het systeem wordt zo transparanter, en duidelijk verweven met de samenleving en arbeidsmarkt.

De minister besluit dat zijn beleidsnota de richting aangeeft waarin hij de komende jaren zal werken.

II. PROCEDURELE OPMERKINGEN

– *2.4 Loopbanen van leraren*

De heer *Luc Martens* stelt voor enkele afspraken te maken over de manier waarop deze beleidsnota besproken zal worden. Wordt de beleidsnota volledig besproken of organiseert de commissie een afzonderlijk debat over bepaalde thema's?

De heer *Gilbert Van Baelen* wijst erop dat minister Vandenbroucke eind vorig jaar een ontwerpnota heeft geschreven over de lerarenopleiding. Als alles meezit, wordt ten vroegste over een drietal maanden een ontwerp van decreet over de lerarenopleiding ingediend in het Vlaams Parlement. Omdat de betrokkenen ondertussen ook hun mening vormen over dit onderwerp, stelt de spreker voor dit thema afzonderlijk te bespreken. In afwachting van het ontwerp van decreet, wil de heer Van Baelen een hoorzitting organiseren met de betrokkenen.

De heer *Robert Voorhamme* treedt dit voorstel bij. De lerarenopleiding is een zeer belangrijk element van de algemene visie en mag dus beslist niet uit het oog worden verloren. Er moet vrij snel een ontwerp van decreet ingediend worden: om het draagvlak voor de omvattende benadering te bereiken is klaarheid over de opleiding en de positie van de leraren fundamenteel. Maar dat probleem is een discussie op zich waard.

– *3.10 Een krachtige inhaalbeweging voor infrastructuur en uitrusting van scholen*

De heer *Robert Voorhamme* is van mening dat ook de financiering van de infrastructuur een aparte – technische – discussie in de commissie verdient. Hij stelt voor die uit te stellen tot het studiewerk van de minister daarover klaar is.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* stelt voor om de daartoe opgerichte werkgroep samen te roepen.

– *3.11 Basismobiliteit en het STOP-principe (leerlingenvervoer)*

De heer *Luc Martens* acht het nuttig om de partners op het vlak van leerlingenvervoer te horen in de commissie. Hij wil een status quaestionis. Om tot een omvattende en samenhangende oplossing te komen is het nodig om te weten welke wegen de actoren zien.

De *minister* meent dat het aan het parlement is om daarover te oordelen. Als de commissie wenst rekening te houden met de werkzaamheden van de regering op dit terrein, wil hij wel meegeven dat inmiddels een taskforce werd opgericht. Daarin hebben zitting: het departement Mobiliteit, het departement Onderwijs, kabinetsmedewerkers, VVSG, VVP en De Lijn. Misschien worden ook nog externe experts betrokken. De ideeën die uit deze groep voortkomen zullen ook getoetst worden bij de onderwijskoepels, die in deze fase niet rechtstreeks betrokken zijn. Tijdens de eerste bijeenkomst werd afgesproken om duidelijk drie pijlers te onderscheiden, met name het basisonderwijs (waarbij VVSG betrokken wordt), het secundair onderwijs en het buitengewoon onderwijs. Dat laatste, waarbij VVP betrokken wordt, is het meest pijnlijke dossier en dus het meest prioritaire. Er loopt thans een enquête bij de scholen, waarop vlot antwoorden binnenlopen. Voor de eerste verwerking van de resultaten stelt de minister juni in het vooruitzicht. Maar de taskforce komt wel al eerder bijeen. Het lijkt minister Vandenbroucke het meest zinvol dat de commissie alvast daarop wacht.

De heer *Luc Martens* geeft hem gelijk. Het is wellicht beter om te wachten op de eerste resultaten van de enquête. Als men die au sérieux wenst te nemen, dan kan men daar moeilijk omheen. Hij pleit er wel voor om de hoorzittingen zo vlug mogelijk te agenderen van zodra die eerste conclusies er zijn, waarop de *minister* aanbiedt om de commissie de primeur te geven. Hij voegt er nog aan toe dat de inschatting van de kostprijs van de operatie onmogelijk is zonder de resultaten van de enquête te kennen. *De voorzitter* vraagt en verkrijgt de instemming van de commissie.

– *Besluit van de commissie*

De *leden* van de commissie zijn het er unaniem over eens om over de delen 2.4 Loopbanen van leraren, 3.10 Een krachtige inhaalbeweging voor infrastructuur en uitrusting van scholen en 3.11 Basismobiliteit en het STOP-principe in de commissie aparte besprekingen te organiseren in het kader van bijkomende initiatieven en informatie vanwege de minister.

III. ALGEMENE BESPREKING

De algemene bespreking verliep volgens de inhoudelijke structuur van de beleidsnota.

1. Maatschappelijke uitdagingen, beleidslijnen en methode

– *namens de Vlaams Belang-fractie*

Mevrouw *An Michiels* noemt de beleidsnota zeer ambitieus. Ze bevat een groot aantal vernieuwingen. Sommige daarvan bouwen voort op wat tijdens de vorige regeerperiode in gang is gezet, andere zijn het gevolg van contacten van de minister met heel wat deskundigen. De spreker hoopt dat de minister bij het invoeren van die vernieuwingen dialoog en overleg zal laten primeren. Zaken die door het onderwijsveld niet gedragen worden, mogen niet van bovenaf worden opgelegd.

Al die vernieuwingen hebben ook grote financiele implicaties. Op basis van welke criteria gaat de minister zijn prioriteiten bepalen? Een aantal zaken zijn zeer dingend. Mevrouw Michiels denkt aan infrastructuur en de kosteloosheid van het leerlingenvervoer.

Een van de centrale thema's van de beleidsnota is de autonomie van de school. De scholen mogen niet in situaties komen waarbij ze voor belangrijke problemen zelf een oplossing moeten zoeken. De minister aanvaardt bijvoorbeeld niet dat bepaalde leerlingen wegens hun geloof of levensbeschouwing deelname weigeren aan een aantal lessen die rechtstreeks raken aan de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen. Reikt de minister dan de scholen de middelen aan om tegenover de leerlingen op te treden of moeten ze zelf maar zien hoe ze dat oplossen? Hoewel de minister de autonomie zeer belangrijk acht, wil hij toch dat scholen zeer veel verantwoording afleggen. Hoe ver gaat de autonomie als scholen andere accenten willen leggen dan de overheid? Een voorbeeld: als

Nederlandstalige scholen in Brussel het belangrijk vinden om in elke klas een bepaald percentage Nederlandstalige kinderen te hebben, kunnen ze zich niet helemaal aansluiten bij het inschrijvingsrecht van het GOK-decreet. Worden ze ter zake volledig gebonden door wat de overheid hen oplegt? Hoe autonoom zijn ze om andere accenten te leggen?

De scholengemeenschappen, vooral in het basisonderwijs, zijn vorig jaar gestart. Ze gaan begin volgend schooljaar opnieuw gevormd worden voor zes schooljaren. Is er al begonnen met de peiling hierover en wordt die peiling algemeen of steekproefsgewijs?

Planlast is een oud zeer. De minister opent een aantal concrete pistes om de planlast voor de scholen te verminderen. Voor de leerkrachten wil hij afspraken maken met de (koepels van de) inrichtende machten. Gaat de minister de leerkrachten daar rechtstreeks bij betrekken?

Het participatiedecreet zal worden uitgevoerd en pas na drie jaar geëvalueerd. Maar de minister stelt ook dat in de scholen waar al participatievormen aanwezig zijn, het decreet niet belemmerend of contraproductief mag werken en dat de mate waarin de school zorgt voor een goede informatiedoorstroming, misschien nog belangrijker is dan de opgelegde structuren. Is dat geen impliciete erkenning dat het decreet toch eerder dan na drie jaar zal moeten worden geëvalueerd? Tijdens de bespreking van het decreet werd al gewaarschuwd voor het gevaar dat het wel eens contraproductief zou kunnen zijn voor die scholen waar al participatie aanwezig is. Moeten zij dan drie jaar wachten om daarop te kunnen wijzen?

Hét centrale thema van de beleidsnota zijn de gelijke kansen. Mevrouw Michiels wil graag weten of de minister het dan heeft over gelijke kansen in of door het onderwijs. Bedoelt hij met andere woorden dat iedereen gelijk moet kunnen starten, doorstromen en uitkomen of dat iedereen door het onderwijs later gelijke kansen moet krijgen op de arbeidsmarkt? Het Vlaams Belang gelooft niet zozeer in gelijke maar in gelijkwaardige kansen: het onderwijs kan niet alle ongelijkheden in het leven van mensen wegwerken maar kan er wel voor zorgen dat wie eraan deelneemt, later gelijkwaardige kansen krijgt. De minister beschouwt de gelijke kansen vooral vanuit het perspectief van wie langs onderen uit de boot valt. Mevrouw Michiels pleit ervoor om buiten de indicatoren die nu reeds in het GOK-decreet staan, ook andere indicatoren die leerbedreigend werken voor kinderen, te laten doorwegen. Een van die factoren haalt de minister trouwens zelf in zijn beleidsnota aan: de onderwijskansen van kinderen van alleenstaande ouders blijken kleiner. Voorts moet ook de nodige aandacht gaan naar hoogbegaafde leerlingen, ADHD'ers en kinderen met dyslexie.

– *namens de CD&V-fractie*

Volgens de heer *Luc Martens* benadert de beleidsnota de onderwijsproblematiek op een goed niveau: ze is meer dan een cataloog van maatregelen. Het is de bedoeling van de minister om talentontwikkeling en gelijke kansen te stimuleren. De heer Martens wil beide aan elkaar koppelen: iedereen moet gelijke kansen krijgen om de talenten die hij in zich draagt, te ontplooien. De minister probeert op zijn minst een aanzet tot antwoord te formuleren op heel wat actuele uitdagingen, waar trouwens ook de VLOR mee bezig is. Daar is die raad dan ook positief over.

Toch heeft de heer Martens ook wat kritische bedenkingen. Hij mist bijvoorbeeld een bepaalde systematiek in de opbouw van de nota. Na de omgevingsanalyse komen de doelstellingen en daarna een aantal speerpunten. Daarin zit evenwel geen absolute coherentie. Dat is jammer, omdat de nota ook een soort tijdstabel behoeft van de nodige werkzaamheden; dat is trouwens ook belangrijk voor het parlementaire werk.

Voorts moeten een aantal kernbegrippen uit de nota, zoals brede school of tertiair onderwijs, nog beter gedefinieerd worden. Ze worden immers niet altijd eenduidig gebruikt.

Een aantal aspecten blijven volgens de heer Martens wat onderbelicht. Zo wijst het OVSG op de noodzaak om aandacht te hebben voor het deeltijds kunstonderwijs, in een breder netwerk van contacten. Dat is immers een bijzonder interessante plek omdat mensen er een andere dan de courante en dominante taal – die van het woord en een welbepaalde logica – kunnen ontwikkelen. Ook de internaten vormen een ernstig probleem, inzake hun omkadering en hun positionering. Jongeren in internaten vragen veel meer aandacht dan vroeger: heel wat onder hen komen uit de bij-

zondere jeugdzorg. Een ander interessant maar onderbelicht thema is de opvoedingsondersteuning. Ook de minister van Welzijn kan ter zake verantwoordelijkheid dragen.

De minister spreekt de samenleving ook aan op haar verantwoordelijkheid ten opzichte van het onderwijs. Hij moet een sterker beroep doen op een aantal belangrijke andere partners die bij de opvoeding van jonge mensen een grote betekenis hebben.

De heer Martens noemt de gezinnen, de media, de cultuurmakers en het jeugdwerk. Er is behoefte aan een grote coalitie, die het pedagogische belang een plaats geeft in de samenleving.

De budgettaire consequenties van de nota vallen onder de verantwoordelijkheid van de minister. De heer Martens wenst te vernemen hoe zij over de tijd zullen gespreid worden. Hij erkent dat de synergie tussen onderwijs en werk zeker mogelijkheden biedt om tot betere resultaten te komen, maar dat geldt ook voor de synergie met andere beleidsdomeinen als welzijn en cultuur. Het lid vindt dat men voorts de moed moet hebben om bepaalde uitgavenposten tegen het licht te houden. Hij noemt als voorbeelden de steunpunten, de vele edities van Klasse, de lokale overlegplatforms en de RTC's. Boeken zij alle een resultaat dat de kosten verantwoordt? De spreker pleit met andere woorden voor een evaluatie van hun rendement. Hij wijst er in dit verband op dat in de sector van de rusthuizen blijkt dat sommige commerciële instellingen op het vlak van infrastructuur 30 tot 40 procent minder kosten dan gesubsidieerde. Zij verliezen minder tijd door procedures en zij hanteren betere alternatieven. Ook door goede praktijkvoorbeelden kan men dus kosten besparen.

Breed overleg is belangrijk, vindt de spreker. Het komt erop aan de positieve motivatie die in het onderwijsveld aanwezig is, te bestendigen.

Tot slot benadrukt hij dat het in de relatie van onderwijs tot werk niet uitsluitend mag gaan over de toeleiding naar de arbeidsmarkt, hoe belangrijk dat ook is. Jongeren hebben behoefte aan zin en oriëntatie ten gronde.

– *namens de VLD-fractie*

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* vindt de uitgebreide nota zeer goed. Het verheugt haar dat veel items uit de vorige beleidsperiode voortgezet worden. Een belangrijk voorbeeld daarvan vormen de gelijke onderwijskansen, die ook in deze nota het speerpunt vormen. Zij is het ermee eens dat dit dé uitdaging vormt. Het doel van een tolerantere samenleving kan bereikt worden door meer jongeren gelijke kansen te geven. En daarbij gaat het om meer dan alleen inschrijvingsrecht of gelijke toegang tot scholen. Het lid pleit voor een omvattende visie op zorg en mist die in de nota.

Zij begrijpt dat meer aandacht gaat naar het secundair onderwijs nadat de voorbije vijf jaar de nadruk lag op basis- en hoger onderwijs. Ook de aandacht voor de wisselwerking tussen onderwijs en arbeid is lovenswaardig, want de ongekwalificeerde uitstroom moet verkleinen. Maar mevrouw Vanderpoorten vindt tegelijk dat het basisonderwijs een ongelooflijk belangrijk niveau blijft. Alle kinderen moeten plezier krijgen in schoollopen en leren. Anders heeft de latere aandacht voor de democratisering van het hoger onderwijs geen zin. De spreker is blij dat de nota naast het accent op werk, ook spreekt over persoonlijkheidsvorming, algemene vorming en burgerschapsvorming.

Eerdere sprekers zegden al dat de uitvoering van de nota heel veel geld gaat kosten. Dat is waar, er zullen keuzes moeten gemaakt worden. Mevrouw Vanderpoorten is het eens met de opmerking van de heer Martens over mogelijke synergie en eveneens met zijn pleidooi voor de moed om dingen in vraag te stellen. Zij vult aan dat ook de samenwerking tussen scholen, scholengemeenschappen en niveaus een meer efficiënte besteding van de middelen kan opleveren.

Tot slot brengt het lid de autonomie ter sprake. Zij vindt dat dit het meest misbruikte begrip is uit het onderwijsveld. Scholen, koepels en overheid geven er uiteenlopende interpretaties aan. Zij pleit voor een apart debat in de commissie over het onderwerp. Als zij zelf over autonomie spreekt, bedoelt zij die van de scholen. Zij hecht groot belang aan democratische participatie. Democratisch verkozen organen moeten immers verantwoording afleggen over hoe zij met hun autonomie omgaan. De krijtlijnen waarbinnen dat gebeurt, worden door de overheid vastgelegd. Zij geeft participa-

tie zelf en gelijke kansen als voorbeelden van dergelijke krijtlijnen. Maar als de scholen – binnen die krijtlijnen – meer ruimte krijgen, zullen ook verschillen ontstaan, bijvoorbeeld omdat ze op een uiteenlopende manier omgaan met de mogelijkheid om vreemde talen aan te bieden in het basisonderwijs. Mevrouw Vanderpoorten vindt dat de minister daarover een duidelijke uitspraak moet doen. Zij is in elk geval tegenstander van het afstaan van bevoegdheden aan niet democratisch gecontroleerde tussenniveaus.

De heer *Gilbert Van Baelen* vindt de beleidsnota goed geschreven. Hij onderschrijft de uitgangspunten ervan: talentontwikkeling en gelijke kansen. Het is misschien eerder de taak van de voorzitter, en niet zozeer van de minister, om het debat over de werkwijze inzake discussienota's en beleidsnota's aan de orde te brengen, met het oog op de volgende regeerperiode. De VLD-fractie wou in oktober al voor alle beleidsdomeinen over een tekst beschikken. De heer Van Baelen is dus gewonnen voor de werkwijze van de minister.

Hij is ook zeer blij dat de beleidsnota, die weliswaar principieel alomvattend is, niet alles in concreto wil regelen: dan zou er geen werk meer zijn voor de parlementsleden. De minister neemt gigantisch veel hooi op zijn vork en tekent een perspectief op zeer lange termijn uit: het overstijgt de huidige regeerperiode.

De minister biedt een unieke kans voor een geïntegreerd beleid, ten voordele van de lerende. Maar dat is meteen ook een enorme uitdaging: in het verleden hebben de partners in de diverse bevoegdheidsdomeinen van de minister, zoals de VDAB en de CVO's, nooit echt graag met elkaar samengewerkt. De minister krijgt er van de VLD-fractie alle steun voor.

De heer Van Baelen verwacht geen concrete antwoorden van de minister op de talloze concrete vragen die men over de beleidsnota zou kunnen stellen, integendeel: die zouden alle onderdelen meteen in een keurslijf wringen. Hij vindt wel dat de minister af en toe de geit en de kool spaart. Als men niet echt duidelijke keuzes maakt en iedereen te vriend wil houden, blijft dat niet heel lang duren. De opmaak van de meerjarenbegroting zal onvermijdelijk leiden tot het maken van keuzes en het vastleggen van prioriteiten.

Uit de beleidsnota onthoudt de heer Van Baelen vooral één woord dat hij zeer mooi vindt omdat het een schitterend perspectief biedt: 'beleidsnabootsing'. Het betekent dat de minister de goede dingen die hij vanuit het buitenland leert, overhoudt, ze kritisch bekijkt en ze in de eigen Vlaamse context plaatst. Dat biedt ruimte voor vernieuwing, die het onderwijs echt wel nodig heeft. Er kan nooit rust in het onderwijs komen: elke verandering zal heel veel mensen echt wel pijn doen. Onderwijs is vaak zeer conservatief, terwijl het net zeer progressief moet zijn.

– *namens de N-VA-fractie*

De heer *Kris Van Dijck* merkt op dat de uiteenzettingen van zijn collega's bewijzen dat er meer en meer eensgezindheid komt over de toekomst en de opdrachten van het onderwijs. De minister kan starten vanuit een goede beginpositie: het onderwijs in Vlaanderen is goed, leerkrachten zijn vaak gemotiveerd en veel leerlingen komen graag naar school. De minister beschikt ook over een gedreven administratie. Er is veel verbeterd. Nog niet zo lang geleden moesten leerkrachten maanden wachten op de uitbetaling van hun loon. Ook de moeizame behandeling van studietoelagen behoort tot het verleden. Wat goed is, moet bewaard blijven, fouten moeten bijgestuurd worden. Dat is trouwens de rode draad doorheen de beleidsnota. Die blijft niet beperkt tot de inventaris van de problemen, maar biedt ook een visie op de aanpak. De heer Kris Van Dijck heeft de indruk dat die visie geschraagd wordt door een brede raadpleging. Daarom vindt hij de beleidsnota een waardevolle uitwerking van de afspraken uit het regeerakkoord.

Er bestaat consensus over de inhoud van het begrip gelijke kansen, ook al spreekt men soms over gelijkwaardige en optimale kansen. Alleen is het niet altijd duidelijk wat bedoeld wordt met de zwakste groep. Allochtone jongeren in steden behoren daar zeker toe, maar ook hoogbegaafde, zelfs welstellende, kinderen. De vicieuze cirkel waarin allochtone jongeren zich bevinden, kan niet alleen gebroken worden door onderwijs, ook jeugd-, cultuur-, welzijn- en sportbeleid moeten in het gareel gebracht worden. In die zin opent de beleidsnota ook perspectieven voor een betere samenwerking.

De heer Van Dijck merkt op dat de minister focust op de algemene problemen en minder op het onderscheid tussen de verschillende onderwijsniveaus. Hij wil de mensen, die vrezen dat hun niveau uit de boot valt, geruststellen. De praktijk zal het tegendeel uitwijzen.

– *namens de sp.a-Spirit-fractie*

De heer *Robert Voorhamme* wil de bijzondere totstandkoming van de beleidsnota in de verf zetten. Vooraf had de minister immers een discussienota opgesteld. Die gaf hem de kans om zijn beleidsdomein te verkennen, zodat de beleidsnota meer is dan het formuleren van een aantal principiële doelstellingen. Ook konden de verschillende betrokkenen opmerkingen formuleren. Die werkwijze strekt de minister en de commissie tot eer. Het parlement kan die methode beter tot voorbeeld nemen. Natuurlijk zijn nog niet alle aspecten exhaustief behandeld, maar het richtinggevend beginsel, namelijk de gelijke kansen is voldoende concreet. Dat zal verhinderen dat er onduidelijkheid gezaaid wordt.

De spreker is het eens met de uitspraken van de heer Luc Huyse, die vindt dat het huidige momentum gebruikt moet worden. Zowat vijftig jaar geleden is de democratisering van het onderwijs begonnen. Nu kan beoordeeld worden of die beweging op de juiste manier en met de juiste middelen gerealiseerd is. De spreker denkt dat men te veel dacht dat democratisering enkel te maken had met het verlagen van de kosten. Ook is de democratisering gestart bij het hoger onderwijs en dan pas langzaam doorgesijpeld naar de andere onderwijsniveaus.

De klemtonen moeten dus wijzigen. Het momentum is uniek, omdat er twee parallelle belangen zijn, namelijk van de economie en de samenleving. De samenleving heeft belang bij het beperken van de uitsluiting van een groeiend aantal mensen, waarvan ze de talenten niet kan aanspreken. De participatie, de ontwikkeling en de kansen van die groep zijn sterk beperkt. Daar moet dringend verandering in komen. Onderwijs is een cruciale factor. Daarnaast groeit het besef in de bedrijfswereld dat de bepalende factoren voor hun competitiviteit wellicht niet de loonkosten of de energielasten zijn, maar wel de rekrutering van voldoende en geschikt personeel. Slechts zo zullen zij kunnen voldoen aan de kwaliteitseisen en competitief blijven. Die evolutie speelt zich op korte termijn af en zal zich de volgende tien jaar voltrekken.

Dat momentum maakt het volgens de heer Voorhamme mogelijk om een nieuwe democratiseringsgolf te starten. Zijn fractie is dan ook heel tevreden dat de beleidsnota focust op de actuele vertaling van dat streven naar gelijke kansen.

Hij is wel bang dat dit bewustzijn beperkt zal blijven tot een kleine kring. Uit "Accent op talent", een oefening van de Koning Boudewijnstichting, is gebleken dat sommige mensen binnen het bedrijfsleven zich hiervan terdege bewust zijn. Die figuren moeten aangesproken worden op hun verantwoordelijkheid om dat bewustzijn te laten groeien binnen het bedrijfsleven, zodat het draagvlak er breder wordt. Het risico bestaat dat het discours over deze kwestie alleen zal worden gevoerd in de onderwijscommissie van het Vlaams Parlement en bij onderwijsfreaks. In dat geval zal het draagvlak om een dergelijke beweging op gang te brengen onvoldoende groot zijn.

Hij herinnert aan de stelling van Luc Huyse dat de democratiseringsgolf die ontstond in de jaren vijftig maar mogelijk was omdat ze geschraagd was door brede maatschappelijke bewegingen. Hij denkt dat dit bewustzijn vandaag onvoldoende is. Dat draagvlak moet volgens hem onverwijld worden opgebouwd, zo niet zal deze thematiek geen hogere prioriteitenorde krijgen bij diegenen die niet rechtstreeks bij onderwijs betrokken zijn. Dan zullen wellicht ook de middelen ontbreken om dit te realiseren. Hij meent dat de leden van de onderwijscommissie in deze kwestie hun rol moeten spelen.

Alleen de onderwijsvakbonden discussiëren over deze beleidsnota. Daarbij zijn er ook defensieve reacties te horen, wat soms begrijpelijk is. De interprofessionele vakbonden mengen zich echter weinig in het debat. Als dat gesprek niet op gang komt, dan dreigen oefeningen als "Accent op talent" en als deze beleidsnota te veel beschouwd te worden als iets wat ons wordt opgelegd door het bedrijfsleven. Wie het proces van "Accent op talent" of het proces op het onderwijsterrein heeft meegemaakt, weet evenwel dat zulks helemaal niet het geval is. Hij meent dat men het eens is over de

noodzaak van een mobilisatie-oefening rond deze kwestie. Hij vraagt dat ook de minister daar werk zou van maken.

Het uitgangspunt van het gelijkekansenbeleid en de vertaling ervan in vier speerpunten berust volgens hem op een goede keuze. Daaruit blijkt immers duidelijk dat sommige zaken onontkoombaar zijn. Zo niet heeft de gelijkekansenfilosofie geen zin.

Het eerste speerpunt, onderwijs-arbeidsmarkt, is volgens hem heel belangrijk. Door de manier waarop het wordt toegespitst op het beroepsonderwijs en het deeltijds onderwijs zal men in het hele onderwijssysteem en binnen het bedrijfsleven moeten evolueren van kwalificaties, die vaak zijn bereikt via vastgeroeste opleidingsstructuren, naar competenties. Alle competenties van leerlingen of werknemers moeten worden ontdekt. De competenties die nodig zijn om te kunnen participeren in het bedrijfsleven moeten worden in kaart gebracht. Dat is een revolutionair element in deze nota. Hij vraagt dat men deze fundamentele omschakeling onverwijld zou concretiseren.

Behalve het algemene concept, is de nieuwe financieringswijze de grootste revolutie in deze beleidsnota. De discussie over het onderscheid tussen de netten is voorbijgestreefd: nu gaat men in op de essentiële elementen die in de financiering een rol moeten spelen. Hij legt het accent op kostenbeheersing. Hij meent dat er bij onderwijsverstrekkers totnogtoe onvoldoende beheer was van de kosten. Dat ligt volgens hem niet aan de onderwijsverstrekkers zelf, wel aan de manier waarop ze werken. Onderwijs kost sowieso veel geld. Men heeft echter geen duidelijk zicht op mogelijke besparingen of op mogelijkheden om het geld anders te benutten. Sommige kosten worden nodeloos doorgerekend aan de ouders. Dit systeem heeft ook een negatieve invloed op de kwaliteit van het onderwijs. Indien het beheer van een school niet voortdurend op een professionele manier bezig is met de kostenproblematiek, is het ook niet bezig met het nastreven van de maximale kwaliteit van het onderwijs. Sinds enkele jaren heeft hij ervaring opgedaan met beheersinstrumenten om een transparanter kostenbeleid te voeren en om de kosten beter te kunnen beheersen. De scholen die deze systemen doorvoeren, realiseren ook altijd een kwaliteitsverbetering voor hun onderwijs. De ouders kiezen een school op basis van allerlei percepties. Veel ouders worden misleid door de idee dat kostenbeheersing tegengesteld is aan kwaliteit. In werkelijkheid loopt kostenbeheersing samen met kwaliteit.

Het derde speerpunt is het versterken van het beleidsvoerend vermogen van de scholen. In dat verband is de discussie over de scholengemeenschappen onvermijdelijk. Dat geldt zeker voor het basisonderwijs, maar ook voor het secundair onderwijs. Bij de huidige gemiddelde schaalgrootte van de scholen kan men immers onmogelijk alle doelstellingen realiseren die noodzakelijk zijn voor een versterking van het beleidsvoerend vermogen. Hij meent dat men zo snel mogelijk werk moet maken van een oplossing voor de praktische problemen die rijzen bij de vorming van scholengemeenschappen.

Hij koppelt daaraan de ideeën van de minister over afspraken met de lokale niveaus en over het concept van proeftuinen. Het concept van de brede school is essentieel voor het gelijkekansenbeleid. Het impliceert dat andere beleidssectoren moeten worden betrokken bij onderwijs. Uiteraard moeten de ministers Vandenbroucke en Vervotte met elkaar afspraken maken, maar dat zal niet volstaan.

In zijn opmerkingen over het derde speerpunt, het beleidsvoerend vermogen van de scholen pleit de heer Voorhamme ervoor op zoek te gaan naar een manier om kwaliteit te meten. Omdat kwaliteit meten tot een rangorde leidt, zal het resultaat gebruikt worden in de concurrentiestrijd tussen scholen. De heer Voorhamme benadrukt dat het resultaat van de metingen niet gebruikt mag worden in de onderlinge concurrentiestrijd. Hij ziet deze vrees echter niet als een alibi om niet te meten. Hij is grote voorstander van kwaliteitsmetingen op verschillende niveaus.

De heer Voorhamme heeft in de stad Antwerpen laten onderzoeken hoeveel de bouw van een school kost. Hij heeft laten onderzoeken waarom de prijzen verschillen. Zijn prijsverschillen het gevolg van het gekozen concept of van een ander – totnogtoe onbekend – element? Het is opvallend hoe de prijs voor de bouw van een school van de ene plaats tot de andere enorm verschilt. Zelfs als die school voor hetzelfde aantal leerlingen en

voor hetzelfde onderwijstype bestemd is. Wanneer de schoolinfrastructuur grondig besproken wordt, moet daar zeker rekening mee gehouden worden.

Dergelijke onderzoeken moeten er volgens de spreker ook toe leiden dat scholen kunnen leren van elkaar. Scholen zullen uitgenodigd worden om zelf uit te zoeken wat ze kunnen doen om gelijke kansen te bevorderen. Het is niet alleen belangrijk dat elke school put uit zijn eigen ervaring en creativiteit, maar dat de school zijn ervaring en creativiteit ook kan doorgeven aan andere scholen. Zelfs buiten de scholengemeenschap. Creativiteit en ervaring zijn maar overdraagbaar als kwaliteit meetbaar is.

De heer Voorhamme vindt het dossier over de lerarenopleiding en -loopbaan dringend. Hij begrijpt de defensieve houding van de onderwijsvakbonden over de beleidsnota. Het beleid mag niet de indruk wekken dat het lerarenstatuut op de helling wordt gezet. Door snel voor duidelijkheid te zorgen, wordt de rust bewaard. Als leerkrachten zeker zijn van hun statuut, zullen ze zeker bereid zijn om hun job flexibel uit te voeren. In die zin moet er ook snel duidelijkheid komen over de lerarenopleiding. Dit project kan niet uitgevoerd worden zonder de medewerking van de leerkrachten.

De spreker legt net zoals de heer Martens sterk de nadruk op opvoedingsondersteuning in het algemeen. Opvoedingsondersteuning houdt verband met de discussie over de CLB's en het zorgcontinuüm, maar is tegelijk veel ruimer. Hij vindt dat in de loop van deze regeerperiode tijd gemaakt moet worden om uitgebreid van gedachten te wisselen over opvoedingsondersteuning. Dit onderwerp mag niet, zoals nu het geval is het voorrecht zijn van de commissie voor Welzijn. De voorzitter van de commissie voor Onderwijs moet daarop toezien.

Al te vaak is uit het oog verloren dat onderwijs veel opvoedingsondersteunende mogelijkheden biedt. De welzijnssector houdt zich over het algemeen bezig met individuele hulp. De onderwijssector is de enige sector die alle jongeren de revue ziet passeren.

Hij begrijpt dat minister Vandenbroucke, die sterk de nadruk wil leggen op gelijke kansen, het deeltijds kunstonderwijs (DKO) niet als prioriteit beschouwt. Dat betekent echter niet dat het DKO vergeten mag worden. Hij erkent dat het DKO met een aantal problemen kampt.

Ten slotte benadrukt de heer Voorhamme dat Vlaanderen zich niet mag laten verrassen door Europa. Europa beïnvloedt niet alleen het hogeronderwijsbeleid, het weegt steeds zwaarder door op het beleid voor alle andere onderwijsniveaus. Binnen de administratie Onderwijs volgen enkele ambtenaren het Europese onderwijsbeleid op de voet. Ook het Vlaams Parlement moet zich geregeld buigen over de op stapel staande Europese maatregelen. Hij wil absoluut vermijden dat het Vlaamse onderwijsbeleid, dat sterk gericht is op gelijke kansen, onderuit wordt gehaald door Europese maatregelen.

– *namens de Groen!-fractie*

De heer *Jef Tavernier* stelt de vraag naar het wezen van een beleidsnota. De voorliggende nota is volgens hem een omschrijving van hetgeen waarmee men in het onderwijs zoal bezig kan zijn, van wat de problemen zijn en van wat de aanzetten tot oplossing zouden kunnen zijn. Zelf heeft hij de vraag gesteld welke veranderingen de laatste jaren hebben plaatsgevonden in het onderwijs en in het beleid. Zijn de problemen van tien tot vijftien jaar geleden – toen de spreker een eerste keer lid was van de commissie Onderwijs – opgelost of moet er nog altijd serieus werk van gemaakt worden?

In die periode werd het Hobu-decreet geïmplementeerd, terwijl in de voorbije jaren de herstructurering van het hoger onderwijs werd voortgezet. Onder Europese druk kregen discussies die de eerste keer niet beslecht waren, in de vorige regeerperiode toch min of meer een definitieve vorm. De relatie tussen hogescholen en universiteiten is daarvan een voorbeeld.

Dan was er de periode van de uitwerking van de eindtermen. De heer Tavernier vindt het een normale evolutie dat de minister nu zegt dat men dat voortaan misschien wat soepeler moet gaan bekijken.

In de plaats van de diocesane en de rijksinspectie kwam de begeleiding door de netten of de inrichtende machten zelf. Maar veranderde met de term ook de inhoud? Sommige leraren voelen de bege-

leiders nog altijd als inspecteurs aan. Naast de begeleiding kwam er wel een doorlichting door de Vlaamse overheid. Men moet nog steeds dezelfde papieren invullen, zij het dan soms voor een verschillend orgaan. De planlast heeft zich dikwijls gewoon verlegd. Dat een leerkracht vandaag minder zou moeten rapporteren, mag men vergeten.

Hij ziet ook een belangrijke evolutie op het vlak van participatie. Eerst moet de vraag naar meer participatie ingevuld worden in de vorm van ondernemingsraden en comités voor veiligheid en gezondheid. In het Participatiedecreet was er een aanpassing, maar op het terrein zijn de discussies tussen de inrichtende machten enerzijds en de leerkrachten of leerlingen anderzijds fundamenteel dezelfde gebleven. De geesten zijn onvoldoende gerijpt voor een echte participatie.

Het volwassenenonderwijs omvat een heel gamma van opleidingen, deels ressorterend onder onderwijs, deels onder middenstand of onder VDAB. De problemen met deze sector zijn nog steeds niet opgelost. De minister stelt terecht dat hij dat wil stroomlijnen. De heer Tavernier veronderstelt dat de kans reëel is dat dit nu werkelijkheid wordt, want beide bevoegdheden liggen bij dezelfde minister.

Hij was verrast over de plannen rond het gemeenschappelijk leerlingenvervoer. Dit is een oud zeer, maar over de jaren heen zijn er verschillende pogingen gedaan om hier werk van te maken. Nu hoort hij over de plannen om de scholen op verschillende uren te laten beginnen. *De minister* antwoordt dat dit gerucht te maken heeft met een journalistiek probleem. De journalist die de titel heeft gemaakt van het interview met de minister, was immers niet degene die ook het artikel had geschreven. De minister heeft dit bericht al rechtgezet. Hij is het er niet mee eens dat de scholen zich zouden moeten aanpassen aan het mobiliteitsvraagstuk en niet andersom. Hij had de aanvangsuren van de scholen wel aangehaald als een voorbeeld van een gespreksonderwerp voor het lokale overleg. De essentie van de boodschap was dat de minister voorstander is van een lokaal overleg, met een ruime autonomie. De heer *Jef Tavernier* vult aan dat het een onbegonnen zaak is het beginuur van de scholen aan te passen aan het openbaar vervoer. Bij een school komen er immers op verschillende momenten bussen aan uit verschillende richtingen.

De heer Tavernier herinnert aan de drie B's van de heer Coens, namelijk basis-, bijzonder en beroepsonderwijs. De scheidingslijn tussen TSO/BSO en ASO bestaat nog steeds en is volgens hem nog verergerd. Dat geldt ook voor het probleem van de uitsluiting. Hij is het eens met de minister dat, zonder extra maatregelen, de groep die het niet goed doet, nog groter dreigt te worden.

Hij stelt vast dat de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt gezien als het eerste speerpunt van het onderwijsbeleid. De heer Tavernier is het ermee eens dat dit een belangrijk punt is, een prioritair punt zelfs voor die richtingen die typisch arbeidsmarktgericht zijn. Men kan immers niet beweren dat men leerlingen klaarstoomt voor de arbeidsmarkt, om dan in het bedrijf zelf te moeten vaststellen dat ze toch niet over de gewenste competenties beschikken. Voor de algemeen vormende richtingen is dit punt evenwel minder prioritair.

Hij vraagt zich af of dit werkelijk het belangrijkste probleem is van het onderwijs. Anderhalf jaar geleden vroeg hij zich af op welk vlak de leerlingen veranderd waren in vergelijking met tien of twaalf jaar geleden. Hij stelde vast dat de structuurdiscussies in het secundair onderwijs nog altijd dezelfde zijn, namelijk de kloof tussen het TSO/BSO en het ASO. Het grote verschil ligt echter bij de leerlingen zelf, niet dat die onverschillig zijn of minder inspanningen willen doen. Twee tendensen hebben hem echter aan het schrikken gebracht. Sommige jongeren doen het goed op school, halen een diploma en vinden werk, maar gaan zich in het weekend te buiten aan hooliganisme. Er is ook het probleem van de zelfdoding, dat niet beperkt blijft tot een alleenstaand geval. Men kan zich dus afvragen hoe goed of hoe slecht de jongeren zich in hun vel voelen. Hij vraagt zich af welke rol de school daarin speelt. De scholen kunnen uiteraard niet alle maatschappelijke problemen oplossen, maar men mag dit probleem niet bestempelen als iets wat alleen de commissie voor Welzijn aanbelangt. Dit moet volgens hem een prioritair aandachtspunt zijn van het onderwijsbeleid. Deze opmerking is bedoeld als kanttekening bij het eerste speerpunt. Hij wil geen

pleidooi houden om het de jongeren makkelijker te maken, integendeel. Indien men eisen stelt aan jongeren, voelen ze zich vaak beter.

De scheiding tussen TSO/BSO en ASO is de laatste jaren eerder toegenomen, ondanks alle aandacht die men er theoretisch voor had. Hij vraagt zich af hoe men op dit vlak de mentaliteit kan beïnvloeden van de maatschappij in het algemeen en van de ouders en de scholen in het bijzonder. Dit moet ook worden opgevangen in de structuren. De idee van de middenschool is voor hem een belangrijk model om de scheidingslijn gedeeltelijk op te vangen. Aan elke leerling en aan elke onderwijsvorm moet men bepaalde kwaliteitseisen stellen, zodat de leerlingen trots zijn op wat ze doen. Wanneer de leerlingen bijvoorbeeld kunnen uitpakken met een bepaald project, dan krijgen ze een bepaalde zelfwaarde. Nu beschouwt men de leerlingen van het beroepsonderwijs te vaak als een mindere groep, waaraan men onvoldoende eisen stelt. Dezelfde opmerking geldt voor scholen met een migrantenconcentratie. Het Lucerna-initiatief gaat ervan uit dat een concentratie van migranten op zich geen probleem is, wel dat er onvoldoende eisen worden gesteld. Vanuit het bedrijfsleven is er immers vraag naar goed gekwalificeerde mensen uit het TSO en het BSO.

De heer *Gilbert Van Baelen* is het op dit punt niet eens met de heer Tavernier. Hij meent dat er aan het BSO en het TSO wel eisen worden gesteld. Soms hoort men zelfs de kritiek dat er in vergelijking met vroeger te veel eisen worden gesteld. TSO en ASO zijn nu gelijkwaardig, wat vroeger niet het geval was. Een van de elementen in de beleidsnota van de minister is net de knelpunten van een uitstroom in het ASO ten opzichte van een uitstroom in het TSO. Een herwaardering betekent niet dat er kwaliteitseisen worden gesteld. Men kan niet zeggen dat het ene kwalitatief achteruitgegaan is ten opzichte van het andere. Het zou goed zijn als de heer Tavernier eens een TSO-school bezocht. Hij is het wel eens met de opmerkingen van de heer Voorhamme over maatschappelijke appreciatie.

De heer *Jef Tavernier* stelt vast dat de TSO- en BSO-scholen die iets meer eisen stellen, bijvoorbeeld op het vlak van discipline, het beter doen dan de andere. Het is volgens hem belangrijk dat er eisen worden gesteld, zij het op andere vlakken dan in het ASO. De scholen met een grote concentratie van jongeren die het moeilijk hebben, moeten ook over voldoende middelen kunnen beschikken. Iedere school moet haar verantwoordelijkheid opnemen.

Als tegenwicht voor meer autonomie – niet voor de koepels maar wel voor de scholen – moeten scholen niet alleen meer maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen en afspraken maken met andere scholen, maar ze moeten ook aandacht hebben voor participatie: leerkrachten, ouders en leerlingen moeten betrokken worden bij het onderwijsproject van de school.

Voor de heer Tavernier blijft aandacht voor de leerlingen het belangrijkste. Jongeren hebben veel meer kansen en mogelijkheden dan vroeger. Maar terwijl dat voor de ene groep een uitdaging is, ervaart de andere dat precies als een bedreiging. Het is moeilijk om beide groepen gerust te stellen. Jongeren hebben het eigenlijk moeilijker dan tien jaar geleden, precies door die vele keuzemogelijkheden. Overigens hebben ook bepaalde leerkrachten angst voor het doorbreken van een vast patroon, terwijl dat bij andere leraars juist stimulerend werkt.

– *antwoord van de minister*

De minister zal een algemene reactie geven op de algemene gedachtewisseling. Eigenlijk gaat hij akkoord met veel uitspraken.

De keuze van de werkwijze is inderdaad een kwestie van het parlement en de voorzitter. Het is goed dat de commissie de minister de tijd gegeven heeft om de materie grondig te verkennen. Zelfs als de bevoegdheid niet nieuw is, heeft een minister tijd nodig om een beleidsnota te formuleren die het goede midden houdt tussen algemeenheid en concreetheid. Het klopt inderdaad dat in een beleidsnota nog niet alles beslist mag zijn, dan is er geen ruimte meer voor zinvol debat. Vaagheid maakt dat het debat niet concreet genoeg kan zijn. Daarom raadt de minister het parlement de gevolgde werkwijze aan.

Volgens de minister heeft de heer Van Baelen terecht gezegd dat er een langetermijnperspectief gehanteerd wordt. Hij ervaart die opmerking als een compliment. Het betekent wel dat aan de onderwijssector en de publieke opinie duidelijk gemaakt moet worden dat de effecten van een

aantal ingrepen pas op lange termijn zichtbaar worden. Effecten op lange termijn heeft ook tot gevolg dat er omzichtig en doordacht, na voldoende tegensprekelijk debat beslist moet worden. Het Vlaamse onderwijs is over het algemeen goed, dat maakt dergelijke reflectieperiode mogelijk.

Het motto is niet rust in de betekenis dat er niets gebeurt. Er is overigens geen rust in het onderwijs, maar wel veel inzet en gedrevenheid. Het beleid moet dat reflecteren. De minister hoopt dat de beleidsnota aan die vereisten beantwoordt, maar dat heeft tijd gevergd.

De minister geeft de heer Martens gelijk, die zegt dat de discussienota helderder gestructureerd was vanuit het oogpunt van operationalisering. De beleidsnota is inderdaad geen managementplan, maar de administratie werkt aan een schema. In dat schema staan projectclusters centraal. Elke cluster handelt over een thema: de vier speerpunten, maar ook nog een aantal belangrijke beleidslijnen. Voor elke cluster wordt in de administratie een persoon en afdeling verantwoordelijk gesteld. Vervolgens worden de clusters in concrete operationele doelstellingen omgezet, waarvoor ook personen verantwoordelijk gesteld worden. Daarna wordt het type van instrument bepaald dat het resultaat zal belichamen: een decreet, een besluit, een convenant, een beheersovereenkomst, een bewustmakingscampagne, enzovoort. Tot slot wordt het beoogde resultaat bepaald. Het moet duidelijk zijn of dat resultaat op korte of lange termijn bereikt wordt.

Als dat alles in tabellen gegoten is, kan bepaald worden hoeveel financiële middelen daarvoor nodig zijn. Die zullen omvangrijk zijn, maar het onderwijs mag die inspanning vragen van de samenleving. Het onderwijs doet immers veel voor de samenleving. Het is een positieve spiraal, waarbij goed onderwijs bijdraagt tot welvaart en welzijn. Welvaart betekent dat er voldoende middelen zijn voor het onderwijs. Daar moet de samenleving van overtuigd worden.

De minister is het eens met het pleidooi van de heer Voorhamme voor een breed maatschappelijk draagvlak. Dat is er nu niet. De persoonlijke bijdrage van de heer Luc Huyse tot het debat verheugde de minister dan ook. De heer Huyse, een jongen uit een West-Vlaams arbeidersmilieu, heeft zich opgewerkt en bestudeert dat fenomeen nu. De vakbeweging is maar één partner, maar zou zeker een bondgenoot moeten worden. Een groot deel van de vakbeweging staat huiverig tegenover de competenties en kwalificatiestructuur. Het invoeren van een competentiedenken in de private sector wordt als bedreigend ervaren. Samen met de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen heeft de minister een spel gefinancierd om syndicale delegaties vertrouwd te maken met het jargon van het competentiedenken. Sommigen willen hun medewerkers niet naar dergelijke bijeenkomsten sturen. Het ligt nog zeer gevoelig. De minister wil dergelijke mobilisatie en denkt dat de commissie daar ook een rol in kan spelen.

Er zijn belangwekkende opmerkingen gemaakt over de context, waarbij de sprekers terecht waarschuwen voor een eenzijdige aandacht voor gelijke kansen, waardoor andere contextgebonden elementen verloren gaan. Hij is het eens met de heer Tavernier die zegt dat een rijke samenleving met veel keuzes misschien ook een bron van problemen is. Leerkrachten en verantwoordelijken van onderwijs melden de minister dat ook leerlingen uit gegoede milieus problemen hebben die de aandacht en begeleiding vergen van de leerkrachten. Die problemen hebben soms eerder te maken met rijkdom dan met armoede. De opmerking van de heer Martens over internaten is dan ook terzake.

Ook scholen in rijkere gemeenten, zoals Roeselare, hebben meer en meer te maken met leerlingen die individuele hulp nodig hebben. Het is een maatschappelijk fenomeen. Dat mag niet uit het oog verloren worden. De minister zal rekening houden met de suggesties over opvoedingsondersteuning. De minister zal niet herhalen waarom hij gelijke kansen wel belangrijk vindt, hij heeft de indruk dat men het daarmee eens is.

Hij stelt ook een zekere eensgezindheid vast over het evenwicht tussen de verantwoordelijkheid van het onderwijs en andere segmenten van de samenleving. Voor een aantal problemen moet bijvoorbeeld een beroep gedaan worden op de welzijnssector, maar onderwijs mag de problemen ook niet van zich afschuiven. De minister reageert voorzichtig of niet op nochtans belangrijke maatschappelijke problemen zoals gewichtsproblemen en verkeersveiligheid die hem voorgelegd worden. Niet omdat hij die problemen niet belangrijk vindt, maar omdat hij in de onderwijsgemeenschap eerst goede afspraken wil over wat de ver-

antwoordelijkheid van het onderwijs precies is, wat de prioriteiten en de noodzakelijke coalities zijn.

Het is juist dat er tal van zwakkere groepen zijn in het onderwijs. Er is terecht het voorbeeld gegeven van een hoogbegaafde leerling, die minder kansen kan hebben dan anderen. De minister wil een onderscheid maken tussen de problemen die bijzondere aandacht van een schoolteam en afgeleid ook van het beleid vergen en problemen die een basis vormen voor de financiering van het onderwijs. Een eigenschap A kan evenwichtig verdeeld zijn over de bevolking. Het percentage leerlingen die die eigenschap hebben, is onafhankelijk van de woonplaats van de leerling of de vestigingsplaats van de school. De eigenschap veroorzaakt wel leermoeilijkheden. Een eigenschap B, die ook leermoeilijkheden veroorzaakt, is dan weer niet geografisch evenwichtig gespreid.

Alle scholen moeten voldoende ondersteund worden, zowel inzake middelen als inzake competentie van leerkrachten, om voor kinderen met eigenschap A te zorgen. De algemene financiering, de opleiding van de leerkrachten en de schoolcultuur moeten de leerkrachten in staat stellen om die leerlingen te helpen. Dat is het zorgbeleid. Omwille van hun ligging of bepaalde vicieuze mechanismen, kunnen sommige scholen proportioneel veel leerlingen met eigenschap B hebben. Dat moet dan wel een indicator voor financiering zijn. Dat is niet gemakkelijk uit te leggen aan ouders.

Eigenschap B daarentegen komt geconcentreerd voor en wordt bijgevolg aangepakt door middel van een gedifferentieerde financiering. Dat uitleggen aan de geïnteresseerde ouders zal niet vanzelfsprekend zijn. Toch zal het moeten gebeuren. Voorwaarde is wel dat het zorgbeleid of de zorgcultuur elke eigenschap aankunnen. Dit onderwerp zal volgens de minister aanleiding geven tot talrijke discussies waarbij het beleid op veel onbegrip zal stuiten.

Het antwoord op de vraag wie de zwakste precies is, is afhankelijk van het doel van de vraag. Wordt deze vraag gesteld door een leerkracht die zoekt naar welk probleem zijn aandacht dient uit te gaan? In dat geval zou het kunnen zijn dat een leerkracht vooral aandacht moet schenken aan een hoogbegaafde leerling. Is de vraag bedoeld om uit te zoeken op basis van welke indicatoren gedifferentieerd gefinancierd zal worden? Hoogbegaafdheid zal geen indicator zijn omdat dit kenmerk evenredig verspreid voorkomt.

Volgens de minister zijn de eigenschappen van het type B overwegend socio-economisch en cultureel. De sociale positie van de ouders, het opleidingsniveau van de ouders en de thuistaal zijn structurele factoren. Omdat ze geografisch geconcentreerd voorkomen, duiken ze ook in dezelfde scholen op. Structureel gezien zijn de zwakste groepen de socio-economische en cultureel zwakkeren. Kinderen wiens ouders een beperkte opleiding hebben genoten. Kinderen die thuis een andere taal spreken.

De vraag wie precies de zwakste is, beschouwt de minister als een legitieme vraag die geregeld gesteld zal worden. Maar het antwoord zal altijd bepaald worden door de beschikbare middelen, door de structuren en door de schoolcultuur. Het antwoord zal zelfs bepaald worden door pedagogie en didactiek. Het beleid moet er duidelijk op wijzen dat geld alleen niet zal volstaan om gelijke kansen te creëren.

In de discussie tussen de heer Van Baelen en de heer Tavernier over diens uitspraak dat veel afhangt van de eisen, kiest de minister de kant van de heer Tavernier. Hij denkt tegelijk dat de discussie het gevolg was van een misverstand. De minister interpreteert de heer Taverniers opmerking als volgt: leerlingen grondig differentiëren leidt tot homogene klassen. Met homogene klassen is het makkelijk werken, maar ze leiden tot lage eisen. In heterogene groepen zullen de eisen waaraan de zwaksten moeten voldoen hoger zijn. De minister is het eens met deze vaststelling. De minister spreekt zich niet uit over de vraag of de middenschool het ideale model is. De minister beschouwt dat als een mooi model, maar alles hangt af van de schoolgeschiedenis en achtergrond.

In de hele discussie over structuur en tussenschotten weigert minister Vandenbroucke voor één bepaald model te kiezen. Er is nog tijd nodig om ervaring op te doen, ervaringen te vergelijken vooraleer een definitieve structuur wordt gekozen. In de loop van deze regeerperiode zal er wel meer duidelijkheid moeten komen over de uiteindelijke richting.

De nadruk op doelmatigheid vindt minister Vandenbroucke bemoedigend. Mevrouw Vanderpoorten had het over synergieën en samenwerking. De heer Martens vraagt zich af of alle initiatieven wel nodig zijn. De heer Voorhamme had het over kostenbeheer en kostenbeheersing. Zowel in het leerplichtonderwijs, als in het hoger onderwijs moet het beleid het belang van doelmatigheid benadrukken. Enkel als de overheid streng is, zal de samenleving begrijpen waarom de overheid middelen vraagt.

Minister Vandenbroucke is het eens met het pleidooi van de heer Voorhamme om kwaliteit te meten. Scholen moeten zicht krijgen op hun toegevoegde waarde. Weliswaar rekening houdend met de context waarin ze werken.

Doelmatig beheer, leerlingenoriëntatie, professioneel zorgbeleid zijn maar drie van de argumenten om het beleidsthema scholengemeenschap meer dan voldoende aandacht te schenken.

Minister Vandenbroucke maakt een kleine kanttekening bij de opmerking van de heer Voorhamme over Europa. De dreiging die van Europa uitgaat mag niet overdreven worden. Bepaalde elementen, zoals commercialisering zijn inderdaad bedreigend, maar de meeste Europese en internationale onderwijsevoluties – benchmarking en beleidsnabootsing – bieden Vlaanderen precies veel kansen. De Vlaamse administratie Onderwijs is internationaal heel actief en wordt in het buitenland enorm gewaardeerd. De minister apprecieert de internationale aanpak binnen het departement Onderwijs.

– *repliek van de leden*

De heer *Robert Voorhamme* repliceert dat er niet alleen maar bedreigingen uitgaan van Europa en andere internationale instellingen. Alleen moeten internationale evoluties duidelijker uitgelegd worden. Het PISA-onderzoek is een voorbeeld van een internationale vergelijking die de publieke opinie aanspreekt. Problemen en bedreigingen ziet de spreker als uitdagingen. Uitdagingen zijn vaak de beste manier om een en ander in gang te zetten. Er beweegt veel in Europa en Vlaanderen moet al deze evoluties nuttig aanwenden.

De heer *Ludo Sannen* wijst erop dat de beleidsnota veel aandacht schenkt aan de internationale dimensie van het Vlaamse onderwijs. De vraag hoe internationale evoluties het Vlaamse onderwijs kunnen beïnvloeden, vindt de spreker interessant maar er is een democratisch deficit. De Europese Unie is niet bevoegd voor Onderwijs, maar probeert het te beïnvloeden via omwegen. Door internationale studies te publiceren, beïnvloedt Europa de nationale onderwijspolitiek. Het Bologna-akkoord is ondertekend zonder overleg in het Vlaams of in het Europees Parlement. De spreker is wel tevreden met de voortrekkersrol die Vlaanderen speelt. Ten slotte pleit hij ervoor de onderwijsbevoegdheid van de Europese Commissie explicieter te omschrijven.

– *antwoord van de minister op de repliek*

De *minister* antwoordt dat het internationale onderwijsbeleid door middel van open coördinatie verloopt. Open coördinatie betekent benchmarking, plannen, toetsing enzovoort. Dat zijn typisch intergouvernementele processen. Waarom wordt gewerkt aan de hand van intergouvernementele processen? Omdat elke lidstaat onderwijsbevoegdheid in eigen handen wil houden. Intergouvernementele processen zijn per definitie technocratische processen. Wie onderwijs een nationale bevoegdheid wil houden, kiest voor de intergouvernementele en dus technocratische aanpak.

Hij wil daarmee tegengas geven tegen de kritiek van het democratisch deficit, al erkent hij meteen dat de resonantie van het democratisch karakter kan versterkt worden. Maar de processen verlopen zoals ze verlopen, precies omdat wij zeggen: handen af. Wat niet wegneemt dat er enorme opportuniteiten voor Vlaanderen zijn in die processen.

– *tweede repliek van de leden*

De heer *Ludo Sannen* is het voor een stuk met de minister eens, maar aan de andere kant vindt hij het goed dat Europa een duidelijk standpunt kan blijven innemen over bijvoorbeeld de positie van onderwijs in de onderhandelingen van de WHO. Hij vraagt zich af of er op het vlak van

onderwijs wel een dergelijk gemeenschappelijk Europees standpunt bestaat over de verworvenheden van het niet-Angelsaksische Europese onderwijs. Vooral voor het hoger onderwijs zal de druk almaar toenemen door de internationale context. Europa moet daar de rol van behoeder spelen. Vlaanderen kan er niet op zijn eentje voor waken dat Europa de Angelsaksische en vooral Amerikaanse dominantie ondergaat.

De heer Sannen wil nog weten of de minister, in het kader van het streven naar een breder draagvlak en betrokkenheid van andere partners, ook het advies van de SERV vroeg. Zo niet, kan de commissie dat alsnog doen? De *minister* zegt dat de SERV als zodanig geen adviserend orgaan was voor de nota, maar wel de VLOR – waarin de SERV-partners ook zitten. Hij suggereert dat men de SERV wellicht het vruchtbaarst kan betrekken door uit te gaan van wat de SERV nu al uit zichzelf doet. Hij signaleert dat er binnenkort een omstandig en gedetailleerd advies komt over kwalificaties, standaarden en beroepsbekwaamheden

Mevrouw *Cathy Berx* merkt op dat de gelijke kansen als richtinggevend beginsel voor alle aspecten van het onderwijsbeleid ontbreken in het onderdeel van de nota over het hoger onderwijs. Over onderwijsfinanciering heeft zij niets teruggevonden, al wordt dat wel aangekondigd in het regeerakkoord. Op pagina 31 is wel sprake van het aanmoedigen van een doeltreffend beleid voor kansengroepen aan de hogescholen en de universiteiten. Maar hoe wil de minister dat doen? Is de aanmoediging louter moreel of komen er ook incentives? Mogen de instellingen zelf kiezen? Worden ze afgerekend op bereikte doelstellingen?

Vervolgens pleit het lid ervoor om de methode van de regelimpactanalyse (RIA) niet alleen toe te passen op de regelgeving binnen het onderwijs maar ook op wat uit belendende domeinen als milieu en energie bijvoorbeeld op het onderwijs afkomt. Daarbij kunnen ook federale regels de planlast vergroten. Zij pleit ook voor de correcte begroting van de financiële consequenties voor de scholen en herinnert aan de problemen met de betaling van de fietsvergoeding.

Voorts heeft zij gemerkt dat in de nota het probleem van de sociale voordelen wel wordt omschreven maar dat nergens wordt gezegd wat men ermee gaat doen. Hetzelfde geldt voor de regierol van steden en gemeenten.

Tot slot vraagt zij aandacht voor het vrij fundamentele en belangrijke punt van de internationalisering. Hoe staat de minister tegenover het aanbod van onderwijs in het buitenland, wat door de technische ontwikkelingen mogelijk wordt gemaakt, maar op dit moment niet toegestaan is? Zij informeert in het bijzonder naar de kwalificaties die men op die manier kan verwerven en naar de voorwaarden – bijvoorbeeld kwaliteitscriteria – die men moet opleggen aan buitenlandse instellingen die dit omgekeerd hier zouden doen.

De heer *Luc Martens* wil enkele suggesties aanbieden om de omgevingsanalyse die de nota maakt, te verrijken. Hij meent ten eerste dat de aandacht voor het sterk gemediatiseerde karakter van onze cultuur ontbreekt. Toch is het zo dat de massamedia een zeer grote impact hebben op de jongeren. Men mag niet naïef denken dat het onderwijs op zijn eentje een tegengewicht kan vormen tegen de populaire cultuurmodellen waarbinnen de jeugd zich emotioneel beweegt. Dat die in spanning staan met de modellen uit het onderwijs, is goed, maar die spanning moet wel overbrugbaar blijven in een gesprek met het oog op een modus vivendi. Men mag dit probleem niet onderschatten. Het lid pleit ervoor deze actor op te nemen in de eerder besproken coalitie die het belang van het onderwijs moet veiligstellen. In dat verband wijst hij op wat de nota zegt over de creatie van een moderne en veilige leefomgeving. Welnu, voor het lid is veiligheid meer dan een probleem van infrastructuur en verkeer. Er is ook iets als mentale of psychische veiligheid, dat wil zeggen de kracht om met de geschetste omgeving om te gaan. Dat daar behoefte aan is, wordt aangetoond door het fenomeen van het uitstel van volwassenheid.

De beleidsmethode om te werken met proeftuinen betekent dat men zoekt naar een regelarme omgeving. Waar nodig, wordt bijkomende ondersteuning aangeboden, bijvoorbeeld personeel. Proeftuinen hebben per definitie een experimenteel karakter. Maar wat als het experiment slaagt? Dan moet men kunnen uitmaken of dat juist mede te danken was aan die bijkomende middelen, wat betekent dat men ook over die middelen moet beschikken als men een en ander wil doortrekken en dat wil blijven doen. De methode – die

het lid op zich toejuicht – heeft met andere woorden budgettaire consequenties en niet alleen effecten op de regelgeving. Het lid geeft "Accent op Talent" als voorbeeld.

Het veralgemenen van deze methodiek zou budgettaire consequenties hebben. Hij deelt de zorg van mevrouw Berx over de positie van het stedelijk en gemeentelijk onderwijs tegenover de verwachting dat diverse stedelijke onderwijsverstrekkers met elkaar overleggen. Voor een stad ontstaat er een vermenging tussen haar rol als inrichter van onderwijs en haar taak tegenover alle jongeren die toestromen naar het hele onderwijsaanbod. Een eventuele competitie tussen verschillende onderwijsverstrekkers mag niet te maken hebben met materiële omstandigheden, maar eventueel wel met de eigenheid van het project. We moeten nagaan welke afspraken er werden gemaakt in het kerntakendebat. Uit de reactie van OVSG op de beleidsnota blijkt dat er nog steeds een spanning blijft bestaan. Dit moet op korte termijn worden uitgeklaard. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van volgend jaar zullen er overal programma's worden opgesteld, waarbij men ook zal bepalen hoe men tegen onderwijs aankijkt. Het is goed dat de betrokkenen dan de betekenis kennen van hun bondgenootschap met de centrale overheid.

Hij waardeert de aandacht voor het Europese niveau en voor de internationale uitwisseling. Uit vergelijkende studies kan men immers veel leren. Onderwijs is echter een persoonsgebonden en culturele materie, via onderwijs moet de eigenheid van een gemeenschap gestalte kunnen krijgen. De culturele diversiteit is een van de sterke punten van Europa in vergelijking met de Verenigde Staten.

De heer *Gilbert Van Baelen* vraagt aandacht voor de gelijke onderwijskansen. Het fenomeen van de kampeerders aan de scholen en de uitspraken van schooldirecties en collega's verbazen hem. De bedoelingen van de minister en van de onderwijscommissie moeten op korte termijn duidelijk worden. Het gelijke-onderwijs-kansendecreet is volgens hem een mijlpaal. Het stelde een aantal principes voorop zoals het inschrijvingsrecht, het lokaal overleg en het zorgbeleid. Op basis van wetenschappelijke criteria werd een beleid uitgetekend. De VLD heeft zich steeds bereid getoond om te spreken over verfijning, niet alleen bij de regeringsonderhandelingen, maar ook in de onderwijscommissie. Dat is trouwens al gebeurd. Voor de situatie in Brussel werden bijvoorbeeld nieuwe parameters toegevoegd.

De minister, de leden van de onderwijscommissie en de scholen zijn niet altijd duidelijk over de mogelijkheden van het GOK-decreet. Soms worden aan het decreet bepaalde beperkingen toegeschreven die eigenlijk niet bestaan. Een school in Beringen stelde op een bepaald ogenblik bijvoorbeeld vast dat ze een concentratieschool aan het worden was, terwijl ze tevoren altijd streefde naar een verhouding 30-70. In Beringen zit men op dit ogenblik in het kleuter- en het lager onderwijs aan 26 procent. Dus kan men doorverwijzen op 36 procent. Als een school terug aan 50 procent of meer raakt, dan heeft dat niets te maken met het inschrijvingsrecht. Het is de school zelf die er dan al dan niet voor kiest door te verwijzen. De minister heeft al bevestigd dat het niet altijd aan het GOK ligt. Het inschrijvingsrecht, de keuzevrijheid dus, blijft voor de VLD een absoluut recht. Volgens de heer Sannen is dat misschien iets te liberaal getint.

Misschien vond men het raar dat een liberaal minister zoveel belang hechtte aan gelijke kansen en dat ze een GOK-decreet maakte. Daarom raadt de heer Van Baelen iedereen aan de laatste twee bladzijden te lezen van het boek van mevrouw Vanderpoorten, waar het gaat over de betekenis van liberalisme. Ook Luc Huyse zegt dat sociaal-democratie en liberalisme mekaar hebben gevonden rond het gelijkekansenbeleid. Rond het GOK-decreet, dat in deze commissie wordt beschouwd als een absolute prioriteit, mag geen discours ontstaan als zou het een beperking van de rechten inhouden.

Hij somt de geruchten op die over het GOK de ronde doen. Scholen beslissen soms om niet door te verwijzen om zo een klas vol te krijgen. Aan de ouders vertellen ze echter dat ze richtlijnen hebben uit Brussel die het doorverwijzen verbieden. In tegenstelling tot wat soms beweerd wordt, is het ook mogelijk om door te verwijzen op het vlak van leeftijdsgroep of klasniveau. Men kan zelfs doorverwijzen op basis van draagkracht. De VLOR zegt daarover dat het niet evident is, maar dat het kan. Binnen het lokaal overlegplatform kan op basis van solidariteit en verantwoordelijk-

heid worden afgesproken in welke gevallen en op basis van welke normen er kan worden doorverwezen.

De LOP's zijn nu een jaar aan het werk. Ze functioneren niet allemaal goed en zijn niet allemaal ideaal ondersteund. De heer Van Baelen pleit voor een versterking van de LOP's omdat hij gelooft in het model van lokaal overleg. Maar aan een aantal fundamentele principes en criteria, die objectief meetbaar zijn, moet worden vastgehouden. De professoren Elchardus en Huyse stellen dat de factor cultuur eigenlijk mee in rekening zou moeten gebracht worden. Maar dat is zeer moeilijk meetbaar. De afgesproken parameters moeten correct worden geïnterpreteerd. Volgens de heer Van Baelen is de minister, ook in zijn beleidsnota, niet eenduidig over het inschrijvingsrecht en de interpretatie daarvan. Ook parlementsleden laten daar soms onduidelijkheid over bestaan.

De heer Van Baelen gaat graag in op elk debat om het gelijke-onderwijs-kansendecreet te verbeteren. Misschien moet bijvoorbeeld het begrip 'buurt' in rekening worden gebracht. Dat is evenwel zeer moeilijk te definiëren. Ouders willen immers kunnen kiezen voor een bepaald pedagogisch project. De problematiek van de vrije keuze loert om de hoek. Bovendien zou men, als men het begrip 'buurt' eng definieert, in bepaalde gebieden de concentratiescholen kunnen versterken.

Moet het begrip 'pedagogische draagkracht' door het parlement bepaald worden of moet de klemtoon worden gelegd bij de LOP's? Is de taaltoets wel een objectief criterium, moet die niet worden uitgebreid? Sommige scholen werken nu al met een zogenaamd taalpaspoort: men meet op geregelde tijdstippen in plaats van op een eenmalig moment. Dat is niet alleen voor allochtone maar ook voor heel wat autochtone kinderen belangrijk.

De heer Van Baelen is het er wel over eens dat de stedelijke problematiek in acht moet worden genomen. De minister heeft al te gemakkelijk beslist om de dertien steden zoals die destijds zijn afgebakend, bij elkaar te roepen: ze verschillen onderling te sterk.

De spreker is het helemaal niet eens met een uitspraak van de heer Martens over het GOK-decreet. Die stelde dat men de procedures te veel van boven oplegt en vindt het beter om op lokaal niveau een eigen invulling te geven aan dit decreet. De heer Van Baelen wil niet opnieuw belanden in de situatie van voor het GOK-decreet, waarbij sommigen hun inspanningsverplichtingen zeer ter harte hebben genomen, over alle netten heen, en anderen geen inspanningen hebben gedaan. Het is een van de essentiële taken van de overheid om het kader op te leggen waarbinnen iedereen functioneert ten opzichte van de doelgroep. De heer Van Baelen geeft toe dat het GOK-decreet op het lokale niveau soms moeilijk te interpreteren is, maar het biedt wel voldoende ruimte. Als men dat op de helling durft te zetten, zijn we terug bij af. De minister heeft overigens ook veel aandacht voor gelijke kansen in het hoger onderwijs.

De heer Van Baelen besluit: hij pleit voor eenduidigheid over het GOK-decreet en de toepassing ervan en over het inschrijvingsrecht en de mogelijkheden die dat biedt.

Volgens de heer *Ludo Sannen* is de hele beleidsnota doorspekt met de gelijkekansenbenadering: ieder kind moet uit het onderwijs hetzelfde profijt kunnen halen. De spreker wil het gelijkekansenbeleid dus ook niet herleiden tot een debat over het GOK-decreet maar vindt het wel belangrijk daar aandacht aan te besteden. De spreker waarschuwt dat bij de evaluatie van dat decreet de fundamenten ervan niet onderuit gehaald mogen worden. Daarom was hij vanmorgen verrast door de heer Martens' pleidooi voor een veel grotere vrijheid en diens twijfel aan de noodzaak van de alomtegenwoordige aanwezigheid van LOP's.

De heer Sannen is het theoretisch eens met het individuele inschrijvingsrecht. Maar elke school die gefinancierd wordt door de overheid, heeft ook de plicht aan al haar leerlingen te garanderen dat ze kwaliteit kan afleveren. Beide principes kunnen soms met elkaar in botsing komen. Onderwijsvrijheid is een mooi principe, maar kwalitatief onderwijs is een even fundamenteel recht voor elk kind en een even fundamentele plicht voor elke school. Om beide met elkaar te verzoenen, is soms een gecorrigeerde onderwijsvrijheid nodig.

Elke school zou het onderwijsloket moeten zijn voor alle kinderen uit haar buurt. Het is niet de verantwoordelijkheid van de ouders maar die van de school in een bepaalde omgeving om ervoor te zorgen dat een kind terecht komt in een school waar het dat kwalitatief onderwijs kan krijgen,

met inbegrip van doorverwijzing wanneer de draagkracht van een bepaalde school overschreden is. Men kan moeilijk een school dwingen boven een bepaald percentage uit te stijgen, waardoor ze niet meer in staat is kwaliteit te garanderen. De LOP's zijn het forum om hiervoor oplossingen te zoeken, samen met de school. De heer Sannen pleit dus voor een grotere autonomie van de LOP's, op voorwaarde dat ze ook voldoende ondersteund worden, om een antwoord te kunnen bieden op specifieke lokale of regionale problemen. Dat kan misschien in tegenstrijd zijn met bepaalde regels uit het huidige GOK-decreet. De heer Sannen wijst er op dat er in de school Mozaiek bepaalde misverstanden heersen: de directeur vertelt dat hij alleen kan doorverwijzen wanneer hij binnen de school boven 36 procent zit. Volgens het GOK-decreet kan dat echter al als dat percentage overschreden is in een klas of bij een leeftijdscategorie. Misschien wordt dit misverstand bewust gebruikt; in dat geval moeten de LOP's daar op reageren. De heer Sannen beseft wel dat er een specifieke grootstedelijke problematiek is, in Brussel, Antwerpen en misschien ook Gent, die een specifiek antwoordt behoeft. De doorverwijsmogelijkheden mogen voor de heer Sannen verruimd worden, maar dan wel in overleg en in afspraak met de LOP's.

Mevrouw *Marleen Vanderpoorten* wijst erop dat de invloed van het leerplezier dikwijls onderschat wordt. Het zich goed voelen en de zin van de leerstof inzien is wel degelijk belangrijk. Ook daarvoor is gelijkekansenbeleid belangrijk. De uitstoot en het zich slecht voelen begint immers al op momenten dat leerkrachten zich niet voldoende ondersteund voelen om kinderen voldoende aandacht te geven. Dat is ook de reden waarom de ondersteuning van leerkrachten zo belangrijk is voor de gelijke kansen.

Voorts is er het aspect van de zorgkinderen. Dat zijn kinderen met leerstoornissen die best in een gewone school blijven maar toch extra aandacht nodig hebben. Dat was de reden waarom de spreker daarnet meer aandacht vroeg voor het buitengewoon onderwijs. Twee derden van de kinderen in het buitengewoon basisonderwijs volgen les in type 1 en 8. Die percentages zijn de voorbije jaren, na een korte stabiliseringperiode, blijven stijgen. Mits het gewone onderwijs extra ondersteund wordt, zouden meer kinderen in dat gewone onderwijs kunnen blijven en zich daar ook goed voelen. Dat brengt haar bij het begrip draagkracht. Blijkbaar verschilt de interpretatie daarvan van school tot school: wat de ene school aankan, ziet een andere school als een overschrijding van de draagkracht. Het gevolg daarvan is dat er een derde type van school ontstaat: gewone scholen, die vrijwillig en omdat ze over het geschikte leerkrachtenteam beschikken, meer inspanningen doen, een goede naam krijgen en meer zorgkinderen aantrekken. De draagkracht wordt allicht objectief overschreden, maar de leerkrachten voelen dat niet zo aan en willen een extra inspanning doen. Het systeem is vaak te strak om daar soepel op in te spelen. Het is niet de bedoeling van de spreker om de scholen te forceren maar kinderen die problemen hebben, moeten meer kansen krijgen om toch in het gewone onderwijs te blijven.

Een tweede belemmering van leerplezier is de breuk tussen het basis- en het secundair onderwijs. Veel kinderen voelen zich goed in het basisonderwijs, maar de stap naar een secundaire school is voor velen toch vrij groot. Dat heeft allicht te maken met structuren en een gebrek aan contact tussen het secundair en basisonderwijs. De passus in de beleidsnota, waarin staat dat het positief is dat beide nauwer samenwerken, verheugt de spreker dan ook. Om de overgang gemakkelijker te maken moeten betere contacten gestimuleerd worden. Mevrouw Marleen Vanderpoorten zal ook bij de bespreking van de lerarenopleiding aanhalen dat er onvoldoende leerkrachten zijn die in staat zijn een vlotte overgang te verzekeren. Ze is voorstander van de authentieke middenscholen en nog meer van het systeem 4-4-4, maar dat vergt een kolossale ingreep. Een onaangepaste overgang basis-secundair onderwijs is ook een oorzaak van het watervalsysteem. Om te kunnen kiezen voor het technisch onderwijs is meer aandacht voor techniek en technologie in het basisonderwijs noodzakelijk. De spreker stelt vast dat ongelooflijk weinig ouders en leerkrachten van het basisonderwijs weten hoe technisch onderwijs juist in elkaar zit en hoe aantrekkelijk het kan zijn. Wat men niet kent, kan men niet overleveren. Er zijn leerlingen die best onmiddellijk zouden kiezen voor een technische opleiding. Dat zou allicht tot minder frustraties leiden.

Doorkruist het voornemen om de eindtermen af te slanken het opstellen van nieuwe eindtermen om ondernemerschap te stimuleren? Kosteloosheid komt bij de financiering aan bod, maar

ook in dit thema wordt verwezen naar de kosteloosheid in het secundaire onderwijs. Mevrouw Marleen Vanderpoorten denkt dat de scholen zelf, zonder regelgeving, de kosten kunnen drukken. Al te vaak geven leraren aan leerlingen de opdracht om een en ander aan te kopen zonder overleg met hun collega's. Het is al te gemakkelijk om alles af te wimpelen op de overheid.

De proeftuin is een boeiend experiment. Ook het regelarm maken is boeiend maar niet zo eenvoudig. De vakbonden zijn daar niet altijd even enthousiast over. Om een en ander te realiseren, zijn er extra middelen nodig, die nu ontbreken in het secundaire onderwijs. Ook moet komaf gemaakt worden met een aantal problemen in dat onderwijsniveau, onder meer de onderbevolkte studierichtingen. De verantwoordelijkheid ligt uiteraard bij de scholengemeenschappen maar die zijn weinig geneigd tot ingrijpen. Ook over de vrije onderwijskeuze, zeker in bepaalde streken, moeten een aantal beslissingen genomen worden. De partij van de spreker is bereid tot een constructief debat.

De heer *Luc Martens* onderstreept dat zijn partij voorstander is van een gelijkekansenbeleid. Het GOK-decreet is trouwens een structurele vertaling van projectmatige initiatieven in het kader van de zorgverbreding en het onderwijsvoorrangsbeleid. De criteria zijn aangepast en uitgebreid en er zijn middelen aan gekoppeld.

Hij is het eens met de zienswijze van de heer Sannen. Ouders die kiezen voor een school hebben een aantal verwachtingen, een school moet samen met hen nagaan of ze aan die verwachtingen kan voldoen. Het is een spanningsveld waarbij de partijen hun verantwoordelijkheid moeten nemen. Het LOP kan die verantwoordelijkheden en de speelruimte definiëren.

De heer Martens denkt dat de voornaamste verdiensten van het GOK-decreet de bewustmaking en het op gang brengen van het debat zijn. Het is een deeltjesversneller en is dus nuttig, maar de spreker handhaaft zijn kritiek bij de rigiditeit ervan. Diverse gremia waren verplicht een en ander te interpreteren omdat de bepalingen te rigide waren. De verruimingsinspanningen van Freya Van den Bossche in Gent botsten trouwens in eerste instantie op een njet van de minister. Een en ander moet in de komende maanden herbekeken worden.

Mevrouw *An Michiels* vraagt ook wat er zal gedaan worden voor scholen die veel zorgkindjes krijgen. Ook daar speelt een aanzuigeffect. Als een school zich bekwaamt in de begeleiding van een bepaalde leermoeilijkheid, krijgt die school zoveel dergelijke leerlingen dat de algemene ondersteuning onvoldoende is. De spreker pleit voor voldoende aandacht daarvoor.

De spreker vraagt de minister om ook de leerkrachten bij de verlaging van de planlast te betrekken. Het is niet omdat zij een bepaald aspect ervaren als planlast dat hun koepel of scholengemeenschap dat ook zo ziet.

Bij de internationale partners voor vormings- en onderwijsbeleid noemt de minister de buurlanden en de andere gemeenschappen. Dat is een logische keuze. Waarom beperkt de minister zich tot die landen? Waarom wordt er niet samengewerkt met bijvoorbeeld Scandinavië? Op basis van welke criteria is Cuba gekozen voor uitwisseling en samenwerking?

De veiligheid van een leefomgeving wordt volgens mevrouw An Michiels niet alleen door het gebouw bepaald, maar ook door de mentaliteit.

Ten slotte wenst mevrouw Michiels te vernemen of de participatie eerder bijgestuurd zal worden als nog voor de evaluatie blijkt dat het contraproductief werkt.

De heer *Robert Voorhamme* is het eens met de heer Martens: de belangrijkste verdienste van het GOK-decreet is de discussie die erdoor is begonnen. Door het GOK-decreet zijn slogans vervangen door onweerlegbare feiten waardoor de discussie serener verloopt.

Een tweede verdienste van het GOK-decreet zijn de lokale overlegplatforms. Iedereen is het erover eens dat het onmogelijk is om hetzelfde beleid te voeren in heel Vlaanderen. De cijfers die de LOP's verzamelen, moeten de basis kunnen vormen voor lokale doelstellingen. Deze eigen doelstellingen moeten uiteraard stroken met het beleid. Ze zijn niet vrijblijvend: het lokale niveau is verantwoordelijk voor het behalen van de resultaten. De spre-

ker is ervan overtuigd dat daarover een consensus bereikt kan worden in de commissie. Hij ziet dat niet als een discussie voor of tegen het GOK-decreet.

– *antwoord van de minister op de tweede repliek*

De *minister* beschouwt de opmerkingen van mevrouw Berx over gelijke kansen in het hoger onderwijs als een reducerende interpretatie van de beleidsnota. Tijdens de vorige regeerperiode heeft minister Vanderpoorten de studietoelage in het hoger onderwijs hervormd. Het gevolg daarvan is dat de aandacht tijdens de huidige regeerperiode vooral zal gaan naar de studietoelage in het leerplichtonderwijs. Dat betekent niet dat eventuele problemen niet aangepakt zullen worden. De sociale voorzieningen in het hoger onderwijs blijven een belangrijk agendapunt. Het regeerakkoord is op dat vlak duidelijk.

De beleidsnota bevat meer dan alleen maar de financiële kant van een democratiserend beleid. De niet-financiële aspecten zijn bijzonder belangrijk. Wat geschreven wordt over het tertiair onderwijs is gebaseerd op een zoektocht naar een structuur voor het postleerplichtonderwijs die de kans op gelijke kansen verhoogt.

De minister definieert het tertiair onderwijs in zijn beleidsnota als volgt: postsecundair onderwijs dat niet wordt gerangschikt onder het hoger onderwijs. Voorbeelden daarvan zijn hogeschoolopleidingen zonder accreditatie die een belangrijke maatschappelijke opdracht vervullen, zevende specialisatiejaren TSO en de vierde graad BSO. De zevende jaren BSO die leiden tot een diploma secundair onderwijs vallen daar niet onder. De minister nodigt de commissieleden uit eens goed na te denken of dat een goede groepering is.

Hij definieert het tertiair onderwijs en voert een specifiek beleid voor het tertiair onderwijs omdat hij een duidelijk verband ziet met gelijke kansen.

De minister wil de aanwezigheid van personen met een handicap of allochtonen in het hoger onderwijs bevorderen. Hij wil dat niet alleen aan de hand van morele oproepen doen. Hoe belangrijk morele oproepen ook zijn. De minister zal erop aandringen dat de universiteiten een formeel engagement aangaan.

Evenredige participatie kan daarnaast op een zachte manier gestimuleerd worden. Zo is er een interessante gids over personen met een handicap in het hoger onderwijs. Het kan ook op een hardere manier. In de financiering kan rekening gehouden worden met de geleverde inspanningen voor evenredige participatie.

De schoolomgeving wordt mee bepaald door de media. Dat is echter een heel moeilijk en genuanceerd onderwerp. Professor Elchardus vond het artikel in De Standaard over zijn uitspraken daarover niet genuanceerd. Het wetenschappelijk artikel waarnaar werd verwezen was veel genuanceerder. Een veilige leefomgeving creëren is meer dan alleen maar een materieel vraagstuk.

Als de steden en gemeenten de regie van het GOK-beleid op zich willen nemen, moeten ze hun stedelijk of gemeentelijk onderwijs verzelfstandigen. In Antwerpen is men daarmee bezig, maar het proces gaat volgens de minister nog niet ver genoeg. Gebeurt dat niet, dan zijn de steden en gemeenten tegelijk rechter en partij. Minister Vandenbroucke is er echter van overtuigd dat de steden en gemeenten de rol van regisseur op zich moeten nemen. Hij betreurt de terughoudende reacties op de Antwerpse plannen. Mochten twijfelaars enkele concrete projecten van nabij bestuderen, ze zouden overtuigd zijn van de positieve kracht die ervan uitgaat. Om iedereen te overtuigen is transparante zelfstandigheid primordiaal. Rechtvaardigheid moet zichtbaar zijn.

De planlasten moeten vanuit het standpunt van de leerkracht bekeken worden. De minister heeft de VLOR een overzicht gevraagd van alle planlasten, opgemaakt vanuit leerkrachtenstandpunt. Zo zal duidelijk worden wat de verschillende niveaus precies verwachten van de leerkrachten: begeleidingsdiensten, inspectie, ministerie, schoolbestuur, enzovoort. Het zal nog enige tijd duren vooraleer deze studie af is. Deze studie wordt een belangrijk hulpmiddel om de discussie te objectiveren. De planlast wordt immers niet volledig door het departement Onderwijs veroorzaakt.

De minister vindt een tegenstrijdigheid in de manier waarop de heer Van Baelen de beleidsnota in zijn geheel benadert en zijn benadering van de passages in die beleidsnota over het GOK-decreet. Over de beleidsnota in het algemeen zegt de heer

Van Baelen dat die niet te precies mag zijn om ruimte te laten voor debat. De passages over het GOK-decreet lijken hem onbehaaglijk te stemmen omdat er eerder op problemen wordt gewezen dan oplossingen aangereikt. De beleidsnota opent het debat over het GOK-decreet. Bovendien wil de minister dat dit debat open verloopt.

Het GOK-decreet was een mijlpaal, ook al bouwde het voort op onderwijsvoorangsbeleid en zorgverbreding. Een mijlpaal zet zaken in beweging en vergt daarom evaluatie. Zo moet bijvoorbeeld worden nagegaan of iedereen in dezelfde richting beweegt. De vorige minister van Onderwijs heeft deze evaluatie eigenlijk al gestart.

Het klopt dat sommigen doen alsof alle problemen door het GOK-decreet worden veroorzaakt. Nog anderen wentelen hun eigen fouten af op het GOK-decreet.

Bovendien is er heel wat verwarring. Zo verduidelijkt de minister dat klasniveau en schoolniveau, doorverwijzen en weigeren, los van elkaar gezien moeten worden. Weigeren komt erop neer dat een leerling niet wordt ingeschreven. Dat kan alleen op klasniveau. Doorverwijzen op basis van de hoeveelheid anderstaligen kan niet op klasniveau. Leerlingen kunnen alleen worden doorverwezen op basis van het aantal anderstaligen in de hele school.

Het GOK-decreet onderstreept dat inschrijving een recht is. De minister denkt dat de ethiek van het aanvaarden daar versterkt is uitgekomen. Schooldirecties gaan minder vaak doorverwijzen, zelfs als ze dat wel degelijk kunnen. Het uitgangspunt van het decreet is een mijlpaal, wat niet wegneemt dat evaluatie nodig is. Want de minister waarschuwt: spreiding van leerlingen is niet de sleutel tot de oplossing van alle problemen. Het onderwijsdebat mag niet verengd worden tot een debat over spreiding. Waar het wel op aankomt, is dat alle scholen hun bevolking aankunnen. Dààr moet het beleid voor zorgen. Door plaatselijke omstandigheden zal immers altijd hier en daar concentratie blijven bestaan. Spreiding was wel een impliciete doelstelling van het GOK-decreet, en terecht. Ontmoeting is beter dan segregatie. De minister legt uit van welk principe hij wil uitgaan. Hij wil een overgang realiseren, zonder dat de kracht van het reeds gerealiseerde daarbij verloren gaat, dus een overgang opgevat als verruiming. Die overgang moet gaan van een beleid dat sterk de klemtoon legt op het individuele recht – en dus goed is voor de sterke individuele onderwijsvrager – naar een beleid dat de zwakke of onverschillige onderwijsvrager versterkt en de aanbieders in staat stelt adequaat de vraag te beantwoorden. Het valt immers niet te ontkennen dat het GOK-decreet tot gevolg had dat hier en daar de capaciteit van scholen onder druk staat. En daarmee bedoelt de minister niet het marginale fenomeen van de wachtrijen aan twee Brusselse scholen. Die waren er overigens ook al eerder elders.

Hij is niet van plan om die reden allerlei wijzigingen aan het GOK-decreet aan te brengen. De gewenste versterking van de zwakke onderwijsvrager kan niet daardoor gerealiseerd worden, maar wel door een ander, aanvullend beleid dat erop gericht is interesse te wekken en betrokkenheid tot stand te brengen. Maar er zijn wel andere aspecten van het decreet die tegen het licht moeten gehouden worden. Zo leert de ervaring dat het attest Basisonderwijs niet volstaat als criterium voor de vaststelling van de Nederlandstaligheid. Het gevolg is dat van sommige scholen de draagkracht overschreden wordt, hoezeer ze ook zwoegen voor de gelijke kansen. Zelfs als ze scrupuleus het inschrijvingsrecht respecteren, kunnen zij thans op het vlak van doorverwijzing niet geholpen worden. Hij vindt het te eng om de mogelijkheid tot doorverwijzing te beperken tot bepaalde kenmerken die indicaties zijn voor buitengewoon onderwijs. Terloops merkt de minister op dat hij de discussie over pedagogische draagkracht niet wil negeren, maar dat men wel moet beseffen dat zij delicaat is.

Een mogelijke oplossing kan volgens de minister gevonden worden in de lokale overlegplatforms, die een belangrijke en krachtige structuur vormen. Die zouden bij consensus afspraken kunnen maken over draagkracht en spelregels daarvoor vastleggen. Men kan hen immers rekenschap vragen over het bereiken van de doelstellingen. De minister wil overigens niet terug naar het tijdperk van het lokale overleg over non-discriminatie al zegt hij er meteen bij dat daar tegenwoordig vaak te negatief wordt over geoordeeld. Hij benadrukt dat het beleid hardnekkig moet vragen dat iedereen zijn deel draagt van de last van maatschappelijke problemen. Het beleid moet goed zijn voor de sterken maar ook sterk voor de zwakken. En dat zal meer vragen dan een inschrijvingsbeleid en

ondersteuning. Het lokale niveau moet daartoe meer mogelijkheden krijgen.

Hij wijst vervolgens op het belang van het stedelijk beleid. De situatie in de steden is anders dan die op het platteland en bovendien ook nog eens verschillend van stad tot stad. De minister roept op tot de creatie van een platform, opgevat als goed gestructureerde denktank. Vanwege de genoemde verschillen zal uiteindelijk wellicht voor een stuk bilateraal overleg tussen onderwijsdepartement en de verantwoordelijken van een specifieke stad nodig zijn. Dat alles veronderstelt wel de voldoende verzelfstandiging van het onderwijs in de steden.

Op het vlak van kosteloosheid mag wat geëist worden van de scholen, met name in het secundair onderwijs. Met creativiteit is daar veel te doen. De minister steunt voorts de aandacht voor techniek en technologie in het basisonderwijs. Tot slot erkent hij nog dat er iets te doen is op het vlak van de overgang tussen basis- en secundair onderwijs, zonder de structuren overhoop te halen. Oriëntatie is belangrijk.

2. Vier speerpunten voor gelijke onderwijskansen

2.1. Een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt

De heer *Werner Marginet* vindt dat dit onderdeel van de beleidsnota veel wollige taal bevat, het zijn vaak woorden met weinig inhoud. Op bladzijde 42 leest hij dat de integratie begint bij het doorbreken van het watervaleffect en een herwaardering van het technisch en beroepsonderwijs, die op hun beurt een springplank moeten zijn naar kansen op de arbeidsmarkt en zo naar gelijke levenskansen. De spreker vindt het net de kracht van het onderwijs dat het zo veel verschillende vakjes heeft en iedereen een opleiding naar zijn of haar niveau of competentie kan bieden. Hij waarschuwt voor nivellering, volgens hem moet het systeem een waterval blijven en geen zwembad worden. Men mag het niveau niet naar beneden halen om drenkelingen op te vissen.

Wat de stages betreft, vindt de spreker het een goed idee om tot een gezamenlijke stagedatabank voor onderwijs, VDAB en VIZO te komen. Hij vraagt wel hoe de toewijzing zal gebeuren.

Bij de Centra voor Leren en Werken (bladzijde 45) wordt gesproken over het negatieve imago van de deeltijdse leersystemen. Dat negatieve imago hangt af van veel factoren, niet in het minst van hetgeen de bedrijfsleider of de mentor er zelf van maakt. Als de jongere op zijn stageplaats amper een opleiding krijgt, kan hij moeilijk een bekwame arbeidskracht worden. Dat leidt tot uitspraken dat deeltijdse leersystemen waardeloos zijn. De spreker betwijfelt dat er een tekort is aan geschikte arbeidsplaatsen. Uit ervaring weet hij dat veel bedrijven leerjongeren nodig hebben.

Positieve resultaten zijn meer dan waar ook het gevolg van een wisselwerking. Een gemotiveerde jongere die een bekwaam en ernstig leermeester treft, kan zich op een adequate manier voorbereiden op het beroepsleven. Vaak komt zo'n jongere in vast dienstverband in dat bedrijf. Financieel is dat interessant voor het bedrijf, daarenboven wordt de jongere gekneed naar de specifieke behoeften van zijn bedrijf. Ook de jongere krijgt meer beroepskansen door indiensttreding in het bedrijf van opleiding.

Die vraag naar kwaliteit is ook terug te vinden op bladzijde 46. Tegelijkertijd staat er dat men beoogt iedere leerling kwalificatie te bezorgen. Geldt dat ongeacht de inzet of de kwalificaties van de jongere?

De 'droomjobfabriek' zal volgens de heer Marginet een droom blijven. Hij twijfelt aan het realisme. In Scandinavië is het onderwijs anders gestructureerd omdat de maatschappij ook anders in elkaar zit. Finland is bijvoorbeeld een uitgestrekt land. In de kleine dorpjes zijn er niet altijd scholen. Er zijn grote afstanden naar de school. Uitbesteding is daarop gefocust. Deeltijds leren en werken heeft daarenboven ook fiscaal heel wat voordelen. Het is er ook veel meer ingeburgerd. Hier gaat het vooral nog over experimenteren en uitzoeken. De spreker is niet in se tegen het systeem maar heeft een aantal bedenkingen over de kansen en mogelijkheden ervan.

Op bladzijde 48 staat dat aan de organisatoren van 'leren en werken' doelen zullen opgelegd worden, ze zullen daarop ook afgerekend worden. Over welke doelen gaat het en hoe zal er afgerekend worden? Wat zijn de criteria? Hoeveel keer per jaar zal er geëvalueerd worden?

Bij de volwaardige erkenning heeft men het over terugstroommogelijkheden. Hoe ver wil men daarin gaan? Kan een leerling na een aantal jaren DBSO terugkeren naar het ASO en daar zijn diploma halen? Wat zijn de mogelijkheden? Worden de terugstroommogelijkheden afgebakend?

Wat de antennes 'leren en werken' betreft, vraagt de spreker wie daarvoor verantwoordelijk is. Kan een school beslissen voor welke beroepen dat zal gelden? Hoeveel zal dat kosten en wie zal dat betalen?

Voor een goede afstemming op de vormen van 'leren en werken' (bladzijde 42), zal men volgens de heer Marginet moeten werken aan een aangepaste inhoud en niveau van de lessen maatschappijgerichte vorming. Ook de voorwaarden waaraan een lesgever moet voldoen, moeten verduidelijkt worden. In de leertijd kan een onderwijzer probleemloos lesgeven aan jongeren van 15 tot 18 jaar. Dat is voor de spreker geen probleem. Is dat echter de enige uitzondering of zijn er nog andere systemen waarin dat mogelijk is?

Waarom is het statuut van de leersecretaris omgevormd van zelfstandig naar contractueel personeelslid van het VIZO? Zijn er al resultaten van die omschakeling? Wat zijn de financiële gevolgen ervan? Is er ook een bevoegdheidswijziging?

De heer Marginet geeft toe dat de beleidsnota positief ambitieus is. Zijn opmerkingen betreffen vooral de realiteitszin en de concrete uitwerking van de voorstellen. De Regionale Technologische Centra (RTC) kunnen inderdaad een rol spelen, maar over partnerschap heeft de spreker bedenkingen. Zullen de partners geen eisen stellen, zullen ze alles aanvaarden? Zullen ze bereid zijn te betalen?

Op bladzijde 56 staat dat het onderwijs ook inspanningen moet leveren om het ondernemerschap te bevorderen, ook van allochtone leerlingen. Gaat het hier om een vorm van positieve discriminatie? De spreker vraagt om de realiteit niet uit het oog te verliezen.

Sommige HOSP-opleidingen zullen het recht krijgen om een bachelordiploma uit te reiken. Welke criteria zullen daarvoor gelden? Voor de integratie in een hogeschool voorziet de minister in een overgangsperiode van vijf jaar. Is dat realistisch? De omvorming tot bachelor- en masteropleidingen integreren zal een langere periode vergen. De docenten hebben de handen vol met allerlei aanpassingen, die een enorme werkdruk met zich mee brengen. Het lijkt de spreker logischer om pas over vijf jaar met de integratie te beginnen. Kan de minister overtuigende argumenten geven die een snellere evolutie aannemelijker maken?

Wat de instap in een associatie betreft, heeft de heer Marginet schrik voor een Italiaans model, waar er een inflatie is van niveaus door gelijkschakeling van alle diploma's. Zowel hoger als universitair onderwijs organiseren in Italië licentie- of masteropleidingen. Bij de selectie van arbeidskrachten houdt men daar stilaan meer rekening met de onderwijsinstelling dan het opleidingsniveau. De spreker verwacht niet op alle vragen een pasklaar antwoord, hij is al tevreden als de minister er aandacht aan schenkt.

Mevrouw *Kathleen Helsen* vindt het belangrijk dat er voldoende aandacht gaat naar de herwaardering van TSO en BSO. Is de minister van plan om initiatief te nemen buiten het domein Onderwijs? Voor de opwaardering van het onderwijs moeten de beroepen die daaruit voortvloeien ook meer waardering krijgen.

Het is belangrijk aandacht te schenken aan de consequenties van het besluit van minister Van den Bossche betreffende de bescherming van stagiairs, omdat verschillende werkgevers zwaar tillen aan de financiële consequenties van die wetgeving. Dat kan een invloed hebben op het aantal stageplaatsen.

Overweegt de minister de CLB's de mogelijkheid te bieden om in de toekomst een rol te spelen in het geneeskundig onderzoek?

Mevrouw Helsen vindt het zeer belangrijk dat leerkrachten ruimte krijgen om stage te lopen, om op die manier voldoende voeling met het werkterrein te behouden. Hoe ziet de minister dat concreet? Wordt er een vast aantal uren stage voor leerkrachten opgenomen binnen hun schoolopdracht of valt dat daar volledig buiten en gebeurt de stage op vrijwillige basis? Is het de bedoeling om enkel in stages voor praktijkleerkrachten in technisch en beroepsonderwijs te voorzien of zijn die ook mogelijk voor andere leerkrachten, zoals

die van economie, die toch voeling moeten hebben met het bedrijfsleven?

Onderwijsinstellingen moeten volgens de regelgeving voldoen aan verscheidene verplichtingen inzake welzijn op het werk. Dat heeft vaak zware (financiële) consequenties, die scholen moeilijk kunnen dragen. Scholen ervaren ook problemen met betrekking tot de aanstelling van preventieadviseurs. Overweegt de minister een aanpassing van de onderwijswetgeving om de praktische uitvoering ter zake voor de scholen te vergemakkelijken?

De *minister* vraagt mevrouw Helsen suggesties inzake die mogelijke aanpassingen. Eergisteren heeft hij nog geluisterd naar de preventieadviseur van een grote scholengemeenschap in het vrije basisonderwijs. De opdracht van dergelijke adviseurs is inderdaad complex.

Mevrouw *Kathleen Helsen* verduidelijkt dat de huidige onderwijsregelgeving niet in een apart ambt voor preventieadviseur voorziet. Scholen vinden niet gemakkelijk mensen met de nodige expertise om die functie uit te oefenen. In de praktijk gaat de opdracht vaak ten nadele van pedagogische uren in het pakket. De minister zou kunnen overwegen om daar een apart ambt van te maken, met een aangepast loon.

Met betrekking tot de Centra voor Leren en Werken, ondersteunt mevrouw Helsen ten volle de keuze van de minister voor het voltijds engagement en voor de betere afstemming tussen de verschillende systemen en de daaraan gekoppelde statuten. De keuze om jongeren binnen een centrum voor leren en werken een leertraject te laten afwerken, zal echt vruchten afwerpen. Zij vindt het positief dat de minister daar in zijn beleidsnota heel wat dieper op in gaat dan in zijn discussienota. Maar er blijven nog een aantal vragen en onduidelijkheden.

De koppeling van een jongere aan een leertraject zal extra investeringen en personeel behoeven. Een dergelijke trajectbegeleiding veronderstelt immers een volledige screening van de leerling, op verschillende terreinen: ze mag niet enkel gericht zijn op tewerkstelling, maar moet ook een beeld geven van de theoretische en praktische kennis, fysieke, sociale en psychologische toestand van een jongere, om diens draagkracht correct te kunnen inschatten. Mevrouw Helsen wil weten of de minister haar visie hierover deelt. Het is namelijk belangrijk dat er personeel ter beschikking is voor een volledige trajectbegeleiding. Zal er binnen de centra een aparte functie komen om die op punt te stellen?

Een volledige screening is ook belangrijk omdat de instroom van leerlingen zeer divers is. Als aanzet voor een leertraject moet er daarom van elke jongere een goede beginsituatie opgemaakt worden, omdat dat garanties biedt voor een maximale output. Alle partners die daarbij betrokken zijn, moeten ten volle hun rol kunnen opnemen en als een team rond de leerling kunnen functioneren: niet alleen het onderwijs maar ook het CLB, het vormingswerk en de mensen die actief zijn op het vlak van tewerkstelling. Uit de beleidsnota wordt volgens de spreker niet duidelijk hoe de minister de rol van de diverse partners ziet.

In de opdracht van de trajectbegeleider wordt volgens mevrouw Helsen zeer sterk het accent gelegd op arbeid. Dat is belangrijk maar deeltijds onderwijs heeft een ruimere functie dan het voorbereiden van jongeren op de arbeidsmarkt. Het zijn precies de meest kwetsbare jongeren die in de deeltijdse systemen terecht komen. Die hebben vaak ook heel veel nood aan vorming en aangepaste individuele begeleiding om in de samenleving te kunnen functioneren. De autonome centra voor leerlingbegeleiding en de centra voor vorming in het deeltijds onderwijs moeten een volwaardige plaats kunnen krijgen binnen de centra voor deeltijds leren. De grote nood aan zorg voor deze jongeren is in de beleidsnota niet zo sterk uitgewerkt. Er wordt een vrij strikte scheiding gemaakt tussen onderwijs, vorming en hulpverlening. Zij wil dat die verschillende partners binnen de centra voor leren flexibel kunnen werken aan een leertraject dat specifiek afgestemd is op een bepaalde jongere. Zij stelt voor dat binnen elk centrum de partners zelf een taakverdeling uitwerken, rekening houdend met de expertise van elke partner. Uit de beleidsnota valt evenwel niet duidelijk af te leiden welke keuze precies gemaakt wordt. Enerzijds wordt er gesproken over flexibele leertrajecten, afgestemd op de jongeren zelf. Anderzijds wordt er toch gesproken van een strikte opdeling tussen onderwijs en tewerkstelling. Mevrouw Helsen wil de keuze mogelijk maken voor de volledige flexibiliteit van leertrajecten omdat men op die manier

echt kan inspelen op de noden van jongeren. De strikte 15 uur binnen onderwijs moet men in vraag durven te stellen.

Mevrouw Helsen vraagt daarom wat de intenties van de minister zijn op het vlak van de leerplicht. Nu geldt een leerplicht tot 18 jaar, met een deeltijdse leerplicht van 15 uur. Houdt de keuze voor het voltijds engagement in dat het systeem van de deeltijdse leerplicht herbekeken wordt?

In de beleidsnota wordt inzake de centra voor leren en werken ook niets gezegd over ouderparticipatie. De centra voor deeltijds onderwijs wijzen er op dat het heel moeilijk is om de ouders van die jongeren te bereiken en te betrekken bij het schoolgebeuren. Precies zij kunnen heel wat ondersteuning bij de opvoeding gebruiken. Het is voor haar dan ook belangrijk te evalueren in welke mate het participatiedecreet tegemoet kan komen aan de noden en behoeften binnen de centra voor deeltijds onderwijs.

Mevrouw Helsen stelt dat de politici zich moeten afvragen of de nijverheidsscholen en de TSO- en BSO-scholen voldoende mogelijkheden hebben om een machinepark uit te bouwen. Blijvende investeringen van de overheid zijn hier noodzakelijk. Er zijn samenwerkingsverbanden tussen technische scholen en bedrijven, maar de bedrijven hebben weinig interesse om nog meer te investeren in het onderwijs.

Zij vraagt zich af of de investeringen in de nijverheidsscholen en die in de RTC's aan elkaar gekoppeld worden. Op dit ogenblik is de uitbouw van RTC's gericht op meer gesofistikeerde uitrusting. Ze vraagt zich af of er aan een verruiming wordt gedacht. De beleidsnota is onduidelijk op dit vlak. Enerzijds leest ze dat er een aantal blinde vlekken moeten worden ingevuld en voor Vlaams-Brabant gebeurt dat inderdaad. In een voetnoot wordt verduidelijkt dat er ook problemen zijn in de Kempen en in Brugge. Anderzijds wordt er in de beleidsnota geopteerd voor één centrum per provincie. Het is dus onduidelijk of er in de Kempen of in Brugge ook een RTC wordt uitgebouwd. De scholen en de bedrijven verwachten nochtans dat dit probleem wordt aangepakt. Door het ontbreken van een RTC hebben de scholen trouwens zware vervoersonkosten.

De heer *Gilbert Van Baelen* stelt dat de centra voor leren en werken een grote uitdaging zijn, minder voor het doelpubliek dan voor de terreinafbakening tussen de verschillende partners. Hij steunt het èèn loketsysteem. De basisfinanciering van het nijverheidsonderwijs blijft volgens hem evenwel een knelpunt. De inbreng van de werkgeversorganisaties, eventueel in samenhang met de werknemersorganisaties, is blijkbaar een federale aangelegenheid. Investeren in de potentieel toekomstige werknemer is duidelijk niet altijd evident. Het is moeilijk om hiervoor middelen vrij te maken in de paritaire comités.

Hij ondersteunt de visie van de minister op het tertiair onderwijs. De rol van de private sector in het aanbod van tertiair onderwijs vindt hij hierin niet terug. Hij vraagt zich af hoe men de private sector wil behandelen op het vlak van de accreditatie en de erkenning van diploma's en certificaten. Volgens hem zou het gek zijn indien voor het levenslang leren alleen rekening zou worden gehouden met de opleidingen die door de overheid worden erkend en gefinancierd.

Mevrouw *Cathy Berx* is het eens met de heer Martens dat het concept van het tertiair onderwijs onduidelijk is. Het begrip wordt in de nota op verschillende manieren gebruikt. In de internationale context wordt het gebruikt in de betekenis van postsecundair onderwijs. Op bladzijde 59 is er sprake van de opleidingen die zich na het secundair onderwijs positioneren, maar niet bij het hoger onderwijs kunnen worden gerangschikt. Op bladzijde 60 staat dat het onder bepaalde voorwaarden kan worden aangeboden door secundaire scholen of centra voor leren en werken. In een adem wordt er echter ook verwezen naar hogescholen en universiteiten. Betekent dat dat het kan worden aangeboden door hogescholen en universiteiten hoewel het geen hoger onderwijs is? Ziet de minister hierin een tegenstelling? Ze stelt dat het begrip moet worden uitgezuiverd. Conceptzekerheid is immers cruciaal voor internationale vergelijkingen.

De *minister* meent dat men moet kiezen: baseert men de definitie op de instelling of op de inhoud? Hijzelf verkiest het laatste. Het tertiair onderwijs is moeilijk in één term te vatten. Het gaat zowel over aanvulling als over specialisatie. Het zal

vaak beroepsgericht zijn, maar niet noodzakelijk verbonden met de ene of de andere beroepstitel. In antwoord op een vraag van de heer Luc Martens verduidelijkt hij dat er niet noodzakelijk een tegenstelling is tussen een inhoudelijke definitie en het verhaal van de aanbieders.

Mevrouw *Cathy Berx* is het daarmee eens. Het concept mag echter niet vertroebeld worden omdat het bij het hoger onderwijs wordt aangeboden. Er is duidelijkheid nodig over het concept, het aanbod, de structuur, de organisatie en de financiering van het tertiair onderwijs.

In de nota is er sprake van accreditering, van aansluiting bij het hoger onderwijs. Er staat echter ook dat de hoofdinstellingen lid zouden kunnen worden van een associatie, waarvan de leden in principe nochtans hogescholen en universiteiten zijn. Ze ziet niet in hoe dit mogelijk is binnen het structuurdecreet. Ze vraagt zich ook af of het zinvol is dat een hoofdinstelling lid wordt van een associatie.

De *minister* antwoordt dat dit alleen geldt voor een overgangsperiode.

Mevrouw *Cathy Berx* vindt het weinig zinvol een decreet aan te passen om een overgangsperiode te ondervangen. Voor het tertiair onderwijs moet een nieuwe organisatiestructuur worden uitgewerkt. Ze vraagt zich af welke rechtszekerheid er is voor de huidige generatie cursisten en voor de huidige diploma's.

De heer *Jef Tavernier* vraagt nogmaals aandacht voor het probleem van de stages. In de sector verpleegkunde raakt men stilaan in paniek omdat de werkgevers geen stagiairs willen. Hiervoor moeten er dringend oplossingen worden gevonden.

Hij stelt dat de aansluiting op de arbeidsmarkt verband houdt met de herwaardering van TSO en BSO. Leerlingen die het moeilijker hebben, moeten beter worden begeleid. Men moet ook voldoende eisen stellen. Men moet ook investeren in de allochtone leerlingen, niet alleen in hun eigen belang, maar ook in het belang van de maatschappij. De leertrajectbegeleiding is een belangrijk concept. Het is een goede zaak dat men met deeltijds leren en deeltijds werken naar een voltijds engagement gaat. Dit mag echter niet ten koste gaan van het voltijds onderwijs.

De regionale technologische centra (RTC) zijn volgens hem een goede zaak. Men vraagt een engagement van het bedrijfsleven. Daarbij rijst evenwel de vraag wie het geheel aanstuurt. Het onderwijs moet op de arbeidsmarkt worden afgestemd, maar het onderwijs mag zich daartoe niet beperken. De scholen mogen niet te specialistisch worden en zeker niet te specialistisch gericht op één bedrijf, wat in werkelijkheid soms wel het geval is. Ze moeten streven naar vaardigheden die bruikbaar zijn in verschillende omstandigheden. De bedrijven moeten nog steeds zorgen voor een korte en specifieke opleiding wanneer ze pas afgestudeerden in hun bedrijf willen tewerkstellen.

Men wil zij-instromers aantrekken, mensen die ook praktijkervaring hebben. Er wordt echter te weinig anciënniteit in rekening genomen en de gehanteerde criteria zijn onduidelijk.

Hij verwijst naar de proeftuinen waar met nieuwe onderwijsmethodes kan worden geëxperimenteerd. Veel scholen doen dat nu al. Deze scholen zouden zich moeten kunnen inschakelen in de proeftuinen en zo een beroep doen op eventuele bijkomende middelen.

De heer *Jos De Meyer* sluit zich aan bij de opmerking van de heer Tavernier over de stages en verwijst naar de vraag die hij hierover twee weken geleden gesteld heeft. De minister stelde toen dat de Vlaamse Regering zich engageerde tot een tussenkomst in de kosten van de stages. Er werd een bedrag van 1,9 miljoen euro uitgetrokken voor het arbeidsgeneeskundig onderzoek van de stagiairs. Men wil ook werkplaatservaringen en voortrajecten vinden voor de 2500 leerlingen van het deeltijds onderwijs die op dit ogenblik niet aan het werk zijn. Hij veronderstelt dat dit ten laatste volgend schooljaar zal ingaan. Hij wil weten wanneer de scholen hierover meer informatie zullen hebben?

De heer *Ludo Sannen* is het eens met de minister dat men tertiair onderwijs veeleer moet definiëren op basis van zijn inhoud en minder op basis van zijn aanbieders. Hij vindt dit een goede term. De OESO interpreteert dit als alles wat te maken heeft met hoger onderwijs. Men kan geen term vinden die alles kan vatten wat na het secundair onderwijs komt en geen hoger onderwijs is. Met deze laatste term verwijst hij naar het hoger en het universitair onderwijs.

Hij stelt dat de aanbieders heel divers kunnen zijn. De meeste opleidingen Hoger Onderwijs voor Sociale Promotie (HOSP) zullen volgens hem niet geaccrediteerd worden binnen de hogescholen. Het zou trouwens niet goed zijn als al die opleidingen ook de 'vocational drift' zouden hebben om bachelor te worden. Daar zit de arbeidsmarkt niet op te wachten. Tijdens een hoorzitting over de Bologna-verklaring verklaarde een algemeen directeur van een hogeschool dat het HOSP hem eigenlijk niet interesseert. De hogescholen waren immers volop bezig met de 'vocational drift'. Alle opleidingen moesten worden opgetild naar een hoger niveau. De hogescholen moeten een soort van kleine universiteitjes worden. Nochtans is de ervaring van de CVO volgens hem heel belangrijk. Heel wat opleidingen creëren net de directe band tussen opleiding en arbeidsmarkt. De diploma's hebben soms onvoldoende civiel effect. In de praktijk worden deze opleidingen in de privé-sector echter als waardevol ervaren. Ingenieurs met een leidende functie in een bedrijf vertelden me dat er in hun bedrijf een aantal technische taken zijn waarmee men een bachelor over het algemeen niet blij kan maken, maar die iets meer vragen dan een opleiding hoger secundair onderwijs. Dergelijke, vaak technische opleidingen worden vaak aangeboden in het HOSP. Hij meent dat men niet zomaar moet toegeven aan de 'vocational drift', al beseft hij dat sommige opleidingen hiervoor in aanmerking zullen komen. Hij is het eens met het standpunt van de minister dat het uitreiken van diploma's bachelor aan de hogescholen moet worden voorbehouden.

In de hogescholen is op dit ogenblik niet de juiste attitude aanwezig voor het organiseren van onderwijs voor volwassenen. Er is trouwens reeds een negatieve ervaring geweest met het organiseren van een brugjaar verpleegkunde dat werd georganiseerd in de hogescholen. De lesgevers zijn de gewone docenten die weinig voeling hebben met de volwassen studenten die vaak ouder waren en meer praktijkervaring hadden in de verpleegkunde. In de CVO's heeft men op dit vlak meestal wel de juiste attitude. Indien men het HOSP in de hogescholen integreert, moet men wel voldoende ruimte bieden voor een aangepaste educatieve benadering. Een dergelijke discussie kunnen we later ook voeren over de lerarenopleiding.

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck*, commissievoorzitter, is het ermee eens dat vooral het inhoudelijke element belangrijk is bij het tertiair onderwijs. Het aanbod is belangrijk omdat het gevolgen heeft voor het statuut van het personeel. Leerlingencoëfficiënten kunnen ook sterk verschillen. De hoge coëfficiënten in het HSBO zijn belangrijk voor het totaal van de school. Dit element is ook belangrijk voor de stagebegeleiding

De heer *Robert Voorhamme* merkt op dat leerlingen van het deeltijds onderwijs vaak leervertraging hebben. Veel leerlingen haken af als ze achttien jaar worden, ook al zitten ze op dat ogenblik nog in een cyclus. Zo wordt het potentieel van het deeltijds onderwijs uitgehold. Het kan echter niet de bedoeling zijn de leerplichtleeftijd te differentiëren. Daarom vraagt hij dat de minister in het arbeidscontract de verplichting zou sluiten een leerjaar hoe dan ook af te werken.

– *antwoord van de minister*

De *minister* antwoordt dat een aantal vragen betrekking hadden op verduidelijkingen van concepten of beleidsplannen uit de beleidsnota; andere gingen meer specifiek over de concretisering van de uitvoering van de beleidsnota. De minister zal de verschillende vragen overlopen volgens de opbouw van de beleidsnota en zal – waar het relevant is – verwijzen naar het VLOR-advies. Toch zal hij niet op alle vragen een bevredigend antwoord kunnen geven. Op dit ogenblik is de administratie in samenwerking met het kabinet de verschillende projecten immers volop aan het uitwerken in concrete stappenplannen. Die verdere concretisering is nodig om meer in detail op de vragen te kunnen antwoorden.

a) Centra Leren en Werken

Voor wat de vragen over meer informatie over de concrete plannen voor Centra Leren en Werken (CLW) betreft, antwoordt de minister dat hij momenteel werkt aan het actieplan in algemene lijnen. Er wordt gestreefd naar één antenne of één loket per scholengemeenschap. Van daaruit zal er met verschillende partners worden samengewerkt, meer bepaald onderwijs, Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), Syntra, Centra voor Volwassenenonderwijs (CVO), beroepenwereld en welzijn. In reactie op de beleidsnota suggereert de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR) dat het een uitvoering kan zijn van de 'brede school'-idee.

Het loket staat in voor de oriëntering van de jongeren naar een traject 'leren en werken'. Zowel

de vroegere leersecretarissen, nu de leertrajectbegeleiders van de Syntra, de trajectbegeleiders van de Centra Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (CDBSO) als CLB kunnen verantwoordelijk zijn voor de trajectbegeleiding.

Voor de meerkost als gevolg van de omschakeling van leersecretarissen van zelfstandige naar loontrekkende leertrajectbegeleiders, staat in de begroting van het VIZO 474.244 euro. Er is tijdens deze omschakeling inderdaad een kleine wijziging gebeurd in de bevoegdheden. Een beperkt aantal, voornamelijk juridische, bevoegdheden van de adviseur leertijd zijn overgeheveld naar de leertrajectbegeleider. Zo kan de leertrajectbegeleider bijvoorbeeld nu zelf een leercontract tussen de jongere en de patroon erkennen en verbreken, terwijl dat voorheen niet het geval was. Ook het takenpakket is gewijzigd. De klemtoon ligt nu meer op begeleiding en leertrajectbegeleiders moeten, meer dan vroeger, ter plaatse gaan bij de patroon.

De trajectbegeleiding moet voldoende flexibiliteit mogelijk maken. De trajectbegeleiding bestaat erin dat de trajectbegeleider – samen met de leerling – een realistisch en arbeidsmarktgericht traject uittekent. Hij houdt daarbij rekening met de sterke en zwakke punten van de leerling. De trajectbegeleider volgt de leerling tijdens de verschillende stappen in het traject. Als er zich daarbij moeilijkheden voordoen, zal hij met de leerling nagaan hoe het traject kan worden bijgestuurd. Voldoende flexibiliteit houdt in dat er voortrajecten en brugprojecten mogelijk zijn. Precies de samenwerking tussen de bestaande systemen voor deeltijds onderwijs zal die flexibiliteit van het leertraject moeten garanderen.

Om de inspanningen van leerlingen in het deeltijds onderwijs maximaal te valoriseren, wil de minister het afwisselend leren en werken onder het toepassingsgebied brengen van het decreet over de titel van beroepsbekwaamheid, met andere woorden hij wil de certificering van verworven competenties ook in het deeltijds onderwijs invoeren voor jongeren die niet langer voltijds leerplichtig zijn. Momenteel wordt het uitvoeringsbesluit voor die procedure voorbereid. Daarin zullen onder andere de voorwaarden worden beschreven waaronder onderwijsinstellingen in die procedure worden ingeschakeld.

De minister stelt voor dat hij op de vragen omtrent de wijze waarop de titel van beroepsbekwaamheid wordt ingeschakeld in de CLW, terugkomt als het uitvoeringsbesluit is gevorderd. De minister is het volledig eens met de opmerking van de VLOR die stelt dat de jongeren beter niet door een veelheid van instellingen moeten gaan vooraleer een certificering te ontvangen. CLW zullen dus zeker een rol spelen bij de beoordeling en certificering van competenties, maar hoe dit precies zal lopen is nog niet uitgewerkt.

CLW zullen net als de scholen een beter zicht moeten krijgen op en meer geconfronteerd worden met de resultaten die ze boeken op maatschappelijk erg relevante aspecten zoals leerwinst, arbeidsmarktkansen van schoolverlaters en hun brede startcompetenties. Scholen en CLW, die er systematisch niet in slagen, rekening houdende met hun instroom, goede resultaten neer te zetten, zullen ertoe worden aangezet performanter te worden. Hoe mogelijke bijsturing kan gebeuren, is nog onderwerp van besprekingen.

b) stages en welzijn op het werk

Dat brengt de minister bij de vragen over de stages. Werkervaring in het algemeen en stages in het bijzonder verdienen de volle aandacht. De leerlingen die op school of tijdens stage arbeid verrichten, zijn sinds de wet over welzijn op het werk onderworpen aan een arbeidsgeneeskundig onderzoek. De kosten van dat onderzoek brengen inderdaad het aanbod van stageplaatsen in gevaar. Het K.B. van 21 september jongstleden verandert niet het principe dat de werkgever daarvoor moet instaan, maar wel enige uitvoeringsbepalingen. Recent blijken een aantal werkgevers de kost voor het noodzakelijke gezondheidstoezicht te hoog te vinden en hun stageplaatsen te willen afbouwen.

Nochtans heeft de federale overheid in het K.B. de maximumtarieven die de werkgevers moeten betalen voor het arbeidsgeneeskundig onderzoek fel verlaagd. Als de werkgever minder dan twintig werknemers tewerkstelt, is de bijdrage zelfs opgenomen in het basisforfait. Een bijkomende stagiair kost dan niets extra. Dat neemt niet weg dat er onder meer voor de social profitsector, vaak instellingen met veel werknemers, en voor zelfstandigen die nog zonder personeel werken nog

kosten verbonden zijn aan het arbeidsgeneeskundig onderzoek. Daarover voert de minister onderhandelingen met mevrouw Van den Bossche van de federale overheid.

De minister heeft reeds informeel met de sociale partners gesproken over hoe het werkgelegenheidsakkoord geïmplementeerd zal worden. De Vlaamse Regering is bereid om de werkgevers voor een bedrag van 1,9 miljoen euro te ondersteunen. Dat bedrag zal dienen om bij te dragen aan de kosten van de risicoanalyse en het eventueel aansluitend arbeidsgeneeskundig onderzoek van stagiairs. De sociale partners zullen de bestedingswijze ervan preciseren in sectoraal en, waar nodig, in interprofessioneel overleg. De aanwending van het bedrag is gekoppeld aan het engagement van de respectieve sectoren om meer en betere stageplaatsen te leveren voor het voltijds onderwijs en meer en betere werkervaringsplaatsen voor het deeltijds onderwijs.

Vervolgens gaat hij in op een ander aspect van de implementatie van de wet welzijn op het werk, meer bepaald de aanstelling van preventieadviseurs. Hoewel per school, ongeacht het onderwijsniveau, een preventiestructuur en -werking dient uitgebouwd te worden, meent de minister dat de praktische organisatie van preventie op het niveau van de scholengroepen of de scholengemeenschappen zal moeten gebeuren. In heel wat scholen is de technisch adviseur-coördinator verantwoordelijk voor preventie of het wordt toegekend aan een leraar belast met een aantal uren die geen lesuren zijn. Simulaties hebben uitgewezen dat het financieren of subsidiëren van een afzonderlijk ambt van preventieadviseur substantiële financiële middelen vereist. Zonder op de discussie vooruit te willen lopen, denkt de minister dat die kwestie een onderdeel kan vormen van de debatten met de onderwijspartners over de loopbaanproblematiek en over het nieuwe financieringsstelsel van het onderwijs.

c) Regionale Technologische Centra (RTC's)

De minister beantwoordt verder de vragen over de indeling en de aansturing van de regionale technologische centra. De bruggen die de minister wil versterken tussen onderwijs en werk, blijken in het onderwijs heel wat ongerustheid te veroorzaken. Dat blijkt uit het VLOR-advies en komt ook tot uiting in een aantal van de vragen. De minister beklemtoont dat bij het uitbouwen van de RTC's het onderwijskarakter moet worden gewaarborgd. De VLOR meent dat onderwijs een gelijke partner dient te zijn in RTC's en dat bij de samenwerking de verschillende onderwijssegmenten voldoende aan hun trekken moeten kunnen komen. Het onderwijsaspect van de RTC's zal worden verzekerd door in de beheersovereenkomsten op te nemen dat de samenstelling van de raden van bestuur minstens voor de helft uit onderwijsmensen moet bestaan. Naast het leerplichtonderwijs zullen ook de centra voor volwassenenonderwijs worden betrokken binnen de RTC-werking. Binnen de beheersovereenkomsten 2005-2007 werd dit nog niet voorzien, maar het wordt een aandachtspunt in de voorbereiding van de werking vanaf 2008. Momenteel wordt reeds onderzocht in hoeverre de projectwerking van de RTC's kan worden opengesteld voor het volwassenenonderwijs.

Vanaf 1 september 2008 komt er één RTC per provincie. Het RTC Antwerpen zal in de toekomst ook de Kempen bestrijken. Omtrent het gebied van het RTC voor West-Vlaanderen is er nog geen duidelijkheid. Er zijn reeds gesprekken aan de gang om een RTC in Vlaams-Brabant op te richten. Voor de centrale sturing van de RTC's zal de nog op te richten interdepartementale stuurgroep onderwijs/werk/vorming instaan, die ook de vzw DIVA zal aansturen.

d) Tertiair onderwijs

De minister verwijst voor wat de vragen over het tertiair onderwijs betreft, naar zijn antwoord op de algemene vragen over de beleidsnota. Daar is hij ingegaan op de opleidingen die met de term tertiair onderwijs kunnen gevat worden. Net zoals mevrouw Berx en de heer Martens deelt hij de mening van de VLOR wanneer die stelt dat 'tertiair onderwijs' geen goed gekozen term is. Momenteel is er evenwel geen beter alternatief voorhanden.

Uiteraard moet verder worden uitgeklaard welke opleidingen onder tertiair onderwijs kunnen ressorteren. Momenteel wordt gewerkt aan het afbakenen van de reikwijdte van het aanbod van tertiair onderwijs. Duidelijk is dat alle HOSP-opleidingen die geen accreditatie willen of krijgen daaronder vallen. Op basis van de kwalificatiestructuur zal moeten bekeken worden waar het

tertiair onderwijs zich situeert, zowel voor doorstromingsdoeleinden (opbouwen van 'credits') als voor arbeidsmarktgerichtheid en dus voor civiel effect.

Wat de aanbieders van het tertiair onderwijs betreft, wil de minister geen beperking maken volgens het soort instellingen. Dat betekent dat zowel hogescholen als CVO's daarvoor in aanmerking kunnen komen. Er zal naar een soepele programmering moeten worden gestreefd om een aanbod te verzekeren dat dicht bij de tewerkstellingsmogelijkheden aansluit. Tegelijk zal het geheel financieel beheersbaar moeten blijven.

De HOSP-opleidingen die een accreditatie tot het uitreiken van bachelorgraden krijgen, zullen deel uitmaken van de associaties van het hoger onderwijs en, na verloop van een overgangsperiode, in een hogeschool moeten integreren.

De GPB-opleidingen binnen de lerarenopleiding werken samen met een associatie, maar maken er geen deel van uit. Het is de bedoeling om via die samenwerking alle expertise inzake lerarenopleiding te poolen. De minister stelt voor dat hierover verder van gedachten wordt gewisseld tijdens de discussie over de lerarenopleiding.

e) Time-outprojecten

De minister verwijst vervolgens naar de vraag van mevrouw Helsen over de financiële haalbaarheid van een eventuele uitbreiding van time-outprojecten. De VLOR pleit in haar advies inderdaad voor de uitbreiding ervan.

De huidige experimenten lopen officieel tot 1 maart 2006, maar zullen tot het einde van het schooljaar 2005-2006 worden gecontinueerd. Momenteel lopen gesprekken tussen de administraties en de kabinetten van onderwijs en welzijn over een eventuele structurele verankering van time-out. Hierbij zal rekening worden gehouden met de evaluatie van de experimenten en andere toepassingen van time-out die professor Nicole Vettenburg zopas beëindigde.

De opmerking over de financiële haalbaarheid vindt de minister niet onbelangrijk. Eén van de opdrachten van de uitgevoerde evaluatie betrof de extra kost die de time-out met zich mee brengt. De meerwaarde van deze methoden zal tegenover de kosten moeten afgewogen worden. Binnen de budgettaire beperkingen zal moeten worden nagegaan worden of een structurele veralgemening van time-out haalbaar is. Uiteraard is time-out een gedeelde verantwoordelijkheid van onderwijs en welzijn.

2.2. Een nieuw financieringssysteem voor het onderwijs

De heer *Werner Marginet* stelt dat zijn fractie zich in het algemeen positief uitlaat over de beleidsnota. Er wordt gewerkt aan de pijnpunten die in het verleden voor onrust zorgden. Het hoofdstuk rond het nieuwe financieringssysteem is zeer ambitieus, maar er staan nog niet veel concrete maatregelen op stapel. Hij vraagt zich af of het plan budgettair wel haalbaar is. Gaat het om nieuwe middelen of om een heroriëntatie van de bestaande middelen? Nieuwe middelen zijn volgens hem de beste oplossing. Toch zou men zich moeten afvragen of het nog verantwoord is middelen uit te trekken voor sommige maatregelen. Een rationalisatie van de onderwijsfinanciering is volgens hem noodzakelijk.

Wat de kosteloosheid betreft, moet er volgens de heer Marginet nog een en ander verduidelijkt worden. Zwemmen behoort tot de eindtermen. Volstaat het dan om zwemmen één jaar gratis te maken? Worden de werkingsmiddelen van de scholen voldoende verhoogd zodat ze nog kwaliteitsvol onderwijs kunnen aanbieden, zonder te besparen op andere gebieden?

In het secundair onderwijs is er een tweesporenbeleid. Enerzijds komen er meer middelen voor BSO en TSO-richtingen, die vaak duurder zijn voor de ouders omwille van het specifieke materiaal. Zijn dat nieuwe middelen? Waar staat dat op het prioriteitenlijstje: vóór of na kosteloos basisonderwijs? Anderzijds is er in samenspraak met de scholen een beperking van de kosten voor de ouders, een soort maximumfactuur dus. Hoe ziet men de terugbetaling van de toelage die in sommige studierichtingen mogelijk wordt?

Het lijkt logisch dat de studietoelage afgestemd wordt op de draagkracht van een gezin. Gedateerde regelgeving moet herbekeken worden. Een eengezinsdossier zou voor vele ouders een goede zaak zijn. Automatische toekenning van studietoelage of -financiering blijkt momenteel praktisch niet

haalbaar. Zal de minister rekening houden met de verzuchtingen van de dienst Studietoelagen?

De voorstellen van de minister voor de financiering van het volwassenenonderwijs zijn zeer ambitieus en nodig, vooral voor de hogescholen. Ook hier vraagt de heer Marginet naar de prioriteiten. Het budget is beperkt, er moeten keuzes gemaakt worden. Hij hoopt dat het voorgestelde tijdspad gehaald wordt, zodat vooral de hogescholen in 2007 weten waar ze aan toe zijn. Dat betekent dat de parlementaire discussie moet afgerond zijn tegen het zomerreces van 2006 en dat de instellingen dan over de nodige informatie beschikken. Een financiële injectie voor de hogescholen is al enige tijd geleden aangekondigd. De noden zijn hoog, maar ook nu mist de spreker een concreet tijdspad en relevante parameters.

Mevrouw *Marie-Rose Morel* heeft een aantal vragen over de financiering van het hoger onderwijs. Ze vindt het positief dat afgestapt wordt van het systeem met vaste bijdragen ten voordele van een studentgerelateerde financiering. In Antwerpen streven hogescholen ernaar om in het eerste jaar zoveel mogelijk studenten te hebben. Men kijkt teveel naar de input en niet naar de output. Het is belangrijk om rekening te houden met het aantal studenten dat men een zinvolle opleiding kan aanbieden. Het gaat niet op dat een bepaalde richting in de ene school 50 en in de andere 300 studenten heeft. Dat is een verzuchting van de hogescholen zelf. Misschien is er een eenvoudige oplossing voor.

Een volgende opmerking baseert mevrouw Morel op de werkgroep Universitair Beheer en Administratie. Voor de studieduur werkt de minister met de ABC-normen. Kunnen die ook niet aangewend worden om de vaste financiering te bepalen? De spreker heeft het over de opsplitsing tussen de humane, de exacte en de toegepaste of medische wetenschappen.

De heer *Ludo Sannen* vindt dat de wens van de minister om nog deze regeerperiode een nieuw financieringssysteem uit te dokteren, ambitieus, zeker voor het leerplichtonderwijs. Hij hoopt dat de minister slaagt, maar beseft dat het een moeilijke opgave is. Zijn fractie zal de minister steunen daarbij. De werkgroep Financiering heeft inderdaad al goed werk geleverd, maar een concrete uitwerking kan hinderlijke gevoeligheden naar voren brengen.

Hij is blij dat er ondanks die ambitie de verplichtingen, zoals de Tivoli-akkoorden, uitgevoerd zullen worden. Een gelijke financiering van de internaten zou een goed begin zijn. Dat ligt niet alleen gevoelig, maar ook decretaal zijn er moeilijkheden: de vrije internaten hebben een ander statuut dan de internaten van het gemeenschapsonderwijs. Een aanpassing vergt misschien zelfs een bijzonder decreet. Het werk is overzichtelijk, want het betreft slechts een klein aspect.

Hij vindt de ambitie om basisonderwijs kosteloos en secundair onderwijs betaalbaar te maken, interessant. Hij denkt dat het betaalbaar maken van het secundair onderwijs allicht gemakkelijker is, zeker als er een maximumfactuur komt. Daardoor worden de secundaire scholen immers verplicht om op een voldoende creatieve manier met de kosten voor leerlingen om te gaan. De spreker vindt het bijvoorbeeld geen probleem dat een leerling in een hotelschool zelf zijn messen koopt, dat bezit is een element van zijn beroepstrots. Het is niet goed dat hij de volledige kostprijs in een derde jaar moet betalen. De kosten zouden gespreid kunnen worden over meerdere jaren.

Wat verstaat de minister precies onder de volledige kosteloosheid van het basisonderwijs? De vorige minister heeft dat gedefinieerd in een decreet als alles wat nodig is voor het behalen van de eindtermen. Op bladzijde 63 in de beleidsnota staat: “voor alles wat te maken heeft met het bereiken van de eindtermen en het nastreven van de ontwikkelingsdoelen”. Hoe moet die zin geïnterpreteerd worden? Het is een verregaande formulering die bepaalde praktijken in het basisonderwijs onmogelijk zal maken. Het verlevendigen van de eindtermen, een formulering van mevrouw Vanderpoorten, heeft wel degelijk te maken met de eindtermen en zou dus volgens de beleidsbrief ook kosteloos moeten zijn. Bosklassen of andere uitstappen en bijkomend materiaal om de eindtermen te verlevendigen, vallen daar ook onder. Het zou erg zijn als materiaal, om het leerproces te versterken, niet meer in de school maar enkel door geëmancipeerde en betrokken ouders aan hun kinderen gegeven wordt. Het is ook mogelijk dat bevoorrechte ouders daarvoor een vzw oprichten, waarop de overheid geen enkele greep

meer heeft. De zogenaamde kosteloosheid heeft dan een averechts effect. Hij waarschuwt voor het ontstaan van een dergelijk parallelcircuit.

Een ander aspect is de financiering van het hoger onderwijs. Tegen 2006 komt er een nieuw financieringssysteem. De spreker vraagt om de inhaalbeweging voor de hogescholen te versnellen. De nood is hoog. De vorige minister heeft daar iets aan proberen te doen. De spreker gaat ervan uit dat de huidige minister dat werk voortzet en de basisscholen en de hogescholen prioriteit geeft. Bij de invoering van een nieuw financieringsmechanisme kan misschien ook het aanbod in het hoger onderwijs gerationaliseerd worden. Dat zal echter niet volstaan voor een rationalisering. Dat blijkt in het secundair onderwijs, heel wat directies kiezen ondanks negatieve financiële gevolgen, toch voor het aanbieden van richtingen, waarvan de meerwaarde in vraag gesteld kan worden. Dat is niet altijd positief voor de kwaliteit van het onderwijs en de werkdruk van de leerkrachten.

Na de Bologna-verklaring is er een inflatie van het aantal richtingen en benamingen, waarvan de programma's vaak niet zoveel verschillen. Naast een nieuw financieringsmechanisme moet er dus een rationaliseringsverplichting zijn. Niet alleen worden dan de middelen efficiënter aangewend, maar ook worden de studenten beschermd. De inhoud van de studierichtingen wordt immers duidelijker. De heer Sannen pleit dan ook voor een gecontroleerde verplichte rationalisering, die niet alleen met financiële stimuli gerealiseerd wordt.

In het hoofdstuk over de financiering wordt ook verwezen naar de studentenvoorzieningen. De systemen van de hogescholen en de universiteiten verschillen grondig. In de hogescholen zijn de sociale voorzieningen op een autonomere manier georganiseerd. De hogescholen geven ook rechtstreeks middelen aan de vzw's. Dat heeft voordelen, sommigen in de hogescholen pleiten dan ook voor het behoud van die autonomie. Bij de universiteiten worden de gewone middelen ook besteed aan sociale voorzieningen. In de hogescholen heerst de tendens om die middelen te gebruiken voor werkingsmiddelen van de hogescholen. Dat heeft te maken met de precaire financiële situatie van die scholen. Twee verschillende financieringssystemen moeten nu verzoend worden. Er moeten waarborgen zijn zodat de studenten voldoende impact krijgen op het beleid van de sociale voorzieningen. Er moet één systeem komen, maar de voordelen van het werken met autonome vzw's mogen niet prijsgegeven worden.

De *minister* wil in dit kader graag de reactie van de heer Sannen horen op een argument dat in de andere richting gaat: als men sociale voorzieningen ontwikkelt, komt men terecht in een grijze zone die te maken heeft met begeleiding, wat bij de universiteiten geen probleem is maar misschien wel een probleem wordt als men de aparte organisatie behoudt. Waar stopt het actiedomein, met name de noodzakelijke ondersteuning en begeleiding, ook voor studenten van hogescholen met individuele problemen? Dat moet worden geïntegreerd met het onderwijsbeleid van een hogeschool. Dat is niet zo evident als men een aparte structuur behoudt. Het financiële argument is wat gedateerd: de universiteiten stoppen aanzienlijke middelen in de sociale sector door de integratie. Wat denkt de heer Sannen van het probleem van de grijze zone?

De heer *Ludo Sannen* antwoordt dat de begeleiding die er nu in de hogescholen bestaat, precies ontwikkeld is vanuit de sociale voorzieningen. Daarvoor was die amper aanwezig. Hij pleit ook niet voor een totaal apart systeem, hij wil enkel de garantie dat de middelen gericht blijven op de studenten. Als men de loskoppeling tussen de hogeschool en de SOVO opgeeft, zou dat, door de beperking van hun autonomie, een bedreiging kunnen inhouden voor al het nieuwe dat ze nu ontwikkeld hebben.

De heer *Gilbert Van Baelen* geeft een concreet voorbeeld van de vrees van de heer Sannen. Als een hogeschool de SOVO van een betrokken school verplicht heeft om laptops te kopen, valt dat dan onder sociale voorzieningen? Sommige hogescholen hebben een gebrek aan historische expertise op dat terrein en zijn in een financieringsmodel terecht gekomen waarbij ze niet kunnen terugvallen op een historisch deficit.

De heer *Robert Voorhamme* meent dat er hoe dan ook naar één model moet worden gestreefd. Als men de beschotten tussen universiteit en hogeschool vanuit het standpunt van de studenten wil wegwerken, dan moeten die studenten allemaal op dezelfde manier behandeld worden, niet alleen inzake financiële dotatie maar ook inzake aanbod aan sociale voorzieningen. Welke vorm dat dan

moet krijgen, zal nog een grondige discussie vergen. Dit alles kan niet los worden gezien van de financiering van de sociale voorzieningen, die nog aan een inhaalbeweging toe is, en van de financiering van de hogescholen op zich. Vandaag worden in een aantal hogescholen de middelen voor sociale voorzieningen eigenlijk voor andere doeleinden, namelijk als werkingsmiddelen, aangewend. Het beschot tussen de sociale voorzieningen voor de hogescholen en de werkingsmiddelen zal maar op een veilige manier kunnen worden afgebouwd op het ogenblik dat de honger van de hogescholen naar bijkomende werkingsmiddelen gestild is.

De heer Voorhamme ervaart niet dat de begeleiding van studenten slecht zou zijn omdat ze georganiseerd is door aparte vzw's. De *minister* repliceert dat dat niet gezegd is. De vraag is: is er in de toekomst geen sterkere aansluiting nodig met de eigenlijke onderwijsproblematiek en hoe organiseert men de grijze zone? Hij is het daarmee eens: een integratie zou beter zijn.

De heer *Ludo Sannen* gaat ermee akkoord dat één financieringssysteem voor hogescholen en universiteiten ook één model voor de sociale voorzieningen impliceert. Hij pleit er wel voor om de financiering van de sociale voorzieningen te koppelen aan de instellingen en niet aan de associaties. Omdat die laatste niet op regionaal niveau tot stand komen, zou hun financiering de regionale samenwerking immers onder druk kunnen zetten.

Volgens de heer Sannen is de financiering van het volwassenenonderwijs een moeilijke opgave. Het kader wordt onvoldoende gefinancierd. Anderzijds is de groei zo exponentieel dat de middelen ontzettend gestegen zijn. Men moet de moed hebben om het volwassenenonderwijs op een meer selectieve manier te financieren. Ook in de beleidsnota staat dat de minister zal streven naar een evenwichtige financiering, met redelijke individuele bijdragen. De overheid moet de mogelijkheid blijven creëren om levenslang te studeren en daar middelen tegenover plaatsen maar dat moet selectief gebeuren om die mogelijkheid voor iedereen te blijven garanderen.

De *minister* is het daarmee eens. Het probleem is alleen hoe die selectiviteit te operationaliseren.

De heer *Ludo Sannen* geeft een voorbeeld uit het deeltijds kunstonderwijs (DKO). Dat heeft een ontzettend belangrijke rol, zeker ook voor jongeren. Op een bepaald moment heeft men er voor gekozen daar toch een inschrijvingsgeld voor op te leggen, ook aan jongeren. Daardoor verdwijnen allochtone jongeren uit dat DKO. Heel wat volwassenen in het DKO mogen daar gerust wat meer voor betalen. De heer Sannen geeft toe dat het in het CVO moeilijker is om selectief te zijn maar de selectiviteit ligt daar misschien in het onderwijsaanbod.

De heer *Jef Tavernier* vindt het onderdeel financiering nogal cruciaal. Hij merkt wel op dat er meer nodig is dan het aangeven van lijnen. Voor de realisering is immers ook een budget en een meerjarenplan nodig, anders is het een vrijblijvende denkoefening. Op dat vlak blijft hij op zijn honger. Voorts meent het lid dat de vervanging van een forfaitair systeem van subsidiëring door een op grond van kenmerken van leerlingen en scholen, alleen zinvol is als het onderscheid voldoende groot is. Het moet om meer gaan dan kleine afwijkingen. Met het oog op inclusief onderwijs vraagt hij de minister of handicap ook een kenmerk wordt. Hij pleit voorts voor een afstemming met Welzijn voor wat betreft de toepassing van de persoonlijke assistentiebudgetten op scholen. Dat schijnt namelijk een knelpunt te zijn.

In verband met kosteloos basisonderwijs en kostenbeheersing in het secundair onderwijs nuanceert de minister het verhaal van collega Sannen. Het meest tastbare is niet altijd het meest kostelijke element. Beroepskleding speelt een belangrijke rol. Omdat onderwijs voor heel wat gezinnen duur blijft, pleit hij naast de terechte vereenvoudiging van het studietoelagesysteem voor de optrekking van de inkomensgrenzen.

Wat er wordt gezegd over de internaten zal wel algemeen worden aanvaard. Wat betreft de sociale voorzieningen voor hogescholen zijn al een aantal knelpunten gegeven. Wat betreft de gelijke toegang tot sociale voorzieningen is het belangrijk om de zaken veel meer regionaal te bekijken dan op het niveau van de school of de associatie. Het mag niet afhankelijk zijn van het feit of men naar de ene hogeschool of universiteit dan wel naar de andere gaat, dat men al dan niet een beroep kan

doen op sociale voorzieningen. Dat lijkt minder vanzelfsprekend voor de inrichtende machten van hogescholen en universiteiten, maar het is fundamenteel voor de studenten.

Wat betreft het volwassenenonderwijs en het tweedekansonderwijs, is het belangrijk om, net zoals men bij de volwassenen probeert om een bepaalde groep in een tweede kans een diploma secundair onderwijs te laten behalen, voor een bepaalde groep in speciale begeleiding te voorzien zodanig dat die ook een diploma van het hoger onderwijs kan halen. Voor de arbeidsmarkt is dat heel belangrijk. Sommige groepen hebben immers minder onderwijskansen gehad. Er zijn een aantal opleidingen en experimenten en die moeten voldoende ondersteund worden. Men mag zich niet blind staren op het klassieke levenslang leren (waar men getuigschriften krijgt, maar geen echt diploma) of op het tweedekansonderwijs, maar men moet tevens de nadruk leggen op het behalen van een volwaardig diploma van hoger onderwijs.

De heer *Gilbert Van Baelen* valt onder de noemer rationalisatie in de beleidsnota een zin bijzonder op: "Regionaal geïnspireerde profileratie van het opleidingsaanbod is niet aangewezen.". Wat bedoelt de minister daarmee? Hoe moet dat worden geïnterpreteerd? Moet rationalisatie alleen op het niveau van de associatie gebeuren? Dat is het enige niveau waarop de profileratie niet zou kunnen. Vlaanderen is regionaal evenwel een klein gebied. Als men bij het niveau van de associatie blijft, heeft men regionaal een opbod en zal men weinig rationalisatie kunnen nastreven vanwege de verscheidenheid en de aanwezigheid van verschillende associaties op dat niveau. Men mag niet alleen op het niveau van de associatie blijven. Men dient de regionale factor (wat men in de vorige regeerperiode niet heeft kunnen realiseren) opnieuw onder de aandacht brengen. De uitbouw van afstudeerrichtingen heeft te maken met de verscheidenheid van de associaties in eenzelfde regionaal werkingsgebied.

Verder komt het begrip 'associaties' ook terug bij het volwassenenonderwijs. Is het goed om hetzelfde woord te gebruiken? Bij de associaties zegt de minister om die niet op regionaal niveau te bekijken, maar wel op associatieniveau. Bij het volwassenenonderwijs wordt daarentegen wel een pleidooi gehouden voor regionale associaties van centra voor volwassenenonderwijs en centra voor basiseducatie. Een andere terminologie lijkt aangewezen. Bedoelt men met regionale associatie netoverschrijdende of netoverstijgende? Gaat het om samenwerkingsverbanden vanuit een regionaal perspectief? De heer Van Baelen ondersteunt die visie als men, zeker wat betreft het volwassenenonderwijs, verder kan gaan.

Hij is het ermee eens om selectief te zijn in de financiering van het volwassenenonderwijs en dat heel open te doen. Op het einde van de vorige periode heeft men dat niet gedurfd wegens de verkiezingen. Het is een belangrijke parameter. Binnen de regering geldt de afspraak dat de middelen die daardoor al dan niet vrijkomen, mogen worden aangewend binnen het budget. Daar kan dus meer theoretische winst worden geboekt dan bij de pool of andere sectoren.

Het gerucht doet de ronde dat de minister de studentenvoorzieningen op associatieniveau verder zou willen blijven organiseren. Het is raar dat een student onderwijs volgt bij een associatie A in eenzelfde stad als associatie B, en dat de studentenvoorzieningen op een totaal andere wijze zijn georganiseerd. Het kan toch niet dat in de Alma in Leuven een student van de universiteit X betaalt, een student van de associatie met KUL ook X betaalt en een andere student Y. Spontane samenwerkingsverbanden zijn mogelijk, maar op het terrein liggen die zeer gevoelig. Het is zinvol om daar eens naar te kijken.

De minister-president, de regering en het parlement hebben gezegd in het regeerakkoord dat men het hoger onderwijs, het LUC en de tUL, meeneemt in een nieuw Limburgplan. Als de beleidsnota op dat vlak niet wordt aangepast, dient de heer Van Baelen zich op een of ander vlak te onthouden. Hij weet nog niet waar. Hij is het voor een deel eens met de uitspraak 'geen regionaal geïnspireerde profileratie', maar dat legt een beperking op een aantal mogelijkheden die er wel zijn vanuit een Europees perspectief. Europa wil financieel sterk de nadruk gaan leggen op grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden, de uitbouw van transnationale samenwerkingsverbanden tussen opleidingsinstituten en hoger onderwijs. Het zou spijtig zijn als Vlaanderen daaraan geen aandacht besteedt.

Mevrouw *Cathy Berx* stelt dat de CD&V-fractie het grootste belang hecht dat er wettelijk heel

snel werk wordt gemaakt van de eenmalige financiële injectie voor de hogescholen. Die hogescholen moeten snel duidelijkheid krijgen wanneer ze welk financieel bedrag mogen verwachten. In de beleidsnota staan een aantal aanzetten. Zo staat er dat het voorafgaand moet zijn aan het nieuwe financieringsmechanisme. De timing daarvoor is 2007. Dat is nog twee jaar. De vraag is vooral of in de meerjarenplanning meer duidelijkheid kan komen over welk bedrag en of er een aanzet kan zijn voor een groter bedrag in 2005.

Er is ook gewezen op het feit dat de financiële krapte voor de hogescholen leidt tot oneigenlijk gebruik van een aantal middelen voor sociale voorzieningen. Mevrouw Berx vangt hetzelfde op over het oneigenlijke gebruik van middelen voor de academisering van hogeschoolopleidingen. Wat de eenmalige injectie betreft stelt de minister in de beleidsnota dat hij zich zal baseren op de stijging van de studentenaantallen sinds 1990 en op een aantal andere parameters. De vraag is welke parameters dat zijn. Dat is een vrij vage formulering. Kan dat concreter worden gemaakt? Zal er rekening worden gehouden met de desindexatie, de niet compensatie voor de beursstudenten of bijna beursstudenten en de gestegen werkdruk, naast uiteraard de stijgende studentenaantallen?

Er wordt ook verwezen naar een aantal afspraken die worden gemaakt over de besteding van die middelen. Is dat nodig? Mogen de hogescholen voor een deel niet zelf bepalen hoe ze de middelen verder gaan aanwenden? Is het al duidelijk waarvoor de middelen zouden moeten worden aangewend? Wat betreft het nieuwe financieringsmechanisme voor het hoger onderwijs is er nog veel onduidelijkheid. Het uitgangspunt wordt wel aangegeven: het moet een systeem worden dat eenvoudig en transparant is. Veel meer aanduiding wordt er niet gegeven. Wel wordt een vrij exhaustieve opsomming gegeven van alle punten die in de discussie verder aan bod moeten komen; de mate waarin rekening moet worden gehouden met input- en outputindicatoren, combinatie van vaste en variabele financiering, flexibilisering, gelijkschakeling, sociale toelage, investeringskredieten en publieke verantwoording, de inschrijvingsgelden. Kan de minister al een indicatie geven van de richting die hij uitwil? Is er al overleg met de hogescholen en de universiteiten? VLIR en Vlhora hebben al een advies gegeven. Is er al meer duidelijkheid? Wat doet de minister met de adviezen?

Het verontrust mevrouw Berx dat de beleidsnota heel voorzichtig is over het inschrijvingsgeld. Zo staat er: “We zullen proberen de verschillen in inschrijvingsgeld die de instellingen ontvangen voor beursstudenten en niet-beursstudenten weg te werken. Er zal worden onderzocht op welke manier instellingen met een relatief groot aandeel aan beursstudenten hiervoor kunnen worden gecompenseerd.”. Volgens de spreekster zullen de instellingen een bepaald – wellicht hoog – aantal beursstudenten moeten hebben vooraleer ze een compensatie ontvangen. Ze vindt dat onverenigbaar met het grote belang dat gelijke kansen krijgen in het onderwijsbeleid. Zo pleit de minister in zijn beleidsnota ervoor hogescholen en universiteiten aan te moedigen om kansarmen te bereiken.

Voorts betreurt mevrouw Berx het dat de beleidsnota weinig zegt over studiebeurzen en financiering van hogere studies. De dienst Studietoelagen houdt rekening met de gezinssituatie bij het toekennen van studietoelages in het secundair onderwijs. De spreekster vraagt of dat ook voor het hoger onderwijs mogelijk is. Omdat het niet vanzelfsprekend zal zijn om de studietoelage automatisch toe te kennen, stelt de spreekster voor bepaalde gegevens maar één keer meer op te vragen.

Ten slotte vraagt zij de minister om de volgende zin te verduidelijken: “De basisfinanciering van de onderzoekscomponent die de universiteiten in hun werkingsuitkering ontvangen, moet eveneens worden geïntegreerd en uitgebreid naar de tweecycli-opleidingen die in een academiseringsproces zitten.”. Moeten de universiteiten hun basisfinanciering gedeeltelijk doorgeven aan de hogescholen binnen hun associatie? Of zal het totale budget verhogen zodat ook hogescholen een basisfinanciering voor de onderzoekscomponent ontvangen?

Mevrouw *Kathleen Helsen* waardeert het idee om de internaten gelijk te financieren ongeacht het net waartoe ze behoren. Internaten in het buitengewoon onderwijs werken 365 dagen. Zal het departement Onderwijs de volledige financiering op zich nemen? Zal dat leiden tot een vermindering van de werking?

De internaten van het buitengewoon onderwijs moeten hun plaats zoeken in een netwerk van

gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. Zullen die voorzieningen patiënten kunnen doorverwijzen naar een internaat? Zullen de internaten gesubsidieerd worden afhankelijk van leerlingenkenmerken?

De heer *Luc Martens* vindt het positief dat minister Vandenbroucke bereid is het Polder- en Tivoli-akkoord correct uit te voeren. Zijn fractie is bereid mee te zoeken naar een nieuw financieringssysteem, maar wijst op het belang van twee zaken: de behoeften van de jongeren moeten goed ingeschat worden en de vrije keuze gegarandeerd. Vervolgens waarschuwt de spreker ervoor geen fetisj te maken van de kosteloosheid. Het Polder- en Tivoli-akkoord uitvoeren en een nieuw financieringssysteem invoeren, zijn al een grote stap vooruit. Hij pleit ervoor de kosteloosheid met enige omzichtigheid na te streven. Voor het overige gaat hij akkoord met de opmerkingen van de andere sprekers.

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck* vraagt waarom eerst het zesde leerjaar kosteloos gemaakt zal worden. Zij denkt dat het budgettair gezien eenvoudiger zou zijn in het kleuteronderwijs te beginnen.

Voorafgaand benadrukt de spreker dat zij voorstander is van kostenbeheersing in het secundair onderwijs. De maximumfactuur in het secundair onderwijs zet volgens haar echter de deur open voor nieuwe financieringsstromen. Allerhande vriendenclubs en bonden zullen gegoede scholen van extra middelen voorzien. De huidige toestand is echter onaanvaardbaar. Recent heeft zij vernomen dat een niet nader genoemde school in het kader van een project tijdens de lesuren gaat skiën met dertien leerlingen en zeven begeleiders. Zij wijst erop dat normaal functionerende scholen de factuur bespreken met de participatieraad.

De heer *Kris Van Dijck* vindt dat de eindtermen en ontwikkelingsdoelen in het basisonderwijs op termijn kosteloos behaald moeten worden. ‘Kunnen skiën’ is geen eindterm. Hij staat achter de minister: kosteloosheid moet trapsgewijs ingevoerd worden. Er is gekozen om te beginnen in het zesde leerjaar omdat uit enquêtes bleek dat het zesde leerjaar duurder is dan het eerste.

– *antwoord van de minister*

a) leerplichtonderwijs

De *minister* antwoordt dat er over het nieuwe financieringssysteem voor het leerplichtonderwijs tijdens deze regeerperiode nog ruimschoots gedebatteerd zal worden. Daarom wil de minister zich nu beperken tot de tussenkomsten van mevrouw Helsen en de heer Sannen over de financiering van internaten.

Wat de internaten van het gewoon onderwijs betreft, zegt de minister dat het de bedoeling is de verschillen in de financiering tussen de internaten van het gemeenschapsonderwijs en de internaten van het gesubsidieerd onderwijs weg te werken. Hij zal de logica van het nieuwe financieringssysteem voor het leerplichtonderwijs doortrekken naar de internaten van het gewoon onderwijs.

Wat de internaten in het buitengewoon onderwijs betreft, vroeg ook de VLOR in haar advies naar duidelijkheid over de plaats van de internaten. De minister verwijst hiervoor naar het regeerakkoord waarin staat dat de gelijke financiering van elk kind met dezelfde noden moet bewerkstelligd worden. Daarom zal in overleg met Welzijn worden nagegaan hoe de internaatsvoorzieningen die nu door Welzijn worden gefinancierd, binnen Onderwijs een aangepaste omkadering en financiering kunnen krijgen.

De minister is zich ervan bewust dat de situatie van de internaatsvoorzieningen die momenteel gesubsidieerd worden door Welzijn zeer complex is. Daarom kan hij op dit ogenblik geen antwoord geven op de vraag hoe dit concreet zal gebeuren. De gesprekken met Welzijn zullen gevoerd worden over onder andere de rol die de internaatsvoorzieningen van het buitengewoon onderwijs moeten opnemen in het netwerk van gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. Die gesprekken zijn nu nog niet opgestart.

b) hoger onderwijs

(buitenlandse financieringssystemen)

Betreffende het hoger onderwijs wilde mevrouw Berx meer duidelijkheid over het onderzoek met

betrekking tot diverse buitenlandse financieringssystemen en de discussies die hierover gevoerd worden. Tevens stelde zij een vraag ter verduidelijking van een paragraaf op pagina 63. De minister citeert deze paragraaf: "De basisfinanciering van de onderzoekscomponent die de universiteiten in hun werkingsuitkeringen ontvangen, moet eveneens worden geïntegreerd en uitgebreid naar de tweecycli-opleidingen die in een academiseringsproces zitten.".

(eenmalige injectie hogescholen)

De minister herinnert vervolgens aan de vragen over de eenmalige injectie in de hogescholen: over de timing, de grootteorde en de parameters. De minister wil de discussie over de eenmalige injectie op de tafel van de Vlaamse Regering brengen bij de opmaak van de meerjarenbegroting. Dat is ook de afspraak waartoe hij zich in de cao I-hoger onderwijs heeft geëngageerd. De administratie heeft simulaties uitgevoerd met de relevante parameters en hun effecten, zoals studentenstijging, indexering, enzovoort. Ook de compensatie voor niet-ontvangsten bij inschrijvingsgelden beursstudenten zal worden meegenomen. De minister spreekt zich momenteel nog niet uit over de weging van deze parameters, noch over de precieze timing van de injectie.

(rationalisatie van de instellingen en opleidingen hoger onderwijs)

Over het nieuwe financieringssysteem voor het hoger onderwijs moet eveneens nog veel overleg gebeuren. Op dit moment kan de minister antwoorden dat de administratie een aantal pro's en contra's op een aantal mogelijke scenario's formuleerde, op basis van een analyse van de diverse buitenlandse financieringsmechanismen die zij uitvoerde. De VLIR, Vlhora en VVS hebben inmiddels reeds hun advies geformuleerd op de verschillende denksporen die in dat document vermeld zijn. Er zullen nu een aantal discussies worden opgestart waarin onder meer de discussiepunten vermeld in de beleidsnota, moeten uitgeklaard worden en een voorstel van nieuw financieringssysteem moet worden uitgewerkt. Hiervoor zal nog voor eind februari een werkgroep opgericht worden, die, naast afgevaardigden van VLIR en Vlhora, ook vertegenwoordigers van de SERV, de studenten, de vakorganisaties en de overheid zal omvatten. Die discussie zal de vraag over de verdere rationalisatie van instellingen en opleidingen in Vlaanderen niet kunnen ontwijken. De heer Van Baelen en de heer Sannen maakten tijdens de vorige commissievergadering daarbij reeds een aantal kanttekeningen. De minister is voorstander van een rationalisatie via incentives, zowel in positieve als negatieve zin. De rationalisatie van de opleidingen zal voor een deel gebeuren op associatieniveau. Alle associaties denken momenteel na hoe de overlap voor een deel kan weggewerkt worden. Men moet daarbij vooral kijken naar het niveau van de masteropleidingen. Instellingen zouden afspraken moeten maken over hun afstudeerrichtingen en ervoor zorgen dat deze meer gekoppeld worden aan hun (onderzoeks) zwaartepunten. Misschien moet men ook nadenken over het inbouwen van incentives die de bundeling van expertise stimuleren in interuniversitaire opleidingen.

(onderzoeksgelden)

Wat de onderzoeksgelden betreft, kan de minister mevrouw Berx nu al verzekeren dat het niet de bedoeling is dat de universiteiten een deel van hun basisfinanciering aan de associaties moeten afstaan. De hogescholen krijgen momenteel academiseringsmiddelen die onder andere voor een grotere verwevenheid van de tweecycli-opleidingen met het wetenschappelijk onderzoek moeten zorgen. De academisering van de hogeschoolopleidingen van twee cycli wordt dus gefinancierd met extra middelen. Momenteel zijn dit middelen die op de begroting op aparte basisallocaties zijn ingeschreven, maar vanaf 2007 geïntegreerd worden in het nieuwe financieringssysteem. Als men de klemtoon wil leggen op academisering, moet men met de nodige extra middelen over de brug komen.

Over de financiële injectie voor de hogescholen kan de minister momenteel geen concreet antwoord geven, omdat dit deel uitmaakt van de lopende onderhandelingen rond cao II voor het hoger onderwijs en de meerjarenplanning voor de begroting van de Vlaamse Regering.

c) studietoelagen en sociale voorzieningen

Op een aantal concrete vragen over studiefinanciering en sociale voorzieningen moet de minister het antwoord op dit moment schuldig blijven. Zo kaartte mevrouw Berx de problematiek van de inschrijvingsgelden en de studiebeurzen in het hoger onderwijs aan. Op dit moment circuleren er

nog geen concrete voorstellen over studiefinanciering in het hoger onderwijs en ook niet over sociale voorzieningen.

Verschillende commissieleden vroegen verduidelijkingen over de plannen met betrekking tot de studentenvoorzieningen. De minister verwijst hiervoor naar het decreet van 30 april 2004, dat – zoals in de beleidsnota staat – zal worden uitgevoerd. Dit decreet geeft via de beheersovereenkomsten met de universiteiten en de SOVO's een stimulans tot regionale samenwerking, zodanig dat men een regionale gelijkvormigheid krijgt in het aanbod van sociale voorzieningen. Momenteel wordt gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering van het decreet. De afbakening van de regio's maakt daar deel van uit.

2.3. Beleidsvoerend vermogen van scholen versterken

De heer *Kris Van Dijck* is het niet eens met de volgende passage uit de beleidsnota: "We zijn ervan overtuigd dat een gezamenlijk personeelsbeleid als een stimulans kan worden ervaren om binnen een scholengemeenschap samen te werken.". Het gemeenschappelijk personeelsbeleid is vaak een reden om niet netoverschrijdend samen te werken in het basisonderwijs. Het zijn vaak scholen die zich niet in elkaars buurt bevinden die een gezamenlijk personeelsbeleid voeren. Daardoor is gemeenschappelijk gebruik van infrastructuur uitgesloten.

Hij illustreert zijn uitspraak met een simpel voorbeeld. In zijn gemeente liggen de gemeentelijke, vrije en gemeenschapsbasisschool in een straal van 300 meter. Toch is er geen samenwerkingsverband terwijl onder meer de infrastructuur gemakkelijk gedeeld kan worden. Dat gebeurt niet omdat de scholen netgebonden blijven werken. Men verklaart dat door de autonomie van het personeelsbeleid. Dat beperkt dus soms de kansen op samenwerking.

De heer *Ludo Sannen* bevestigt de problemen van de scholengemeenschappen in het basisonderwijs. Hij pleit er wel voor om aan de secundaire scholengemeenschappen dezelfde bevoegdheden toe te kennen als aan de scholen zelf. Nu wordt fuseren van scholengemeenschappen tot één school bestraft door minder omkadering en personeel. Dat kan opgelost worden door scholengemeenschappen gelijke bevoegdheden als scholen toe te kennen. Efficiënt beleid mag de samenwerking of zelfs samensmelting van scholen niet bestraffen.

Volgens de heer Sannen staat in de beleidsnota terecht dat de financiering transparant moet zijn. Hij vindt echter dat de koepels niet of in elk geval niet rechtstreeks door de overheid gefinancierd moeten worden. De scholen zouden de koepels moeten financieren. Daarvoor moeten ze natuurlijk de middelen krijgen. Zo kunnen ze gemakkelijker eigen woordvoerders en serviceorganen kiezen. Scholen moeten de kans krijgen om zelf een koepelorganisatie op te richten of bij een andere koepel aan te sluiten. Dat gebeurt nu al in het vrije onderwijs.

Participatie mag niet alleen gezien worden als een mogelijkheid om het schoolbeleid te verbeteren maar ook als garantie voor de leraren. In de beleidsnota is er dikwijls sprake van meer autonomie. Grotere autonomie moet gepaard gaan met meer inspraakmogelijkheden van het personeel. Dat is essentieel om conflicten te vermijden en de steun van de vakverenigingen te krijgen.

De heer *Luc Martens* denkt dat de huidige regeling over de basisscholengemeenschappen tot een aantal ontsporingen leidt. Bepaalde scholen, zeker uit het gemeentelijk onderwijs, moeten hemel en aarde bewegen om voldoende schaalgrootte te bereiken. Dat is niet goed voor de leerlingen en de leerkrachten. In Deerlijk werkten gemeentelijk en vrij onderwijs voorheen goed samen. Door het decreet werd die samenwerking verbroken, waardoor beide in moeilijkheden kwamen. Dat kan niet de bedoeling zijn van de decreetgever. Samenwerking moet gestimuleerd worden, maar het minimumniveau moet gemoduleerd worden. Het vergt enig denkwerk opdat samenwerking de organisaties en de kinderen dient.

De heer Martens is ook niet voor een financiering van de koepels. Hij is er wel van overtuigd dat scholen een orgaan nodig hebben dat op een hoger niveau hun belangen verdedigt en begeleiding biedt. De bestaande koepelorganisaties werken niet allemaal onder dezelfde voorwaarden, deels omdat ze hun opdracht anders definieren. Sommige koepelorganisaties zijn niet alleen belangenorganisaties maar ook deels inrichtende macht. Vooreerst moet duidelijk gemaakt worden

wat de taken van de koepelorganisaties zijn. Ook de visie over de inrichtende machten moet bepaald worden. Door de complexiteit en de schaalvergroting vergroot de druk op de inrichtende machten. Door de fusies moeten de leden en de voorzitter van de inrichtende macht over tal van competenties beschikken, tenzij ze enkel de beslissingen van een directeur moeten legitimeren. Het zijn daarenboven vaak vrijwilligers. Zij moeten ook gesteund worden.

Hij is dus ook voorstander van een bottom-up beweging maar de voorwaarden moeten voor alle organisaties gelijk zijn. De indirecte oplossingswegen die scholen gebruiken voor feitelijke problemen moeten onderzocht worden. Vooreerst moeten de scholen verantwoordelijkheid krijgen. Misschien heeft de overheid ook behoefte aan gesprekspartners voor een aantal aspecten en dan kan zij middelen geven aan de koepelorganisaties. Het zal dan gaan over aanvullende, transparante en vergelijkbare middelen.

De heer *Gilbert Van Baelen* vindt de uitspraken van de heer Martens over de basisscholengemeenschappen niet onbelangrijk. Dat creëert een opening. De datum in de beleidsnota kan ook vragen oproepen, vooral omdat de minister een aantal omgevingsfactoren op een open en rustige manier met de actoren wil bespreken. Het zijn die factoren die een aantal ontwikkelingen hebben veroorzaakt die niemand, noch de toenmalige meerderheid, noch de grootste oppositiepartij, voor ogen had. Nu is er een kans om een en ander recht te zetten.

De minister heeft het over de betrokkenheid van het middenveld en de plaats en de rol van de koepels. Dat is volgens hem een essentieel aspect en hij is aangenaam verrast over de klemtonen die de heer Martens dienaangaande legde. Hij is het eens met de wijze waarop op het niveau van de school of scholengemeenschap het beleidsvermogen kan ondersteund worden. Hij denkt ook dat een goede definitie van de plaats en de rol van de koepels nodig is zodat het onderscheid met de plaats en de rol van de pedagogische begeleidingsdiensten duidelijk wordt. Volgens de spreker is er geen onderscheid. Dat heeft ook te maken met de autonomie en de noodzakelijke voorwaarden daarvoor. Voor de VLD-fractie zijn gelijke kansen en participatie essentiële elementen.

De minister stelt zich volgens de heer Van Baelen terecht terughoudend op over de plaats en de rol van de actoren. In het verleden kwamen de diverse betrokken partijen tot de unanieme conclusie dat de pedagogische begeleidingsdiensten niet meer moesten gefinancierd worden. Deze middelen zouden naar de scholen moeten gaan die deze dan autonoom kunnen besteden. Dat maakt een vraaggestuurde werking mogelijk. Het is goed om vanuit de school of de scholengemeenschap de plaats van de andere actoren te beoordelen.

Inrichtende machten doen afstand van een aantal rechten om zich door anderen te laten verdedigen. Op een bepaald moment is artikel 5 van de Schoolpactwet geschrapt en hebben we zelf gepleit voor een herinvoering ervan. Daarom is hij het eens met de beleidsnota waarin staat dat inrichtende machten betrokken moeten kunnen worden bij die aspecten van onderhandelingen over cao's die hen rechtstreeks aanbelangen. Het mag niet bij informele raadplegingen blijven.

De heer Van Baelen pleit voor duidelijkheid. De betekenis van autonomie, betrokkenheid van het middenveld, en de plaats en de rol van de koepels moet uitgeklaard worden, vanuit een open benadering en uitgaande van de scholengemeenschap.

Volgens de heer *Jef Tavernier* moet men basisscholen niet verplichten zich te beperken tot een bepaald net voor de vorming van scholengemeenschappen. Belangrijk daarbij is dat de regelgeving kijkt of een school ook los van een koepel kan functioneren. Een grotere beleidsautonomie van scholen kan voor hem alleen gepaard gaan met een grotere participatie in de school zelf. Tot slot is de spreker wat ongerust omdat de minister stelt dat de steunpunten en expertisecentra op de eerste plaats een rol spelen voor de begeleidingsdiensten. Voor de spreker is het rechtstreeks contact tussen de steunpunten en de scholen of groepen die in die scholen participeren, enorm belangrijk. Als men zegt dat de expertisecentra inzake participatie ook kwetsbare groepen zouden moeten bereiken die niet automatisch bij het beleid van een school betrokken worden, moeten die dan bijvoorbeeld ook niet de participatie van gehandicaptengroepen in een school ondersteunen?

De heer *Gilbert Van Baelen* vindt dat laatste punt zeer belangrijk. Hij leest dat steunpunten en

expertisecentra zich op de eerste plaats moeten richten op de begeleidingsdiensten. Tegelijkertijd moet er een zorgcontinuüm gewaarborgd worden. Wat doet men dan met vzw's als Dies-lektikus, die geen deel uitmaken van een steunpunt of expertisecentrum? De minister schrijft dat er een nieuwe en overkoepelende ondersteuningsstructuur dient ingevoerd te worden. Wie of wat zal daar deel van uitmaken? Moet die al de bestaande steunpunten of ondersteuningselementen omvatten? Gaat men die dan ook financieren? Gaat men dat in kaart brengen? Bovendien ontstaan op het terrein soms spontaan privé-initiatieven die uitgroeien tot een steunpunt met een zeer specifieke benadering. Als de pedagogische begeleidingsdiensten voor dat alles als aanspreekpunt moeten fungeren, zal alles aanbodgericht zijn en weinig vraaggericht.

– *antwoord van de minister*

a) koepels en ondersteuningsstructuur

Over de rol van de koepels en de wijze waarop die gefinancierd moeten worden, heeft de *minister* tijdens de vorige vergadering zeer diverse meningen gehoord. Het is in elk geval nodig de rol van de koepels te onderkennen en die dan ook goed af te bakenen. De voorwaarden waaronder de koepels een vorm van financiering kunnen ontvangen, moeten daarom worden verduidelijkt. Daarbij zal een onderscheid moeten gemaakt worden tussen taken als belangenverdediging en dienstverlening enerzijds en specifieke pedagogische taken, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van leerplannen, anderzijds. Als voor bepaalde taken financiering aangewezen is, zal die in ieder geval moeten worden gekoppeld aan welbepaalde doelstellingen. Het debat hierover moet evenwel nog gevoerd worden.

Ook over de ondersteuningsstructuur moet het debat nog worden opgestart. Het moet evenwel duidelijk zijn dat de discussie over de ondersteuningsstructuur los staat van deze over de koepels. Het is geenszins de bedoeling om tijdens de voorbereiding van het ondersteuningsdecreet het debat over de koepels te voeren.

Met de ondersteuningsstructuur wil de minister een betere afstemming tussen en coördinatie van de pedagogische begeleidingsdiensten en netgebonden nascholingscentra realiseren en eveneens meer afstemming met de lerarenopleiding en de CLB's. Daarnaast kan er een platform worden gecreëerd waar allerlei steunpunten en de pedagogische begeleidingsdiensten tot afstemming kunnen komen en afspraken kunnen maken. Uiteindelijk moet heel die operatie resulteren in een betere ondersteuning van de scholen door deze optimaal af te stemmen op datgene wat scholen nodig hebben. Met de mensen van de administratie, van het kabinet, een aantal wetenschappers, en de verantwoordelijke voor het PISA-onderzoek, de heer Schleigel, is er een interne brainstorming geweest. Het is duidelijk dat succesvolle onderwijssystemen een goed uitgebouwde ondersteuningsstructuur hebben met een goede relatie met de scholen. Volgens de heer Schleigel interioriseren succesvolle onderwijssystemen de ondersteuningsstructuur, maar dat is een optie. Het debat daarover is belangrijk en er moet ook nagegaan worden wat er in de andere landen op dat vlak gebeurt. De minister heeft terzake nog geen knopen doorgehakt.

b) samenwerking tussen onderwijsinstellingen

Wat betreft de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, hadden diverse vragen over het beleidsvoerend vermogen betrekking op de timing en de bevoegdheden van de scholengemeenschappen. Ook in het VLOR-advies wordt in ruime mate aandacht besteed aan de passage in de beleidsnota waar grotere bestuurskracht door ondersteuning van verdere uitbouw van de scholengemeenschappen wordt vooropgesteld. De minister stelt voor dat hij op deze vragen zal ingaan bij de behandeling van de parlementaire vraag die de heer Martens hierover heeft ingediend (*Parl. St.* Hand. 2004-05, nr 119-OND 10, 24 februari 2005). Het is belangrijk om snel duidelijkheid te scheppen voor het veld over de timing met betrekking tot de vorming van scholengemeenschappen. De evoluties op het niveau van de scholengemeenschappen, moeten nu duidelijk worden gemaakt zodanig dat iedereen weet waar hij aan toe is.

c) associaties hoger onderwijs – volwassenenonderwijs

Wat betreft de associaties hoger onderwijs-volwassenenonderwijs is er volgens de minister bij de parlementsleden verwarring over de terminologie. Ook de VLOR verwijst in zijn advies op mogelijke begripsverwarring wanneer men in de beleidsnota

spreekt over associaties in het volwassenen- en hoger onderwijs. Het is inderdaad zo dat de term associatie voor het volwassenenonderwijs correct is, maar ongelukkig gekozen. Dit omdat deze term al gebruikt wordt voor het hoger onderwijs, maar een andere lading dekt.

De associaties in het volwassenenonderwijs zullen op basis van een voorlopige conceptnota sterk aangemoedigde samenwerkingsverbanden zijn van centra volwassenenonderwijs en telkens één centrum basiseducatie, waarbinnen een aantal gemeenschappelijke taken en opdrachten moeten opgenomen worden. Er bestaat een overzicht, maar dat is nog voorbarig. De samenwerking zal netoverschrijdend zijn en zal regionaal georganiseerd worden. Er kunnen dus geen associaties buiten de regio's heen gevormd worden. Op dit ogenblik zijn er 13 samenwerkingsverbanden gelijk aan de vroegere STC-regio's. Dat zal nog licht gewijzigd worden, bijvoorbeeld in Limburg waar men twee samenwerkingsverbanden wil organiseren. Er is nog geen andere naam voor die associaties gevonden.

2.4. Loopbaan van leraren

De bespreking van het deel 'Loopbaan van leraren' wordt op een latere datum besproken in samenhang met het aangekondigde ontwerp van decreet betreffende de lerarenopleiding.

3. Het onderwijsbeleid verbreden en verdiepen.

De heer *Ludo Sannen* snijdt het punt 3.5.2. van dit deel aan: het islamonderricht. Het is de taak van het onderwijs om leraren op te leiden. Een opleiding tot islamleraar bestaat vandaag alleen aan de Brusselse Erasmushogeschool. De heer Sannen heeft er geen probleem mee om dat aanbod te verruimen. Maar de opleiding van imams behoort niet tot de taak van Onderwijs. Onderwijs leidt ook geen priesters op. Het is de Conferentie van de Belgische bisschoppen die bepaalt waaraan iemand moet voldoen om priester te kunnen worden: ofwel organiseert die zelf opleidingen ofwel moeten de aspirant-priesters een opleiding aan bijvoorbeeld de Leuvense theologiefaculteit volgen. Het zal dus ook de Moslimexecutieve zijn die bepaalt waaraan een imam moet voldoen.

Onderwijs moet wel zorgen voor een voldoende aanbod op academisch niveau van islamtheologie of islamgodsdienstwetenschappen. Er moet in Vlaanderen een theologisch-theoretisch denken over de islam ontwikkeld worden. Naar analogie met de theologische faculteit rooms-katholieke godsdienst in Leuven, de protestantse faculteit of de richting moraalwetenschappen voor de vrijzinnigen, moet er een centrum voor islamtheologie ontstaan. Dat is voor de executieve interessant omdat ze haar toekomstige imams op die manier een basis kan geven van theologisch inzicht. Bovendien is dat nodig om een lerarenopleiding te stofferen. De heer Sannen wil dat het departement Onderwijs met een bestaande universiteit gaat onderhandelen om dat te organiseren. Dat laatste is belangrijk omdat, met het oog op een Europese islam, de studenten van een dergelijke opleiding ook voldoende ingebed worden in het filosofisch, sociologisch en psychologisch denken dat aanwezig is. De Vrije Universiteit van Amsterdam start binnenkort met een masteropleiding in islamtheologie. Dat vindt de heer Sannen een geweldige kans. Vlaanderen is immers een kleine regio met een beperkte kritische massa. Als een Vlaamse universiteit een centrum voor islamtheologie opricht, moet ze dat doen in samenspraak met een Nederlandse universiteit, vooral om professoren te kunnen uitwisselen. Dat zorgt voor een wederzijdse bevruchting van wetenschappelijk werk. Hij is blij dat ook de rector van Antwerpen die mogelijkheid ziet, alleen schuift die het idee wat te ver naar de toekomst vooruit.

Mevrouw *Marie-Rose Morel* is het tot op een zekere hoogte eens met de heer Sannen. Ze meent dat er begripsverwarring is rond het woord imam. Ze staat achter het organiseren van een opleiding voor de lesgevers. Voor de imam die voorgaat in de moskee is ze het eens met de stelling van de heer Sannen dat de overheid ook de priesters niet opleidt. De overheid moet zich daarmee niet bemoeien. Over de universiteit van Antwerpen heeft ze andere geluiden gehoord. In de pers worden veel dingen door elkaar gehaald.

Op bladzijde 137 leest ze dat er een oplossing moet worden gezocht voor imams voor wie het niveau van het erkend hoger onderwijs niet haalbaar is. Ze veronderstelt dat de minister daarmee de imams bedoelt die in moskeeën voorgaan en niet de onderwijsmensen. Ook sommige priesters hebben alleen een kerkelijk diploma. Ze denkt dat dat niet de taak is van de overheid. Zo bekomt men een systeem met twee snelheden. Het is blijkbaar de bedoeling dat diegenen die een bepaald

niveau niet aankunnen een ander diploma krijgen. Ze wil weten wat de minister daarmee bedoelt.

Mevrouw Morel zegt dat de opvatting van het Vlaams Belang verschilt naargelang het gaat om een imam in het onderwijs of om een imam in de moskee. De heer Sannen spreekt van een leraar in het onderwijs. Volgens mevrouw Morel staat dat niet in de nota.

De heer *Gilbert Van Baelen* is blij dat de rol van het basisonderwijs in de beleidsnota uitgebreider aan bod komt dan in de discussienota. Er wordt een horizontale benadering gehanteerd.

De minister is voorstander van onderwijsopbouwwerk. Is dat hetzelfde als het schoolopbouwwerk waarover men het vroeger had? Het schoolopbouwwerk binnen het SIF werd door de lokale besturen afgebouwd omdat er een geïntegreerde financiering kwam via het Gemeentefonds. De LOP's (lokale overlegplatforms) zijn niet overal actief, maar vaak zijn ze wel actief waar ze het meest nodig zijn. Kunnen die LOP's gezien worden als een coördinator tussen verschillende actoren waaronder het onderwijs? Hoe ziet men de rol van de lokale besturen? Opbouwwerk houdt verband met een afgebakende wijk of buurt.

De minister geeft indirect een belangrijke plaats aan de Canon cultuurcel. Wat gebeurt er met het Steunpunt cultuur-onderwijs? Moet men uit de kritiek van het Rekenhof besluiten dat er een decreet DKO op komst is? Vroeger werkte het DKO via projecten aan gelijke onderwijskansen. Wat is de visie op deze projecten op middellange termijn? Bij de burgerschapsvorming hecht hij veel belang aan participatie. Er werden tal van definities gegeven van een brede school. Wat is de betekenis van het ondersteuningsfonds? Op andere punten is men bezig met ontkleuren en hier zou men een beetje gaan kleuren. Hij is daar niet a priori tegen, maar voor bepaalde doelstellingen moet men toch naar een ander niveau.

Luc Huyse zegt dat de democratisering van het hoger onderwijs een beetje stilgevallen is. Dat geldt voor de instroom en voor het bereiken van nieuwe doelgroepen. Een van de doelstellingen van het flexibiliseringsdecreet is net het bereiken van nieuwe doelgroepen.

Studiekeuze, begeleiding en oriëntatie zijn essentiële elementen. Misschien was er hiervoor iets te weinig aandacht de voorbije decennia. Ouders zijn op dit vlak vaak belangrijker dan CLB's. De overheid moet haar visie op deze kwestie bepalen.

De *minister* vraagt of de heer Van Baelen het eens is met zijn standpunt over deze kwestie. Op een bepaald ogenblik veronderstelde men dat experts van buiten de school in staat zijn om de leerling te adviseren bij zijn studiekeuze. Later gaf men er de voorkeur aan de leerlingen binnen het schoolgebeuren zelf de bekwaamheid bij te brengen om keuzes te maken. Het schoolteam wordt bij het uitwerken van deze opdracht geholpen door het CLB. Dat model bestaat pas sinds 2000, wat misschien niet lang genoeg is om het echt te beoordelen. Hij veronderstelt dat de commissieleden als kenners van het onderwijsterrein hiervan op zijn minst een anekdotische evaluatie kunnen maken. Hij pleit niet voor een terugkeer van het oude model. Het is niet makkelijk individuele adviezen te geven en in de toekomst wordt dat wellicht nog moeilijker. Het maken van goede keuzes is een sleutel voor veel elementen in deze beleidsnota.

De bachelor-masterstructuur wordt gezien als een opportuniteit om het watervalsysteem in het hoger onderwijs af te zwakken. Dat is echter alleen maar waar als jonge mensen leren om goede keuzes te maken. De minister wil weten of de hervorming van het CLB-decreet volgens de heer Van Baelen heeft geleid tot een vermindering van de oriënterende rol. In dat geval wil hij graag suggesties voor mogelijke oplossingen.

De heer *Gilbert Van Baelen* is het eens met de minister dat de keuzemomenten essentieel zijn voor de jongeren. De autoriteit waarmee de CLB's kunnen optreden, is niet dezelfde als vroeger. Ooit heeft hij aan een vertegenwoordiger van de CLB's gesuggereerd dat deze sector zou moeten worden afgeschaft en geïntegreerd in de scholen. Dat betekent niet dat een tweede lijn overbodig is, wel dat de leraren de eerste mentoren zijn op het vlak van studiebegeleiding en studieoriëntering. Op de keuzemomenten van jongeren zouden leraren op een objectieve manier moeten kunnen inschatten wat de jongere kan en wat niet. Het is niet slecht dat een derde een oordeel velt, dat is de oriëntering. Er zijn een aantal testen mogelijk. De begeleiding is echter een andere zaak.

Bij hogescholen en universiteiten is de begeleiding van studenten de laatste jaren wel verbeterd. Binnen de associaties zal men een student makkelijk oriënteren naar een andere opleiding. Vroeger was het spanningsveld tussen de hogescholen en de universiteiten groter. De afhakers probeert men weer op te vissen, onder meer met het flexibiliseringsdecreet. Ondertussen is er wel wat tijd verloren gegaan en moeten de betrokkenen de moed hebben om de draad weer op te nemen.

Bij de uitstroom van het hoger onderwijs doet de minister een aanbod voor een academische loopbaan. Het gaat niet om een echte onderzoeksmaster, maar om dertig studiepunten op dit vlak.

Mevrouw *Kathleen Helsen* is geen voorstander van een terugkeer naar het verleden. Het is van belang dat scholen en CLB's hierbij samenwerken. Daarbij moet de studiekeuzegeleiding niet alleen in de derde graad plaatsvinden, maar al veel eerder. Zij moet op verschillende momenten aan bod komen. Maar het overzien van alle studierichtingen is een immens grote opdracht voor de scholen en daarom kunnen zij de hulp van de CLB's, die het hele terrein onafhankelijk overzien, goed gebruiken. Beide versterken elkaar.

De heer *Gilbert Van Baelen* wijst er op dat de verwevenheid van de CLB's binnen de koepels leidt tot sectaire studieoriëntering. In Limburg verstrekken de secundaire scholen van het vrije net geen informatie over de opleidingen binnen universiteiten en hogescholen uit andere associaties dan die van het eigen net.

Wat het wetenschappelijk onderzoek betreft, is het goed dat een onderscheid gemaakt wordt tussen de hogescholen en de universiteiten, die allebei eigen soorten onderzoek toegewezen krijgen. Maar er lijkt, zo meldt de VLIR, wel een probleem te zijn met het basis- en grensverleggend onderzoek aan sommige instellingen met een te kleine schaal of kritische massa die niet samenwerken met andere onderzoeksgroepen. In dat verband wil het lid nog weten hoe de minister aankijkt tegen de uitbouw van onderzoeksgroepen rond individuele personen in de plaats van binnen vakgroepen, zoals in het geval van de recente terugkeer van een toponderzoeker naar de KULeuven. En wat staat er precies in het rapport-van Duinen over het onderzoek aan de universiteiten? Het lid hoorde dat niet overal alles even goed schijnt te verlopen.

In verband met de studieduurverlenging wordt vaak verwezen naar andere Europese landen, die nog niet verder zouden staan dan wij en waar het debat ook nog volop bezig is. Het lid informeert in het bijzonder naar de plannen voor de wetenschappen en de biomedische wetenschappen. Overlegde hij met zijn collega's? Is er sprake van verlenging voor alle wetenschappen? Ook voor aardrijkskunde en informatica? Hoe zal die gefinancierd worden? Hij roept de uitspraak van kabinetschef Dirk Van Damme in herinnering, die zei dat er geen overheidsgeld mag gaan naar manama's. De overheid heeft volgens hem immers veeleer tot taak zo veel mogelijk mensen te begeleiden naar het masterniveau. Het lid is het daarmee eens, maar waar ligt de grens? Bestaat ook niet het risico dat studieduurverlenging voor sommige of alle wetenschappelijke richtingen verlenging elders stimuleert, met name in de humane en de sociale wetenschappen? En is de minister zinnens om in dezelfde oefening ook studieduurverkorting in psychologie en rechten onder de loep te nemen? Het is toch immers de bedoeling dat de accreditatie zorgt voor eenvormige Europese kwaliteit?

Hij wil ook van de minister weten wat hij bedoelt met accreditatie volgens opleidingsclusters. Het lid kan zich wel vinden in accreditatie volgens clusters van afstudeerrichtingen binnen één opleidingsstructuur, bijvoorbeeld handelswetenschappen, maar niet volgens clusters van opleidingen. De organisatie en het aanbod daarvan verschilt immers thans van universiteit tot universiteit. Met accreditatie op het niveau van de instelling in de plaats van het niveau van de opleiding kan hij zich akkoord verklaren van zodra de kwaliteit is gewaarborgd, met andere woorden na 2001, dus na de herkansingsoperatie, de zogeheten tweede ronde.

De spreker wijst erop dat EVC en EVK in het decreet werden opgenomen door een amendement van de meerderheid. Het doel is efficiëntie en transparantie voor de student. Tot slot werpt de heer Van Baelen nog een vraag op met betrekking tot de studieoriëntatie. Hij wijst op de toegangsexamens voor artsen en tandartsen. Komt

er een algemene, verplichte, al dan niet bindende oriëntatieproef? Het lid is ervan overtuigd dat dit de beste garantie is voor gelijke kansen.

Mevrouw *Kathleen Helsen* heeft in de nota gelezen dat de minister kiest voor een geïntegreerde aanpak met betrekking tot de leerplicht vanaf vijf jaar. Zij vraagt hem of hij bereid is te overwegen om eerst te investeren in de stimulering en de ondersteuning van de participatie van kleuters vanaf 2,5 jaar en vervolgens de efficiëntie daarvan te evalueren. Daaruit kan dan blijken of het zinvol is om de leerplicht uit te breiden.

Wat de talentontwikkeling betreft, komt er een wetenschappelijk onderzoek naar de grenzen van de draagkracht van de scholen. Het lid pleit ervoor dat men nog tijdens deze beleidsperiode een goed zicht krijgt op de draagkracht van scholen en leerkrachten in het gewoon en het buitengewoon onderwijs. De effecten van het zorgbeleid horen daar ook in thuis. Ook de leerlingenbegeleiding moet in haar totaliteit bestudeerd en geëvalueerd worden om te kunnen uitmaken waar men de scholen en de CLB's moet bijsturen.

Er wordt vooropgesteld dat de school de eerstelijnszorg verzorgt en dat de CLB's zich vooral op de tweede lijn bewegen. Dat zijn termen die vooral gebruikelijk zijn binnen de hulpverlening en daar veronderstelt dat wel het een en ander. Als men spreekt over de eerste lijn, wil dat zeggen dat de school in staat is een correcte probleemanalyse te doen bij leerlingen. De vraag is of scholen daar inderdaad toe in staat zijn en waar te maken wat in hun zorgopdracht is opgenomen. Volgens haar ervaring is dat een immens grote opdracht. Het zou prachtig zijn als dit zou kunnen binnen het huidige kader dat wordt voorzien binnen de scholen, maar mevrouw Helsen stelt zich vragen over hoever men daarmee staat. Wat de rol van de CLB's betreft is het momenteel zo dat ze de scholen moeten ondersteunen in hun zorgtaak, maar ze moeten ook expertise opbouwen op de tweede lijn. Met de mogelijkheden waarover ze momenteel beschikken, is dat geen eenvoudige opdracht. Men moet zowel op de eerste als op de tweede lijn actief zijn, een ruim aanbod voor de scholen garanderen en zeker en vast expertise opbouwen over allerlei problemen die de laatste jaren alsmaar complexer worden. Verder dienen zich steeds nieuwe problemen aan waar expertise moet voor worden opgebouwd. Het is belangrijk om dat ten gronde te bekijken en ook de evolutie op het vlak van de studiekeuzebegeleiding na te gaan. Ze is er voorstander van om deze regeerperiode te bekijken hoe deze evolutie is en hoe men daar een bijsturing moet doen. Wat betreft de CLB's is het heel belangrijk om de evolutie te bekijken van ouders en leerlingen die meer en meer rechtstreeks de stap zetten naar de CLB's en het probleem niet in eerste instantie via de school aankaarten.

Ze is het er volledig mee eens dat leren uitdagend moet blijven – in de beleidsnota wordt gesproken over het aspect 'motivatie'–, maar ze vindt het belangrijk dat er werk moet worden gemaakt van de flexibele leertrajecten en dat men vooral de mogelijkheden om daar binnen de scholen zelf rond te werken, in eerste instantie moet vooropstellen. In de beleidsnota wordt ook aangestipt om de time-outprojecten te evalueren en eventueel uit te breiden. Mevrouw Helsen is vooral bezorgd of het financieel haalbaar is om dat te doen. Het kan niet de bedoeling zijn dat er in de steden een mooi aanbod is via de time-outprojecten voor bepaalde problemen en dat er in de rest van Vlaanderen weinig aanbod is wegens de financiele haalbaarheid van de uitbreiding van dergelijke projecten.

Wat betreft de rol van de lokale overheden is het belangrijk om duidelijk te formuleren wat de rol van de lokale overheden is en wat de financiële consequenties zijn voor gemeenten en steden. Is het een haalbare kaart?

De heer *Jef Tavernier* stelt uit de beleidsnota vooral een economische arbeidsgerichte benadering vast. Het gaat over het omzetten van talenten en competenties. Men mag niet vergeten dat men te maken heeft met kinderen en jongeren. Scholen moeten inderdaad kennis overbrengen, competenties leren ontwikkelen, met de 'totale' jongeren bezig zijn die het vaak moeilijk hebben. Men kan dat niet doorschuiven naar de welzijnssector, de CLB's en allerlei gespecialiseerde instellingen of personen. De leerkrachten als dusdanig moeten voldoende ruimte hebben om op signalen van persoonsontwikkelingsproblemen in te gaan. Men mag dat niet uit het oog verliezen.

Wat betreft de schoolloopbaan blijft het probleem bestaan op welk moment men een goede keuze maakt en of men is staat is om dat te doen. Hij

vindt niet veel aanzetten omdat men structureel een aantal zaken ontwijkt. In de praktijk blijkt dat men voor heel veel zaken de studiekeuze vervroegd heeft: men moet vroeger kiezen omdat men anders een aantal zaken uitsluit. Het is heel belangrijk om niet alleen een goede studiekeuze te maken, maar ook dat te doen op het moment dat men dat kan. Zeker met de invoering van toegangsexamens voor bepaalde studies bepaalt men eigenlijk op veertienjarige leeftijd of men al dan niet in staat is om het toegangsexamen te doen of niet. Men dient in de structuur de principiële keuze te maken om de studiekeuze zoveel mogelijk uit te stellen omdat dit nodig is voor de volledige persoonsontwikkeling. Hij is tegenstander van bindende toelatingsexamens en men kan hoogstens oriënterende proeven voor de toegang tot het hoger onderwijs invoeren. Ondanks de beste voorbereiding en begeleiding van studiekeuze zal men vaststellen dat men in een aantal gevallen er naast zal zitten. Leerkrachten die bepaalde leerlingen gedurende een aantal jaren volgen, zullen in een aantal gevallen kunnen aangeven of ze voldoende slaagkansen hebben in een bepaalde studierichting, maar in een aantal gevallen kan men er volledig naast zitten, zowel in de positieve als in de negatieve richting.

In het kader van de volledige persoonsontwikkeling heeft hij een kleine kanttekening bij de topsportscholen. Op het niveau van het secundair onderwijs is dat geen probleem, maar wel op het niveau van het basisonderwijs. De heer Tavernier heeft er bedenkingen bij dat kinderen zich reeds op die leeftijd sterk specialiseren in een bepaalde sport. De vraag is hoe groot de vrije keuze van die kinderen is. Zijn het niet eerder de ouders die de keuze bepalen? Hij hoopt dat maar weinig kinderen die keuze maken en zich breder ontwikkelen dan alleen in functie van een bepaalde topsport.

Ten slotte huivert hij enorm over eindtermen over ondernemerschap. Hij heeft de indruk dat het ontwikkelen van de ondernemerszin een groot LSP-gehalte heeft: men denkt het, men wil het en dus slaagt men. Er is een stevigere basis nodig. Men moet ook aangeven wat de mislukkingen zijn, niet alleen de succesverhalen. Hij heeft het er moeilijk mee dat men het heeft over de (succes)ondernemingen, terwijl men het eigenlijk heeft over fundamentele mechanismen van de gemeenschap en de economie. Men zegt niet hoe alles, bijvoorbeeld een fiscaal systeem of de sociale zekerheid, in elkaar zit, maar wel hoe men winst kan berekenen. Men moet voorzichtig zijn als men dat bespreekt in het kader van de eindtermen.

Mevrouw *Marie-Rose Morel* stelt dat op bladzijde 159 staat dat de doctoraatsopleiding voor een deel zal kunnen vervat worden in het studieprogramma van een tweejarige master. Ze ziet dat praktisch niet zitten en had daarover graag meer uitleg gehad. In verband met wetenschappelijk onderzoek staat in de nota dat de ondervertegenwoordiging van vrouwen en studenten van allochtone origine moet worden aangepakt. Ze vindt het nobel, maar voor goed onderzoek moet men eerst kijken naar de beste wetenschappers en niet naar het geslacht of de origine. Dat mag niet primeren in wetenschappelijk onderzoek. Verder is ze blij te vernemen dat de minister plannen maakt om de wetenschappers een beter statuut te geven om hen op dit grondgebied te houden. Ze is geen voorstander van een persoonsgebonden statuut. Dat is heel gevaarlijk: als een persoon een statuut krijgt om research te doen, bestaat het risico dat men op termijn zaken gaat onderzoeken om te onderzoeken. Men dient een kader te maken zodanig dat het geen personencultus wordt. Het is heel goed om mobiliteitonderzoeken te verbeteren. Het is belangrijk dat er van overal een input komt en dat kruisbestuiving voor wetenschappelijke centra de enige manier is om zich op wereldniveau te kunnen handhaven.

Zij is van mening dat burgerzin, waar zij voorstander van is, in de beleidsnota te eng wordt omschreven. Voor haar is burgerzin veel meer dan de multiculturele samenleving verdedigen en waarderen. Burgerzin betekent ook respect opbrengen voor het milieu, voor ouderen, voor de vierde wereld, enzovoort. Ze is er voorstander van om burgerzin te stimuleren, maar het moet breder gedefinieerd worden dan in de beleidsnota.

Mevrouw *An Michiels* gaat dieper in op het hoofdstuk ‘Zorgen voor de talentontwikkeling van alle jongeren’. Ze heeft het moeilijk met het streven naar gelijke uitkomst. Daarin schuilt immers het gevaar dat het niveau zal zakken.

De *minister* geeft toe dat het woord ‘uitkomst’ niet helemaal gepast is. Hij is geen voorstander van gelijke uitkomst, wel van gelijke kansen. Kinderen

beginnen op driejarige leeftijd ongelijk aan het onderwijs. Op 18-jarige leeftijd moeten jongeren als gelijken in het leven staan.

Mevrouw *An Michiels* beseft dat kleuters enorm veel opsteken in de kleuterschool. Ze gaat echter niet akkoord met de stelling dat kleuters al op 2,5 jaar naar de kleuterschool moeten.

Voor kinderen die in Vlaanderen geboren zijn, maar thuis geen Nederlands spreken, moeten extra inspanningen geleverd worden. De onthaalklassen zullen waarschijnlijk worden uitgebreid. Er is sprake van een taaltoets op scharniermomenten. Mevrouw Michiels wil weten wat het gevolg zal zijn voor school en/of kind als een kind niet slaagt voor die toets.

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck* vindt in de beleidsnota niets terug over de Stichting Vlaamse Schoolsport. Betreft het hier een vergetelheid? Wordt de stichting afgevoerd? Of komt deze stichting onder een andere vorm terug?

De heer *Gilbert Van Baelen* sluit zich hierbij aan en vraagt hoe ver het staat met de uitvoering van het decreet over de schoolsport.

Mevrouw *Katleen Martens* vindt het frappant dat ICT maar een klein hoofdstuk is in de beleidsnota. Bovendien is het ICT-budget te beperkt om vruchtbaar te zijn. Investeringen worden doorgeschoven. Om de twee jaar zal aan de hand van een steekproef nagegaan worden of bijkomende investeringen nodig zijn. Volgens de spreekster is het vandaag al duidelijk dat er behoefte is aan meer middelen. Wat ontbreekt is een structurele oplossing en de middelen ervoor.

Om versnippering tegen te gaan, raadt mevrouw Martens aan te onderzoeken wat scholen precies verstaan onder ICT. ICT-coördinatoren werken al te vaak naast elkaar aan dezelfde problemen. De inspanningen van de individuele coördinatoren moeten gecoördineerd worden.

Terwijl leerlingen chatten, surfen en downloaden, zijn toekomstige leerkrachten nog steeds verplicht blokfluit te leren. De spreekster pleit voor een specifiek ICT-vak in de leerkrachtenopleiding. Ook ervaren leerkrachten moeten de kans krijgen zich bij te scholen.

Binnen het PC/KD-project wisten de ICT-coördinatoren op voorhand over welk budget ze beschikten. Nu zijn ze afhankelijk van goodwill. Velen zagen hun middelen verdwijnen en moeten hun plan trekken. In het kader van de financiële autonomie van de scholen, vreest mevrouw Martens dat veel scholen ICT niet als prioriteit beschouwen. Om een degelijk ICT-beleid te kunnen voeren, moet de ICT-coördinator op de hoogte zijn van de beschikbare middelen.

Mevrouw *An Michiels* stelt dat het Vlaams Belang ontgoocheld is dat de beleidsnota maar vier bladzijden wijdt aan Brussel en de Vlaamse Rand. Het Nederlandstalig onderwijs in Brussel wordt toch met een aantal zeer specifieke problemen geconfronteerd. Het is het slachtoffer geworden van zijn eigen succes: terwijl het aantal leerlingen in de Nederlandstalige scholen blijft stijgen, daalt het aantal kinderen uit homogeen Nederlandstalige gezinnen, vooral door de toename van anderstaligen. Hoe gaat dat in de toekomst opgevangen worden?

Zij vervolgt dat Vlaanderen meer zou moeten investeren in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Ze pleit voor een intensief taalbad voor anderstaligen. De minister zou zich in de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand hiervan een voorstander hebben getoond. Wat is de stand van zaken in dat verband? Het ging daarbij ook over het Voorrangsbeleid Brussel. De minister verwees naar het verslag van mevrouw Deckers, die zegt dat er een vooruitgang geboekt is. Mevrouw Michiels waarschuwt voor euforie: slechts de helft van de kleuters zit op niveau qua taalvaardigheid, in het tweede leerjaar werd geen noemenswaardige vooruitgang vastgesteld. Volgens de studie is overigens slechts 53 procent van de geteste leerlingen teruggevonden. Waar zijn de overigen naartoe? Vraag is ook hoeveel scholen er op dit ogenblik deelnemen aan het voorrangsbeleid. Ze mogen immers toetreden op vrijwillige basis.

Ook dit schooljaar ging het experiment Brussels Curriculum van start, waarbij scholen naast het gewone lesprogramma ook alternatieve programma's kunnen organiseren. Heeft men al zicht op die programma's? Vullen de scholen die zelf in of wordt dat van bovenaf opgelegd?

– *antwoord van de minister*

a) certificering

Wat betreft het verbreden en verdiepen van het onderwijsveld gingen heel wat vragen over certificering en de procedure van de EVC. De rol van de private opleidingsverstrekkers wordt volgens de *minister* behandeld in het uitvoeringsbesluit van het decreet betreffende de titel van beroepsbekwaamheid. De minister wil daar niet op vooruit lopen, maar hij is wel van mening dat het daar moet worden verduidelijkt. Daarop kan later worden ingegaan.

Wat betreft het bepalen van EVC/EVK (vrijstellingen), voorziet het flexibiliseringsdecreet dat universiteiten en hogescholen samen binnen een associatie een methodiek uitwerken. Dat is een goed compromis tussen een uniforme Vlaamse regeling en een instellingsgewijze aanpak. Het is belangrijk dat de instellingen samen een kwaliteitsvolle en betrouwbare EVC/EVK-procedure uitwerken. De minister is ervan op de hoogte dat de associaties op dit vlak ook samenwerken en naar een gemeenschappelijke aanpak streven.

De heer Tavernier stelde dat het belangrijk is dat volwassenen die alsnog een diploma hoger onderwijs wensen te behalen, kunnen rekenen op speciale begeleiding. In dit verband verwijst de minister naar een Viona-onderzoek dat pas werd opgestart, waarin men probeert een inzicht te verwerven in het aanbod van het hoger onderwijs ten aanzien van volwassenen (de leermogelijkheden), de vraag van volwassenen ten aanzien van het hoger onderwijs (de leerbehoeften), en de middelen en instrumenten (de instituties) die Vlaanderen vandaag ter beschikking stelt om de terugkeer van volwassenen naar het hoger onderwijs te stimuleren en te ondersteunen. Dat onderzoek is pas opgestart. Het is belangrijk om dat systematisch in kaart te brengen.

b) hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek

De minister stelt vast dat de commissieleden heel wat vragen formuleerden over het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek. Het rapport-van Duinen over de kwaliteit van het onderzoeksmanagement van de Vlaamse universiteiten is gepubliceerd op de website van de VLIR.

Over de studieduur van de basisopleiding herinnert de minister aan de voorstellen die de universiteiten indienden voor de omvorming van de licentiaatsopleidingen in de studiegebieden Wetenschappen en Biomedische wetenschappen van zowel een masteropleiding van 60 studiepunten als een masteropleiding van 120 studiepunten. De Vlaamse Regering heeft op 13 februari 2004 alleen de omvorming naar een masteropleiding van 60 studiepunten aanvaard. De universiteiten hebben hun voorstel voor de omvorming naar een masteropleiding van 120 studiepunten nu opnieuw ingediend. De Erkenningscommissie heeft deze omvormingsvoorstellen ditmaal positief geadviseerd. De minister is bereid de omvorming naar masteropleidingen van 120 studiepunten te aanvaarden in de studiegebieden Wetenschappen en Biomedische wetenschappen, maar hij heeft daar in de gesprekken met de universiteiten voorwaarden aangekoppeld, namelijk het invoegen van het theoretische gedeelte van de lerarenopleiding van 30 studiepunten als afstudeerrichting, het indalen van zoveel mogelijk manama's en het verkorten van de doctoraatstrajecten nadien. Deze afspraken zijn inmiddels geformaliseerd in een protocol met de universiteiten en dit dossier is nu klaar voor agendering op de Vlaamse Regering

Wat zijn persoonlijke mening over studieduurverlenging en eventuele studieduurverkorting van andere opleidingen betreft, geeft de minister mee dat hij in principe tegen studieduurverlenging is en dat hij, zoals in de beleidsnota staat, de gemiddelde studieduur constant wil houden. Hij wil dit echter op een verstandige manier doen, dit wil zeggen dat waar de argumenten overtuigend zijn – zoals voor de Wetenschappen en Biomedische wetenschappen – een beperkte verlenging mogelijk moet zijn om de kwaliteit van onze diploma's te blijven garanderen. Daartegenover staat ook eventuele studieduurverkorting; zo weten we nog niet wat de uitstroom zal zijn na de bacheloropleiding. Eén van de mogelijke criteria is de onderzoeksoriëntatie van de opleiding. Hoe men dat operationaliseert, laat hij voorlopig in het midden. Over de versterking van de onderzoekscomponent in de mastersopleidingen in de Wetenschappen en de Biomedische wetenschappen blijkt er een algemene consensus te bestaan en kan men voor studieduurverlenging opteren. Over de studieduurverlenging of -verkorting van andere opleidingen

wenst de minister zich voorlopig niet uit te spreken. In de beleidsnota heeft hij een opening gelaten voor onderzoeksmasters naar studiegebieden waar mastersopleidingen van 60 studiepunten de norm zijn. In elk geval zal steeds samen met de universiteiten de wenselijkheid van een eventuele studieduurverlenging moeten bekeken worden en zullen de tweejarige onderzoeksmasters heel streng moeten geselecteerd worden.

De minister is het er niet mee eens dat het opnemen van een deel van de onderzoeksopleiding tijdens de tweejarige master zou leiden tot de devaluatie van de doctoraatsopleiding. De vorming en opleiding tot jonge onderzoeker heeft er baat bij wanneer daar al vroeg mee wordt gestart. Het is een algemene praktijk in internationaal verband dat beloftevolle studenten reeds in de masterfase in een onderzoeksgerichte afstudeerrichting worden voorbereid op een onderzoekersloopbaan.

De heer Van Baelen stelde dat hij het clusteren van opleidingen in het kader van de accreditering liever zag op het niveau van de opleidingen dan op het niveau van de associatie. De VLOR wil liever niet sleutelen aan het accreditatiemechanisme en situeert de accreditering op het niveau van de opleiding. Het is in elk geval de bedoeling om de eerste ronde van opleidingsaccreditaties helemaal af te werken. Wel lijkt het zinvol om voor de externe beoordeling van de kwaliteit van initiële masteropleidingen en postinitiële masteropleidingen in eenzelfde discipline eenzelfde visitatiecommissie in te stellen. Op die manier worden de administratieve en financiële lasten beperkt. Maar, ook in dat geval, zal elke opleiding afzonderlijk moeten geaccrediteerd worden.

Wanneer de eerste ronde achter de rug is, kan het systeem gewijzigd worden. Zo kan het systeem van opleidingenaccreditatie vervangen worden door een systeem van accreditatie op niveau van studiegebied. In zo'n systeem moet de instelling kunnen garanderen dat de kwaliteit van al het onderwijs in dat studiegebied gewaarborgd is. Daarmee komt het accent minder te liggen op het onderwijs in een bepaalde opleiding en meer op de integrale kwaliteitszorg door de instelling.

Dit is een debat dat wellicht in de komende jaren zal worden gevoerd en dat de minister samen met zijn Nederlandse collega wil voeren. Er is immers een gezamenlijk accreditatiestelsel uitgebouwd tussen Vlaanderen en Nederland.

Bij de herziening van de financiering van hogescholen en universiteiten zullen een aantal principiële knopen moeten worden doorgehakt. Eén ervan is het afbakenen van de verantwoordelijkheid van de gemeenschap tegenover de verantwoordelijkheid van de onderwijsgebruiker, de student. Vanuit een opvatting over billijke verdeling van kansen en middelen moet men het debat durven aangaan tot waar de publieke verantwoordelijkheid zich uitstrekt. En in dit debat verdedigt hij momenteel de stelling dat, gezien de schaarse middelen, het garanderen van een traject tot en met de initiële master voor iedereen voorrang heeft op het financieren van stapelopleidingen voor enkelen. Maar, zoals gezegd, dat debat wil hij aanzwengelen in de conceptnota over financiering hoger onderwijs, die de minister in juli zal publiceren.

c) burgerschap stimuleren

De minister onderstreept dat burgerschap een minimale en een maximale invulling kent. Het benadrukken van de rechten en de plichten van burgers als lid van een gemeenschap is een minimale invulling. Een maximale invulling – waar in de beleidsnota voor gekozen wordt – benadrukt de actieve rol van de mensen in de vorming van gemeenschap en een democratische samenleving, en hun verantwoordelijkheden terzake. Dit betreft de bereidheid en het vermogen te bouwen aan een gemeenschap (hoe divers en complex die ook mag zijn). Omdat dit allesbehalve een evidentie is, moeten scholen daarbij betrokken worden. Dit veronderstelt dat scholen burgerschap en democratische vaardigheden in de praktijk brengen. De wereld is er inderdaad niet eenvoudiger op geworden. Het is belangrijk dat men – ook bij de mensen voor wie verandering en complexiteit een bedreiging van hun zekerheden vormt – een bereidheid ontwikkelt om zich in te zetten om met anderen – zelfs al zijn die niet zoals zij – samen te leven.

d) opleiding imams

In de discussie over de definitie wanneer iemand al dan niet een imam of een priester is, gaat de minister zich niet mengen. Hij wil wel verduidelijken waarom de paragraaf over het opleiden

van imams in de beleidsnota is opgenomen. Het spreekt voor zich dat de overheid zelf geen imams opleidt, net zoals ze ook geen katholieke priesters of protestantse dominees opleidt. Het beschikken over een erkend diploma hoger onderwijs is niet altijd een noodzakelijke, en evenmin een voldoende voorwaarde om binnen een bepaalde godsdienst als bedienaar erkend te worden. Voor priesterstudenten die om een of andere reden geen hoger onderwijs volgen, voorziet de Katholieke Kerk zelf in aangepaste opleidingsvormen. Binnen de Verenigde Protestantse Kerk van België is een mastersdiploma protestantse theologie dan weer wel vereist om als bedienaar van de eredienst (dominee) erkend te worden. Kortom, het zijn de erkende godsdiensten zelf die bepalen welk soort opleiding hun bedienaren moeten krijgen. In de discussie die we met de Moslimexecutieve zullen voeren over de imamopleiding, moeten we erop letten dat we aan de bedienaars van de ene godsdienst geen hogere eisen stellen inzake opleidingsniveau dan aan de andere godsdienst.

De onderwijsoverheid draagt een verantwoordelijkheid indien er vanuit de erkende godsdienst zelf, in dit geval de islam, een vraag komt naar een academisch-wetenschappelijk aanbod inzake theologisch-wetenschappelijke vorming. Indien de Moslimexecutieve zou beslissen om het succesvol beëindigen van een academische opleiding islamitische theologie, bachelor of master, als voorwaarde te stellen voor de erkenning als imam, dan kan een theologische opleiding op masterniveau binnen de context van een of meerdere Vlaamse universiteiten hieraan tegemoet komen. Indien de executieve deze voorwaarde niet wenst op te leggen aan haar bedienaren, kan de vraag opduiken naar een aangepaste alternatieve opleiding. Net zoals dat voor katholieke priesters het geval is, kunnen er ook bij de kandidaat-imams personen zijn voor wie het academisch niveau niet haalbaar is. De vraag is dan hoe aan deze leemte tegemoet gekomen moet worden. Indien de islamgodsdienst (bij monde van de executieve) hier vragende partij voor is, moet worden bekeken of en hoe onderwijs moet/kan voorzien in een opleidingsaanbod dat zich niet op het niveau van academische bachelor of master bevindt. De vraag is dan in welke context dat niet-academische aanbod zich moet situeren en of de overheid hier überhaupt een rol in te spelen heeft. Er zijn bredere redenen om aandacht te geven aan wetenschappelijke verdieping met betrekking tot de islam. De minister verwijst in dit verband naar een resolutie die in de vorige regeerperiode is goedgekeurd.

e) brede school

Het ondersteuningsfonds waarnaar in het kader van de brede school verwezen wordt, heeft volgens de minister als bedoeling om beginnende brede scholen tegemoet te komen in de extra inspanningen en kosten die met de uitwerking ervan gepaard gaan. Het fonds zal prioritair worden aangewend voor het opzetten van brede scholen die kansenbevorderend werken en de betrokkenheid van ouders en buurt bij de school vergroten. Het gaat bij dit ondersteuningsfonds dus niet zozeer om gekleurde of niet gekleurde middelen. Er wordt gekozen voor een bottom-upbenadering, waarbij scholen die een brede school willen worden zich onder bepaalde voorwaarden kunnen wenden tot dit ondersteuningsfonds.

f) onderwijs en cultuur

Wat betreft de vraag van de heer Van Baelen over het Steunpunt cultuur-onderwijs, stelt de minister dat tijdens de vorige regeerperiode een protocol gesloten werd tussen onderwijs en cultuur. Daarin werd de oprichting van het Steunpunt onderwijs-cultuur in het vooruitzicht gesteld. Momenteel wordt het protocol tussen onderwijs en cultuur herwerkt. Eén van de denksporen waaraan nu wordt gedacht, is de Canon cultuurcel uit te bouwen tot een expertisecel onderwijs-cultuur. Dit is evenwel nog een voorlopig denkspoor dat nog lang niet vaststaat en waarover nog volop overleg bezig is tussen onderwijs en cultuur.

g) onderwijs en sport

Wat betreft de relatie tussen onderwijs en cultuur is terecht opgemerkt dat er in de beleidsnota niets staat over de Stichting Vlaamse Schoolsport. In dit verband werd verwezen naar de uitvoering van het Sportdecreet van 7 mei 2004. Wegens uiteenlopende organisatorische, budgettaire, personeelstechnische en juridische redenen werd eind december de inwerkingtreding van het Vlaams Centrum voor Onderwijsgebonden Sport uitgesteld tot op een door de Vlaamse Regering te bepalen datum. Alle betrokkenen werden inmiddels aangeschreven met de uitdrukkelijke vraag om hun beden-

kingen en vragen met betrekking tot dit dossier tegen uiterlijk eind februari te bezorgen aan het departement Onderwijs. Daarna zullen zij worden uitgenodigd voor een overleg om een werkbare oplossing te vinden voor het nieuwe Vlaams Centrum voor Onderwijsgebonden Sport.

h) ICT in het onderwijs

Op de vragen over de ICT-vaardigheden verwijst de minister naar de paragraaf van de beleidsnota over ICT waarin de klemtoon niet ligt op het investeren in ICT-infrastructuur, maar op het zorgen dat zowel leerlingen als leerkrachten over voldoende ICT-vaardigheden beschikken. Wat duidelijker als probleem naar voren kwam, is dat het huidige lerarenkorps nog niet voldoende beschikt over de nodige ICT-vaardigheden en zich hierin ook nog niet voldoende heeft bijgeschoold. Vandaar dat de nadruk in de beleidsnota meer ligt op het bijscholen van leerkrachten door het aanbod van REN Vlaanderen, en het ondersteunen van leerkrachten via bijvoorbeeld een educatieve portaalsite. Maar de minister is ervan overtuigd dat men in de toekomst de toestand van de hardware in het onderwijs goed zal moeten monitoren en het beleid bijsturen indien nodig.

Wat betreft het gebruik van ICT in de klaspraktijk, zijn er tot nu toe niet zo veel accurate gegevens beschikbaar. Daarom zullen we in de ICT-monitor niet alleen kijken naar de infrastructuur, maar ook naar het gebruik van deze infrastructuur in de klaspraktijk.

Wat de initiële lerarenopleiding betreft, werd er op macroniveau voor gezorgd ICT-(basis)vaardigheden op te nemen in de basiscompetenties. De wijze waarop deze basiscompetenties vertaald worden in concrete opleidingsprogramma's, is echter de verantwoordelijkheid van de lerarenopleiding. Hier situeert zich wellicht één van de belangrijkste problemen en uitdagingen voor het ICT-beleid. Uit de beleidsevaluatie van de lerarenopleiding is immers gebleken dat ICT in globo instrumenteel nog niet volop aanwezig is in de lerarenopleiding. Vermoedelijk is sinds die beleidsevaluatie van 2001 in verschillende lerarenopleidingen een inhaalbeweging aan de gang.

i) Brussel, de Vlaamse Rand en taalgrensgemeenten

De *minister* verwijst naar de maatregelen die het Vlaams Parlement genomen heeft om aan Nederlandstalige ouders voorrang te geven om hun kinderen in te schrijven zolang dit de diversiteit van de schoolbevolking niet aantast. Vlaams Belang meent echter dat er een absoluut voorrangsbeleid zou moeten gevoerd worden voor de Nederlandstaligen die van het Nederlandstalige onderwijs in Brussel willen gebruik maken. De Nederlandstalige kinderen moeten in hun eigen stad in hun eigen taal onderwijs kunnen genieten. Nu moeten sommigen uitwijken omdat ze niet in het Nederlandstalig onderwijs kunnen worden ingeschreven.

De minister vraagt zich af of bepaalde voorzieningen voor onderwijs in Brussel niet moeten worden uitgebreid naar de Vlaamse Rand. Dat verontrust Vlaams Belang enigszins. Als dat het geval is, hoopt de fractie dat vooral de promotie van het Nederlands als prioriteit zal gesteld worden. Vlaams Belang is wel blij dat er eindelijk een datum vastligt waarop het Franstalig onderwijs in de faciliteiten- en taalgrensgemeenten moet voldoen aan de Vlaamse regelgeving. Als die streefdatum niet gehaald wordt, moeten er duidelijke maatregelen genomen worden.

– *repliek van de leden*

Mevrouw *Monica Van Kerrebroeck* heeft begrepen dat het tertiair onderwijs zal gekoppeld worden aan het hoger onderwijs of aan CVO's. Worden de vierde graden die nu in het secundair onderwijs bestaan, dan van dat secundair onderwijs losgekoppeld?

De *minister* gaat daar niet a priori van uit. Hij wil daar nog over nadenken.

Mevrouw *Van Kerrebroeck* vraagt wat op dit moment de erkende instantie is voor de aanduiding van moslimleerkrachten of mosliminspecteurs. Zij meent te weten dat de Moslimexecutieve alleen maar de lopende zaken regelt en ze weet niet of dat een lopende zaak is. Moet er voor

Vlaanderen zelf geen afzonderlijke instantie zijn die daarin moet erkend worden?

De *minister* antwoordt dat de Moslimexecutieve de bevoegde instantie is voor het aanduiden van de inspecteurs en de leerkrachten. De huidige Moslimexecutieve handelt de lopende zaken af. Twee vragen die al heel lang lagen te wachten voor invulling van inspectie wil de minister nog inwilligen op aanduiding van de huidige executieve, maar voor de rest wacht hij op de nieuwe executieve.

De minister antwoordt ontkennend op de vraag naar een afzonderlijke instantie voor Vlaanderen. Daarover bestaat wel discussie tussen de vzw en de excutieve. Maar uit de teksten blijkt duidelijk dat de executieve bevoegd is.

De heer *Gilbert Van Baelen* vult aan dat de erkenning als islamleerkracht en de voorwaarden waaraan men daarvoor moet voldoen een gigantisch probleem is, ook voor de betrokkenen op het terrein. Hij hoopt dat met de nieuwe executieve, en al dan niet de Vlaamse kamer, de moslimgemeenschap in Vlaanderen op een eenduidige wijze tot de aanduiding van inspecteurs en leerkrachten kan overgaan. De minister heeft daarin weinig speelruimte.

Mevrouw *Kathleen Helsen* heeft uit het antwoord van de minister begrepen dat het niet de bedoeling is om in de Kempen een nieuw RTC tot stand te brengen. Antwerpen moet de problemen oplossen. De spreker wijst er op dat dat voor organisatorische en financiële problemen zorgt. Ook leerlingen uit de Kempen moeten optimale kansen krijgen.

De *minister* is het daarmee eens: hij wil een dekking van het hele Vlaamse onderwijsveld maar wil geen versnippering in de aansturing. Hij probeert op het niveau van de samenwerkingsstructuur een goede beleidsaansturing te krijgen, een eengemaakte aansturing over onderwijs, vorming en werk. Hij probeert van de DIVA, die hij omvormt tot een vzw, ook een goede eengemaakte aansturing te maken. De minister wil vermijden dat de besluitvorming op het niveau van de RTC's zelf te veel versnipperd wordt. RTC is natuurlijk een netwerkconcept. De uitdaging is tot in de Kempen te 'netwerken' en ook daar voor een haalbaar aanbod te zorgen.

De heer *Gilbert Van Baelen* begrijpt de vrees van mevrouw Helsen dat de provincie Antwerpen opnieuw mogelijk wordt vergeten. Hij is het eens met de aanpak van één RTC per provincie en vindt het fundamenteel dat er één aansturing is. Het parlement moet wel bewaken dat het specifieke probleem van deelregio's in een provincie op een evenwaardige wijze aan bod kan komen bij de werking van de RTC's. De spreker verwijst naar de omvorming van de vroegere streekplatforms tot Erkende Regionale Samenwerkingsverbanden (ERSV's). Die kunnen, binnen een eengemaakte provinciale werking, ook een regionale kamer maken. Misschien is dat een oplossing om de dualiteit tussen het grootstedelijk en het landelijk gebied te voorkomen.

Mevrouw *Elke Roex* reageert voor wat de problematiek Brussel betreft dat slechts twee scholen de zogenaamde voorrangsregel-Verstegen hebben toegepast. Dat bewijst dat mensen niet altijd meer bereid zijn om hun kinderen in een school in Brussel in te schrijven en dat ze uitwijken naar de Rand, omdat er een negatief beeld bestaat over het onderwijs in Brussel. De spreker is ervan overtuigd dat de financieringsregel die nu voorgesteld wordt, een belangrijke impact op Brussel kan hebben en een oplossing kan bieden voor scholen met overwegend anderstalige leerlingen. Ouders moeten teruggaan naar de basiskeuzes die ze zouden maken als ze niet in Brussel zouden wonen. Het specifieke voor Brussel is dat de omgevingstaal er niet het Nederlands is. Voor het overige worden ouders er met gelijkaardige problemen geconfronteerd. De basiskeuzes zouden moeten zijn: een school in de buurt en met een pedagogisch project waar ouders zich in kunnen terugvinden.

Het lid is ervan overtuigd dat zelfs absolute voorrang voor Nederlandstaligen niet zal verhinderen dat Vlamingen naar de Rand uitwijken.

De heer *Kris Van Dijck* herinnert eraan dat tijdens de vorige beleidsperiode uitvoerig vergaderd is over deze kwestie, wat resulteerde in een resolutie. Het lid vindt heel veel daarvan terug in de beleidsnota. Zij vormt daarom een goede basis om na de analyses en de voorstellen het beleid op het terrein uit te voeren, wat men dan na enkele jaren kan evalueren.

De *minister* heeft de cijfers over het Brussels curriculum en van mevrouw Deckers niet bij de hand.

Hij wijst er wel op dat er een grote kloof bestaat tussen de perceptie en de realiteit van het probleem. De statistische gegevens over het gebruik van de clausule-Verstegen zijn ontnuchterend. De minister vindt bovendien dat wie in Brussel gaat wonen, nu eenmaal kiest voor een bepaalde omgeving. De principes van de vrijheid van onderwijs en van schoolkeuze handhaven en tegelijk volledig Nederlandstalige scholen willen, is contradictoir.

De minister wil de brede problematiek van de taalkennis ter hand nemen. Die doet zich overal voor, niet alleen in Brussel. Hij raakt er meer en meer van overtuigd dat taal een specifieke factor is van mogelijke onderwijsachterstand, terwijl die tot nu toe altijd in combinatie met andere factoren werd gehanteerd in de ondersteuning van de scholen.

De heer *Kris Van Dijck* is tevreden dat de minister erkent wat hijzelf al lang verkondigt. Hij heeft destijds al gepleit voor de erkenning van taal als aparte factor, maar haalde het toen niet. Hij wijst er in dat verband op dat het fout is om ervan uit te gaan dat wie een diploma basisonderwijs in een Nederlandstalige school haalde, probleemloos Nederlandstalig is.

De heer *Gilbert Van Baelen* wijst op het probleem van de meetbaarheid van taalachterstand. Hoe kan men objectiveren vanaf welk punt taalkennis onvoldoende is? Om die reden werd taal in het GOK-decreet gekoppeld aan andere factoren. Maar er was nog een andere reden: het beperkte budget. Scholen ondersteunen op grond van de factor taal apart kost gigantisch veel. De heer Voorhamme vindt die argumenten weliswaar interessant, maar het probleem van de meetbaarheid lijkt hem toch niet onoverkomelijk. Het budgettaire probleem is dan weer van een heel andere orde. Het lid vindt wel dat men, als men taal telkens opnieuw blijft ontmoeten als factor voor onderwijsachterstand, niet blind kan blijven voor dat probleem. Men moet er integendeel absoluut rekening mee gaan houden.

De heer *Ludo Sannen* wijst op de onmogelijkheid om alles met onderwijs te corrigeren, hoeveel geld men daar ook instopt. Men moet tegelijk ook een beleid voeren op andere terreinen, met name ten aanzien van de ouders en de directe omgeving. De problemen met taal doen zich niet toevallig voor in bepaalde sociale lagen en in kansarme buurten. Men moet ook op sociaal vlak iets doen.

4. Opleiding en vorming voor volwassenen

Wat betreft de uitbouw van e-learning op pagina 169 stelt de heer *Werner Marginet* dat minder leerkrachten misschien wel een besparing betekent, maar de kwaliteit van e-learning staat nog niet ver genoeg. Op pagina 174 wordt in verband met de regionale associaties gezegd dat de Vlaamse overheid een eventuele groei van de financiering zal laten afhangen van de mate waarin de associaties inspelen op deze regionale vraag. De vraag is of dit het beste systeem is. Hij verwijst naar de kwaliteitsbewaking in het hoger onderwijs. Verder staat er ook nog dat de associaties zelf zullen instaan voor een oordeelkundige uitbouw van het aanbod en geen programmatieaanvragen moeten indienen. Wordt er nadien afgerekend op iets dat op voorhand niet moet worden verantwoord? Dat is een rare redenering. Op dezelfde pagina staat ook dat de overheid in tegenstelling tot het huidige VOCB enkel zal voorzien in een basisvoorziening. Wat dan met de rest? Wie zal dat betalen en hoe zal dat worden betaald?

Op pagina 175 staat dat een van de prioriteiten het verhogen is van de inspanningen voor snelle systematische screening van de geletterdheid van de werkzoekenden zodat ze, indien nodig, kunnen worden doorverwezen naar een intensieve opleiding en trajectbegeleiding. Is een dergelijke screening wel de taak van het onderwijs? De heer Marginet denkt van niet. Hij geeft het voorbeeld van iemand die in Genk het vak psychologie gaf en bij wie in de klas heel wat mensen zaten die geen of bijna geen woord Nederlands spraken. Het is niet aan de leerkracht om na te kijken of iedereen wel in aanmerking komt of geschikt is om die vorm van onderwijs te volgen. Er moet vooraf een screening gebeuren door andere instanties.

Men stelt ook dat het succes van het beoogde inburgeringsbeleid in hoge mate zal afhangen van de samenwerking tussen de betrokken partijen, de onthaalbureaus, de VDAB en de centra die Nederlandse taallessen geven. De doorslaggevende factor is degene die zich inburgert en zijn of haar attitude. Daar kunnen de verschillende organisaties weinig aan veranderen. In verband met het stimuleren en verzekeren van leertrajecten op

pagina 181 staat dat er in Europees verband het Europsysteem verder wordt uitgewerkt. Die elektronische portfolio vermeldt alle formele, informele en nonformele leerresultaten die in eender welke context werden verworven. Hoe werkt dit? Wat is daarin te vinden? Is dit wel vergelijkbaar op Europees niveau? Op dezelfde pagina staat dat men later via bewustmakingscampagnes het levenslang leren actief moet promoten, algemeen naar het brede publiek en meer gericht naar risicogroepen. Het zoeken naar de echte reden waarom het halen van de Lissabon- of Vilvoordenorm zo stroef verloopt, is nuttiger dan het dwangmatig, maar blind proberen te bereiken van die norm.

Op pagina 182 is er sprake van het terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom. Dat wordt vertaald in het verzekeren van startkwalificaties voor iedereen. Dat is zeer goed, maar men mag niet raken aan de kwaliteit. In de tekst gaan hier en daar stemmen op om de leerplicht te vervangen door een kwalificatie- of diplomaplicht. Dat is op zich niet slecht, maar dat wil niet zeggen dat het vanzelfsprekend is. De minister stelt dat men ambitieus moet zijn omdat een diploma nog altijd staat voor een vorm van maatschappelijke bescherming. Dat klopt, maar de vraag is of men door het 'geven' van het diploma de maatschappelijk zwakkeren wel gaat beschermen. Gaat men die niet verder in een sukkelstraatje duwen als ze hun diploma niet kunnen verzilveren?

– *antwoord van de minister*

De *minister* stelt dat het principe dat men de associaties zal financieren in de mate dat ze inspelen op de regionale noden, voor zich spreekt. Men wil het volwassenenonderwijs een stabiel groeiend financieringspad geven, waarbij men doelmatigheid nastreeft. Als men in een stad bijvoorbeeld op vijf verschillende plaatsen Russisch kan leren in het volwassenenonderwijs, is men niet goed bezig. Dat beantwoordt niet aan een nood en dan moet men dat ook nog niet op die manier financieren. Dat is een absurd voorbeeld. Men kan wel inschatten waar men in Vlaanderen behoefte heeft aan Russisch in het volwassenenonderwijs. Het regionaal vaststellen gaat over inschattingen die men maakt aan opleidings- en bijscholingsbehoeften voor volwassenen. Op die basis wil men financieren, waarbij men versnippering, overlapping, zinloze concurrentie, proliferatie en dergelijke wil vermijden.

Over de screening bestaat het misverstand dat het onderwijs daarvoor geresponsabiliseerd wordt. In de nota wordt gezegd dat het belangrijk is dat men goed kan screenen wat de geletterdheid is van mensen. Er is ook sprake van de ontwikkeling van een screeningsinstrument. Dat is natuurlijk niet iets wat alleen maar moet gebeuren door en binnen het onderwijs. Het gaat over een algemeen screeningsinstrument dat men op verschillende echelons moet kunnen inzetten.

Over de bedenkingen inzake Lissabon kan de minister moeilijk iets zeggen. Men moet dat niet blindelings achternalopen. Als men vaststelt dat men met betrekking tot levenslang leren nog een weg heeft af te leggen, dan moet dat gebeuren. Het is opmerkelijk dat in een aantal landen in Europa volgens de statistieken veel meer mensen participeren aan levenslang leren dan in Vlaanderen. De vraag over de financiering van het volwassenenonderwijs en de basiseducatie daarin wil de minister nog niet concreet beantwoorden. Men is dat aan het voorbereiden en hij wil niet vooruitlopen op een debat dat nog moet worden gevoerd.

IV. MET REDENEN OMKLEDE MOTIES

Ter afsluiting van de bespreking van de beleidsnota werden – na schriftelijke aankondiging ter zitting – twee met redenen omklede moties ingediend (*Parl. St.* Vl. Parl. 2004-05, nrs. 156/2 en 3).

De verslaggever, *De voorzitter,*

Cathy BERX Monica VAN KERREBROECK